

ပြည်လုံးကျွတ်လူထုဆန္ဒခံယူပွဲအကြောင်း သိကောင်းစရာများ နှင့်

လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကို လေ့လာစောင့်ကြည့်ခြင်း

မြန်မာ့ရန်ပုံငွေအဖွဲ့

The Burma Fund

77 S. Washington Street, Suite 308, Rockville, MD 20850

ဧပြီလ (ရ) ရက်၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ်

နိဒါန်း

နအဖ ဟာ ၂၀၀၈ ခုနှစ်မေလထဲမှာ ပြည်လုံးကျွတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပပြီး သူ ရေးဆွဲ ပြင်ဆင် ထားတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုတော့မယ်လို့ ကမ္ဘာသိ ကြေငြာလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီ အတွက် ပြည်တွင်းမှာရော နိုင်ငံတကာမှာပါ လှုပ်လှုပ်ရှားရှားနဲ့ မေးကြ၊ မြန်းကြ၊ လေ့လာ ဆွေး နွေးကြ၊ ပြင်ကြဆင်ကြ ဖြစ်လာပါတယ်။

ပြည်လုံးကျွတ်လူထု ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပတော့မယ် လို့ ကြေငြာလိုက်တာဟာ ဘာသဘောဆောင်ပါ သလဲ။

(၁) ပြဿနာတွေကို စီးပွဲဝိုင်းပေါ်မှာ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးဖြေရှင်းပါလို့ ပြည်တွင်း လူထုနဲ့ ကုလသမဂ္ဂ အပါအဝင် နိုင်ငံတကာ ရဲ့ ဖိအားပေး တောင်းဆို နေတာတွေကို နည်းနည်း မှ အမှုမထားဘဲ သူ ခင်းထားတဲ့လမ်းပြ မြေပုံ ခုနှစ်ချက်အတိုင်းကိုဘဲ သူ့ လမ်းသူ လျှောက်တော့မယ်လို့ ပြောင် ကြေ ငြာ လိုက်တာဖြစ်ပါတယ်။

(၂) ၁၉၇၃ ခုနှစ်တုန်းက ပြည်လုံးကျွတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲမှာ အောင်မြင်မှု ရခဲ့ ဘူး တဲ့ အခါကျတော့ ဒီတချို့မှာလည်း သမိုင်းတကြော့ပြန်လာဦးမှာဘဲ လို့ ယုံကြည်ချက် အပြည့်ရှိကြောင်း မောင်းခတ်လိုက်တာလဲ ဖြစ်တယ်။

အခုရင်ဆိုင်ရတော့မယ့် ပြည်လုံးကျွတ်လူထုဆန္ဒခံယူပွဲဟာ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနဲ့ အညီ ရေရှည် တရားဝင်လွှဲပြောင်း အုပ်ချုပ်သွားရေးကို လိုလားသူတွေနဲ့ ဆန့်ကျင်သူတွေရဲ့ တိုက်ပွဲ ဖြစ်တယ်။ လူထု အနေနဲ့ ဒီတိုက်ပွဲကို အနိုင်ရအောင် ဆင်နွှဲနိုင်မှသာ စစ်အာဏာရှင် စနစ် ကို နိုင်ငံရေးအရ ဦးချိုးနိုင်ပေလိမ့်မယ်။ ဒီလို မြှော်မှန်းချက်နဲ့ လေ့လာပြင်ဆင် လုပ်ကိုင်ကြရာမှာ တစုံတရာ အထောက်အပံ့ဖြစ်စေနိုင်ရေး အတွက် တတပ်တအားအနေနဲ့ ဒီစီအုပ်ငယ်ကို ပြုစုထုတ် ဝေလိုက်တာပါဘဲ။

ဒီ စီအုပ်ငယ်ဟာ ပြီး ပြည့်စုံတဲ့ စိတမ်းတစေင် တော့ မဟုတ်ပါ။ ဒါပေမယ့် ပြည်လုံးကျွတ်လူထုဆန္ဒ ခံယူပွဲတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး လက်လှမ်းမီသမျှတိုင်းပြည်တွေရဲ့ အတွေ့အကြုံတွေကို လေ့လာ၊ သုတေ သီတွေရဲ့ စုဆောင်းထားမှုတွေကို မှီငြမ်း၊ ဥပဒေပညာရှင် တချို့ ဆီက အကြံပြုချက် တွေကို ရယူစု ဆောင်းပြီး မြန်မာ့ရုပ်ငွေ အဖွဲ့က မဆုတ်နစ်တဲ့ အားထုတ်မှု နဲ့ ပြုစုထားပါတယ်။ ဝေဘန် အကြံပေး ထောက်ပြလိုသူများ ရှိလျှင် ကြိုဆိုပါကြောင်း၊ အားနည်းချက်များရှိလျှင် ခွင့်လွှတ်စေလိုကြောင်း နဲ့ ပြည်လုံးကျွတ် လူထုဆန္ဒ ခံယူပွဲတွေ နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုပြည့်စုံတဲ့ ဗဟုသုတများကို ဆက်လက် စု ဆောင်း ဖြန့်ဝေသွားရန် ဦးတည်ပါကြောင်း သတင်းကောင်း ပါးရင်း လူထု လက်ဝယ်အရောက် ပို့ ဆောင်ပေးလိုက်ပါတယ်။

အပိုင်း (၁)
ပြည်လုံးကျွတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ မိတ်ဆက်

ပြည်လုံးကျွတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ ဆိုတာဘာလဲ။

တိုင်းပြည်အတွက် လွန်စွာအရေးကြီးတဲ့ကိစ္စရပ်တွေနဲ့ ပတ်သက်လို့ တပြည်လုံးမှာရှိတဲ့ လူထုတွေဆီက သဘောထား ဆန္ဒကို ရယူပြီး ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီမိုကရေစီကို တိုက်ရိုက် ကျင့်သုံးတာလို့ သတ်မှတ်ကြတယ်။

ပြည်လုံးကျွတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ အကြောင်း ဘာကြောင့် လေ့လာဖို့ လိုသလဲ။

(က) ဒီမိုကရေစီ အခြေခံကို ဖြည့်ဆည်းဖို့ ။

ဒီမိုကရေစီကို အသွင်နှစ်မျိုးနဲ့ လက်တွေ့ ကျင့်သုံးပါတယ်။ ကိုယ်စားပြုဒီမိုကရေစီ နဲ့ တိုက်ရိုက် ဒီမိုကရေစီတို့ ပါဘဲ။ လွှတ်လပ်၊ တရားမျှတတဲ့၊ ပြည်လုံးကျွတ် အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲတွေကနေ လူထုရဲ့ ရွေးချယ်တင်မြှောက် ခြင်း ခံရတဲ့ ကိုယ်စားလှယ်တွေက ပြည်သူလူထုကို ပြန်လည်အုပ်ချုပ်သွားတဲ့စနစ်ကို ကိုယ်စားပြု ဒီမိုကရေစီလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဘယ်သူ့ ကိုမျှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်း၊ သို့ မဟုတ် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ခန့် အပ်စေလွှတ်ခြင်းမရှိဘဲ၊ မဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိတဲ့ လူထုတွေက မိမိတို့ ရဲ့ ရေးရာကိစ္စတွေကို မိမိတို့ ကိုယ်တိုင်ပါဝင် ဆုံးဖြတ် လုပ်ကိုင်တာကို တိုက်ရိုက် ဒီမိုကရေစီ လို့ ခေါ်ပါတယ်။

ဒီလိုကျင့်သုံးပုံ နှစ်မျိုးလုံးမှာ အားကောင်းချက် ရော အားနည်းချက်တွေပါ ရှိကြတယ်။

ကိုယ်စားပြု ဒီမိုကရေစီရဲ့ အားကောင်းချက်ကတော့ အရည်အချင်းနဲ့ ပြည့်စုံပြီး ရိုးသားဖြောင့်မတ်တဲ့ ကိုယ်စားလှယ် တွေကို ရွေးချယ်တင်မြှောက်နိုင်မယ်ဆိုရင် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်တဲ့ လုပ်ငန်းကို အဲဒီ ကိုယ်စားလှယ်တွေရဲ့ လက်ထဲမှာ ယုံယုံကြည်ကြည် လွှဲအပ်ထားနိုင်တယ်။ လူထုတွေက မိမိတို့ ရဲ့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနဲ့ အခြား စိတ်ဝင်စားဝါသနာပါရာ လုပ်ငန်းတွေမှာ စိတ်ချမ်းသာစွာနဲ့ အချိန်ပေး လုပ်ခွင့်ရကြတာ ဖြစ်တယ်။

တိုက်ရိုက် ဒီမိုကရေစီရဲ့ အားကောင်းချက်ကတော့ မဲဆန္ဒပေးပိုင်ခွင့် ရှိတဲ့ နိုင်ငံသားတိုင်း မည်သူမဆို လူတိုင်းကိုယ် မဲတမဲ နဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တရပ် ပေးပိုင်ခွင့်ရှိတယ်။ ကိုယ်ကိုယ်တိုင် ပါဝင်ဆွေးနွေး၊ လေ့လာ ဆုံးဖြတ်ချက် ချခွင့်ရှိတဲ့ အတွက် ကြေနပ်နှစ်သိမ့်မှု ရစေတယ်။ ဒီမိုကရေစီကို မိမိတို့ ရဲ့ ရှေ့ မှောက်မှာပင် မျက်စိထဲထင် ကျင့်သုံးခွင့်ရတဲ့ အတွက် အားရမှု ဖြစ်စေတယ်။

ကိုယ်စားပြု ဒီမိုကရေစီရဲ့ အားနည်းချက်ကတော့ လူထုက ရွေးချယ်တင်မြှောက်တယ် ဆိုပေမယ့် ပြီးပြည့်စုံတဲ့ ကိုယ် စားလှယ် ရခြင်းမှ ရတယ်။ အရည်အချင်းရှိပေမယ့် ရိုးသားခြင်းမှ ရိုးသားတယ်။ ရိုးသားပေမယ့် အရည်အချင်းရှိခြင်းမှ ရှိတယ်။ အစက ရိုးသားပေမယ့် နောက်တော့ ဖောက်ပြန်သွားတာတွေ၊ အာဏာကို အလွဲသုံးစားပြုသွားတာတွေ လဲ မနည်းဘူး။

တိုက်ရိုက် ဒီမိုကရေစီရဲ့ အားနည်းချက်ကတော့ လူဦးရေများလွန်းတဲ့ တိုင်းပြည်တွေမှာ ကျင့်သုံးဖို့ မလွယ်ဘူး။ တိုက်ရိုက် ဒီမိုကရေစီကို ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်လုံးကျွတ်လူထု ဆန္ဒခံယူပွဲ လုပ်တယ် ဆိုတာဟာကုန်ကျစရိတ် သိတ်ပြီး ကြီးမားတယ်။ မကြာခဏလဲ မလုပ်နိုင်ဘူး။ ပါဝင်ကျင့်သုံးတဲ့ လူထုတွေကိုယ်တိုင်က အသိပညာ ဗဟုသုတ အားနည်းပြန်ရင်လည်း လူအများသဘောထားလို့ သာ ပြောနိုင်ပေမယ့် မှန်ကန်တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်မှာ မဟုတ် ပြန်ဘူး။

ဒီ နှစ်ခုလုံးမှာ အားကောင်းချက်တွေရော၊ အားနည်းချက်တွေပါ ရှိနေကြတာကြောင့် ပေါင်းစပ်ကျင့်သုံးဘို့ လိုအပ်တာ ဖြစ်တယ်။ တခုရဲ့ အားနည်းချက်တွေကို အခြားတခုရဲ့ အားကောင်းချက်တွေနဲ့ ဖြည့်ဆည်းပေးဘို့ ကြိုးစားတာပါ။ အခြေအနေ၊ အချိန်အခါ နဲ့ အကြောင်းရပ်တွေကို မူတည်ပြီး ဒီ နှစ်ခုလုံးကို တပြိုင်နက် ကျင့်သုံးနေကြတဲ့ တိုင်းပြည် တွေ ကမ္ဘာမှာ အတော်များများ ရှိနေပါပြီ။ မိမိတို့ တိုင်းပြည်ကို ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံအဖြစ် ပြောင်းလဲတည်ဆောက်နိုင်တဲ့ အချိန်ကျရင်လည်း လက်တွေ့ ကျင့်သုံးရမှာ ဖြစ်တာကြောင့် အသေအချာ လေ့လာသင့်တဲ့ အရာဖြစ်ပါတယ်။

(ခ) နအဖ ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အတည်ပြုရေး ကြိုးပမ်းတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်ကို တုန့်ပြန်နိုင်ဘို့ ။

နအဖ ဟာ စစ်အာဏာရှင်စနစ် ရေရှည်တည်တန့် ခိုင်မြဲရေးအခြေခံကနေ အသင့်ပြင်ဆင်ရေးဆွဲထားတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို တနည်းနည်းနဲ့ မဖြစ်မနေအတည်ပြုပြီး ကျင့်သုံးသွားဘို့ ကြိုးစားမှာ သေချာသလောက်ပါ။ အတည်ပြုနိုင်တဲ့နည်း သုံးနည်း ရှိပါတယ်။

- (၁) တရားဝင်လွှတ်တော်တရပ်ရပ်ကနေ အတည်ပြုဘို့ ။
- (၂) လူထု ထောက်ခံပွဲတွေကျင်းပပြီး အတည်ပြုဘို့ ။
- (၃) ပြည်လုံးကျွတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပပြီး အတည်ပြုဘို့ ။

တရားဝင်လွှတ်တော်တရပ်ရပ်ကနေ အတည်ပြုမယ်ဆိုရင် ၁၉၉၀ မေလ ရွေးကောက်ပွဲမှာ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံ ထားရတဲ့ ကိုယ်စားလှယ်တွေနဲ့ ဖွဲ့စည်းမယ့် လွှတ်တော်ဘဲ အနီးစပ်ဆုံးရှိပါလိမ့်မယ်။ နိုင်ငံရေးအရ ဆွေးနွေးပွဲတွေ ဘာတခုမှ အကောင်အထည်မပေါ်ဘဲ နအဖ အနေနဲ့ သူ ရေးထားတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို အဲဒီလွှတ်တော်မှာ တင်သွင်းပြီး အတည်ပြုဘို့ ဆိုတာ လုံးဝ မဖြစ်နိုင်လောက်အောင်ကို ခဲယဉ်းပါတယ်။

နအဖဟာ သူ့ရဲ့ အစိုးရယန္တရားမှာ အသုံးပြုနေတဲ့ ဝန်ထမ်းတွေနဲ့ ကြံ့ဖွံ့ အပါအဝင် သူ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထား တဲ့ လူထုအသင်းအဖွဲ့ အတူတွေ ကို အသုံးပြုပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထောက်ခံပွဲဆိုတာတွေ လုပ်ဆောင်သွားနိုင်ပါ တယ်။ လက်ရှိလည်း လုပ်တဲ့ အပိုင်းတွေမှာ လုပ်နေတာပါ။ ဒါပေမယ့် အဲသလို လုပ်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြု ကျင့်သုံးသွားမယ် ဆိုရင် နိုင်ငံတကာရဲ့ အသိအမှတ်ပြုမှုရယူဘို့ ခဲယဉ်းပါလိမ့်မယ်။ ဒီ နည်းတခုထဲကို ရွေး ဘို့လဲ သိတိတော့မလွယ်လှပါ။

ပြည်လုံးကျွတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပတဲ့ နည်းနဲ့ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို မဆလ ခေတ်မှာ အတည်ပြု ကျင့်သုံးခဲ့သလို အခုလဲ တကျော့ပြန်ကျင့်သုံး ဘို့ ကြိုးပမ်းလာပါတယ်။ အဲသည်တုံးက မဆလ အနေနဲ့ အောင်မြင်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့တဲ့ အခြေခံ အကြောင်းအချို့ ရှိတယ်။

- (၁) ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်ခင်မှာရော၊ စစ်အတွင်း လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းခဲ့စဉ်အတွင်းမှာပါ ဆိုရှယ်လစ်စနစ် အပေါ်ထားရှိခဲ့တဲ့ လူထုက တစုံတရာ မြှော်မှန်းချက်ထားရှိခဲ့တယ်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ကစလို့ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နေဝင်းဦးဆောင်တဲ့ စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းအပြီးနောက်ပိုင်း မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ တည် ထောင်ခဲ့တဲ့အစဦးပိုင်းကာလမှာ လူထုရဲ့ အာရုံကို အတော်များများ ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့တယ်လို့ ပြောရ မှာဖြစ်တယ်။ အကျိုးဆက်အနေနဲ့ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ဆိုရှယ်လစ်စနစ်အပေါ် အခြေခံတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အဖြစ် သိတ်ပြီး စောဒက မတက်ဘဲ လက်ခံခဲ့ကြသူတွေလဲ အတော်များများ ရှိခဲ့တယ်။
- (၂) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနဲ့ ပတ်သက်လို့ လူထု အများစုကြီးဟာ ဘာမှ ရေရေရာရာ မသိခဲ့ကြဘူး။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ ပညာပေးရေးလုပ်ငန်းတွေလဲ မဆလက ဘာတခုမျှ လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်း

မရှိဘူး။ လူထု အနေနဲ့လည်း လုပ်ဆောင်ခွင့် မရခဲ့ဘူး။ မဆလ ရေးဆွဲထားတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကောင်းမွန်းဆိုးမှန်း တကယ့်လူထုအများစုကြီးက သုံးသပ်နိုင်ခွင့် မရခဲ့ကြဘူး။ ပြည်လုံးကျွတ်လူထု ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပတဲ့ အခါကျတော့ “ငါ တယောက်ထဲ အမုန်းခံ ကန့်ကွက်နေလဲဘာမှ ထူးမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ နှမ်းတစေ့နဲ့ ဆီ မဖြစ်ပါဘူး” ဆိုတဲ့အမြင်နဲ့ ထောက်ခံမဲပေးခဲ့ကြသူတွေလဲ မနည်းဘဲ ရှိခဲ့တယ်။

- (၃) အဆိုးဆုံး အချက်ကတော့ စစ်အုပ်စု ထိပ်သီးတွေဟာ “ပြည်လုံးကျွတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ” ဆိုတဲ့ ဆိုင်းဘုတ်အောက်ကနေပြီး တပြည်လုံးကိုသာမက တကမ္ဘာလုံးကို ပါ ပီပီရီရီ နဲ့ လိမ်နိုင်ခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်များ တိုက်အထိကာလမှာ နိုင်ငံတကာနဲ့ ဆက်သွယ်ဆက်စပ်နိုင်မှု များစွာအားနည်းခဲ့၊ လူထုကိုယ်တိုင်ကလည်း ဆန္ဒခံယူပွဲအတွေ့အကြုံမရှိ၊ ဘယ်လိုတုန့်ပြန်ရမှန်းမသိ၊ စစ်ခေါင်းဆောင်တွေဟာ မဆလ ပါတီ ယန္တရားကို စနစ်တကျအသုံးပြုနိုင်ခဲ့တဲ့ အခါမှာ ၉၃% ကျော် က ထောက်ခံပါတယ်လို့ ကျေညာပြီး ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုနိုင်ခဲ့တယ်။

အခုလဲ နောက်တကြိမ် ဒီနည်းကိုဘဲ အသုံးပြုတဲ့ ပြင်ဆင်လာပြန်ပါပြီ။ သမိုင်းကို တပတ်ပြန်ပြီးလည်အောင် လုပ်ဘို့ ကြိုးစားတယ်လို့ ဘဲပြောရပါလိမ့်မယ်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှာ ပြဋ္ဌာန်းလိုက်တဲ့ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ဆိုင်ရာ ဥပဒေဟာလည်း ၁၉၇၃ ခုနှစ်တုန်းက ဥပဒေနဲ့ အားလုံးနီးပါး တူညီနေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်မှာ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပမယ်လို့ ကျေညာထားတဲ့ အတွက်လည်း ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲမှာ နအဖဟာ သူ့ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို မဖြစ်ဖြစ်အောင်ကို အတည်ပြုမယ့် သဘောဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို တကယ်ဘဲ ဖြစ်လာဦးမှာပါလား။

ဒီကနေ့ ခေတ်ကာလမှာ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်း ၃၅ နှစ်ကနဲ့ မတူတဲ့ အခြေအနေတွေတော့ ရှိလာနေပါတယ်။

- (၁) ၁၉၇၃ ခုနှစ်တုန်းက ဆိုရှယ်လစ်စနစ်အပေါ်ထားရှိခဲ့တဲ့ မြော်မှန်းချက်မျိုးနဲ့ နိုင်ငံရေးအရ လူထုရဲ့ ထောက်ခံမှုမျိုး တစုံတရာရရှိဘို့ မဖြစ်နိုင်တော့ဘူး။
- (၂) သတင်းခေတ်လို့ ပြောရမယ့် ကာလကြီးမှာ ပြည်တွင်းမှာ နေထိုင်နေကြတဲ့ လူထုကိုယ်တိုင်မှာလည်း တစုံတရာ ခေတ်မှီနည်းစနစ်တွေကို သုံးပြီး ပြင်ပကမ္ဘာကို သတင်းရောက်အောင်ပြန်ပို့ နိုင်စွမ်းတွေ တိုးတက်လာတာကို တွေ့ရတယ်။
- (၃) နိုင်းယုတ်ချက်အရ ပြောရမယ်ဆိုရင် ၁၉၇၃ ခုနှစ်တုန်းကနဲ့ စီရင် ကနေ့ကာလမှာတော့ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အသိအမြင်တွေ လူထုဆီမှာ တစုံတရာတော့ ရှိလာနေပြီလို့ ပြောရပေလိမ့်မယ်။
- (၄) ၁၉၇၃ ခုနှစ်တုန်းက လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကို ကြီးကြပ်ဦးဆောင်သွားနိုင်တဲ့ မဆလ ပါတီ ရှိနေခဲ့တယ်။ ယခုလည်း အလားတူ ပြည်ထောင်စု ကြံ့ခိုင်ရေးနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးရေးအသင်း ရှိနေတယ် ဆိုပေမယ့် တကယ့်လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်တဲ့နေရာမှာ ကြုံ့ဖို့ ဟာ မဆလပါတီလို တရားဝင်ဦးဆောင်ခွင့် မရနိုင်ဘူး။ နိုင်ငံရေး အရှိန်အဝါ ဩဇာမရှိဘူး။
- (၅) တချိန်ထဲမှာ ၁၉၇၃ ခုနှစ်တုန်းက မရှိတဲ့ အခြေအနေတရပ်ရှိနေတာကို သတိပြုဘို့ လိုပါလိမ့်မယ်။ အဲဒါကတော့ ပြည်တွင်းမှာ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်တရားဝင် တည်ရှိနေတာဖြစ်တယ်။ အဲဒါအပြင် အခြားနိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့ အစည်းတွေ၊ လူထုအသင်းအဖွဲ့တွေ အမြောက်အများလည်း ပြည်တွင်းမှာ ဘဲ စုဖွဲ့ လှုပ်ရှားနိုင်ကြတဲ့ အနေအထားရှိတယ်။

(၆) သံဃာတော်တွေ အပေါ် ရက်ရက်စက်စက် နှိပ်ကွပ်ခဲ့တာ လပိုင်းတချို့ဘဲ ရှိသေးတယ်။ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကြီး သက်ဆိုးရှည်စေမယ့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အတည်မဖြစ်ရေး ကိစ္စမှာ သံဃာတော်တွေဟာ အရေးပါတဲ့ တခန်းတကဏ္ဍကနေ ပါဝင်လာနိုင်သေးတယ်။ သံဃာတော်တွေနဲ့ အတူ နိုင်ငံရေးအရ အစဉ်အမြဲတက်ကြွနိုးကြားပြီး ရှေ့တန်းက ပါလေ့ရှိတဲ့ ကျောင်းသား လူငယ်တွေလည်း အစဉ်အလာအတိုင်း လှုပ်ရှားလာကြဦးမှာ မူချဖြစ်ပါတယ်။

(၇) ၁၉၇၃ ခုနှစ်မှာတုန်းကလို မဟုတ်ဘဲ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှု၊ အားကောင်းလာတဲ့ ခေတ်ကြီးမှာ နည်းပညာအရဖြစ်စေ၊ အတတ်ပညာပိုင်းအရဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတကာရဲ့ အာရုံစိုက်မှု၊ ပံ့ပိုးမှုတွေဟာ ဟိုခေတ်ကနဲ့ ဘာမှ မဆိုင်တော့ဘူး။

(၈) နိုင်ငံတကာ နဲ့ ပြည်တွင်းကို ဆက်စပ်လှုပ်ရှားနိုင်တဲ့၊ လှုပ်ရှားနေကြတဲ့ အဖွဲ့ အစည်းကြီးတွေ အမြောက်အများဟာလဲ နယ်စပ်ဒေသတွေကို အခြေပြုနေကြတယ်။ နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တွေမှာရောက်ရှိနေကြတဲ့ လူ့အခွင့်အရေး နဲ့ ဒီမိုကရေစီ အတွက် လှုပ်ရှားတက်ကြွသူတွေ၊ အဖွဲ့ အစည်းတွေဟာလည်း ရောက်ရာတိုင်းပြည်တွေမှာ ပိုပြီးတော့ စုဖွဲ့ လှုပ်ရှားလာနိုင်နေတယ်။

အထက်ပါအခြေအနေတွေ တည်ရှိနေတဲ့အတွက် လူထုကြီးအနေနဲ့ သိမြင်နားလည်မှုရှင်းရှင်းနဲ့ ဆက်လက်စုပေါင်း လေ့လာပြီး စနစ်တကျ လှုပ်ရှား နိုင်ကြမယ် ဆိုရင် ၁၉၇၃ ခုနှစ်က စစ်ခေါင်းဆောင်တွေ ရရှိခဲ့တဲ့ ရလဒ် နဲ့ ပြောင်းပြန် ဖြစ်သွားနိုင်ပါတယ်။ **သိမြင်နားလည်မှု ရှင်းရှင်းနဲ့** ဆိုတဲ့ စကားလုံးကို ဘာကြောင့်သုံးစွဲရပါသလဲ။ သိမြင်နားလည်မှု ရှုတ်ထွေးစေမယ့် ဆွေးနွေးချက်တွေကို ကြားသိနေရလို့ ဘဲဖြစ်ပါတယ်။ သိမြင်နားလည်မှုတွေ ရှုတ်ထွေးနေရင် ဘာလှုပ်ရှားမှုမှ ပေါ်လာဘွယ် မရှိပါ။ လူထု လှုပ်ရှားမှုတွေဘာမှ မရှိဘူး ဆိုရင်တော့ နအဖ စစ်ခေါင်းဆောင်တွေဟာ သူတို့ ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို အေးအေးဆေးဆေး အတည်ပြုပြီး တရားဝင်ရေရှည်အုပ်စိုးခွင့် ကို စိုက်ထူသွားနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ယခုကျင်းပတော့မယ့် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကို မှန်ကန်စွာချည်းကပ်နိုင်ဖို့ သိမြင်နားလည်မှုအချို့ ကို ဆွေးနွေးဖို့ လိုလာပါတယ်။

အပိုင်း (၂)

ပြည်လုံးကျွတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ နှင့် ဆက်စပ်လေ့လာခြင်း

အခုလာမယ့် ပြည်လုံးကျွတ်လူထုဆန္ဒခံယူပွဲဟာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုနိုင်ရေးအတွက် ကျင်းပတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ပြည်လုံးကျွတ်လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကို မှန်မှန်ကန်ကန် ချည်းကပ်နိုင်ရေးအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနဲ့ စပ်လျဉ်းလို့ လေ့လာသင့်တဲ့ အခြေခံကလေးတချို့ ကို အနည်းအကျဉ်း ဆွေးနွေးတင်ပြလိုပါတယ်။

၁။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမရှိတာနဲ့ စာရင် ရှိလာရင် ကောင်းမယ်ဆိုတဲ့ အယူအဆ

လောကမှာ မရှိရာကနေ ရှိလာတိုင်းကောင်းတယ်လို့ ပြောလို့ မရနိုင်ပါဘူး။ ရှိလာတာက ဘာလဲ ဆိုတာကို ကြည့်ဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်။ ဆင်းရဲတဲ့ ဘဝကနေ ငွေကြေးရှိလာရင်တော့ ကောင်းတာပေါ့။ ရောဂါဘယ ဘာမှ မရှိတဲ့ ကျမ္ဘာသူ အဖြစ်ကနေ ရောဂါရှိလာပြီ ဆိုရင်တော့ ဘာကောင်းနိုင်ပါ့မလဲ။ နအဖ ပြုစုထားတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဟာ ရောဂါထက်ဆိုးတယ်လို့ ပြောရမှာပါ။ ရောဂါဆိုတာ လူတိုင်းကို ကျမ္ဘာရေးအရ သာ ထိခိုက်စေတာဖြစ်တယ်။ နအဖ ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကတော့ တတိုင်းပြည်လုံးမှာရှိတဲ့ လူထုအားလုံးရဲ့ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ ကျမ္ဘာရေး၊ လူမှုရေး စတဲ့ အရာတွေအားလုံးကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေမှာ မို့လို့ ဖြစ်ပါတယ်။

လွတ်လပ်ရေးရပြီး သည်ဘက်ပိုင်း မှာ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ လူမှုစီးပွားရေးအခြေအနေဟာ အတော်ပင် တိုးတက်ကောင်းမွန်ခဲ့တယ်။ အရှေ့တောင်အာရှမှာ ထိပ်တန်းက နေရာယူခဲ့တယ်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးတဲ့နောက်ပိုင်းက စလို့ တောက်လျှောက်ကျဆင်းခဲ့တာ အခုအချိန်မှာ အဆိုးဆုံးဖြစ်တယ် ဆိုတာ ဘယ်သူမှ မငြင်းနိုင်တဲ့ အချက်ပါ။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတာ တချက်ထဲနဲ့ ချုပ်ပြီး တင်ပြရရင် တင်းကြပ်တဲ့ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ကျင့်သုံးတဲ့ နည်းလမ်းနဲ့ စစ်အာဏာရှင်စနစ် ကို အသက်သွင်းတည်ဆောက်ထားခဲ့လို့ ဖြစ်တယ်။ ၁၉၇၄ မှာ အတည်ပြု ကျင့်သုံးခဲ့တဲ့ ဖွဲ့ စည်းပုံဟာ နိုင်းယဉ်ချက်အရ ပြောရရင် ပြောပျောင်းမှုရှိပါသေးတယ်။ ၁၉၈၈ ထပ်မံပြီး စစ်တပ်အာဏာ သိမ်းခဲ့တဲ့ ကာလ က စလို့ နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်ခန့် အတွင်း အုပ်ချုပ်မှုကတော့ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းမှာ အတင်းကြပ်ဆုံးလို့ ပြောရမှာပါ။ တင်းကြပ်စွာ ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်နေမှုကို တရားမဝင် ကျင့်သုံးရာကနေ ဖွဲ့ စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနဲ့ အညီ တရားဝင် ကျင့်သုံးတော့မယ် အခြေအနေကို နအဖ က ဖန်တည်းလာတာဖြစ်ပါတယ်။ ယခုကျင်းပတော့မယ့် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဟာ နအဖ ရဲ့ အဲဒီ ရည်မှန်းချက်ကို ဖော်ဆောင်မယ့် နည်းလမ်းဖြစ်လာပါတော့တယ်။ ဒါကြောင့် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ နဲ့ ပတ်သက်လို့ ဗဟုသုတ ပိုပြီးရှိ လေလေ၊ လူထုအနေနဲ့ တုန့် ပြန်နိုင်မယ့် အနေအထား ပိုရှိလာလေလေ ဖြစ်မှာပါ။

၂။ လူထုက ၇၅% နဲ့ စစ်တပ်က ၂၅% ယူထားတဲ့ ဖွဲ့ စည်းပုံဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့ အယူအဆ

နအဖ နဲ့ ပူးပေါင်းပြီး အကျိုးစီးပွားခွဲယူလိုသူတွေက အသံကောင်းဟစ်လာတာရှိပါတယ်။ အဲဒါကတော့ လူထုက ၇၅% နဲ့ စစ်တပ်က ၂၅% ယူထားတဲ့ ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဟာ မဆိုးပါဘူး ဆိုတဲ့ အသံပါ။ အဲသည် အယူအဆ တင်သွင်းသူတွေ ဖုံးကွယ်ထားတဲ့ အချက်တွေ ကတော့

- (က) ဒါဟာ ဖွဲ့ စည်းပုံတခုလုံးရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတရပ်သာ ဖြစ်တဲ့ ဥပဒေပြုရေး ကဏ္ဍကိုသာ ရည်ညွှန်းနိုင်တယ်။ ဖွဲ့ စည်းပုံတခုလုံးကို ကဏ္ဍတရပ်ထဲ ရှုဒေါင့်ကနေ သုံးသပ်လို့ မပြည့်စုံနိုင်ဘူး။ စစ်တပ်က ၂၅% ယူထားတယ်လို့ ပြောတဲ့ အတွက် ကျန်တဲ့ ၇၅% ကို လူထုက ရတာဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့ သုံးသပ်ချက်ကလဲ မမှန်ဘူး။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ ကျန်တဲ့ ၇၅% မှာ လည်း စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို ဆက်လက် အလုပ်အကြွေးပြု ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သွားမယ့်သူတွေ အမြောက်အများ ပါရှိပြီးမှာ ဖြစ်လို့ ပါ။
- (ခ) အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍမှာ စစ်ပိုလ်သာ သမတ ဖြစ်လာနိုင်တဲ့ သမတ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပုံစနစ်ကို တီထွင်အသုံးပြုထားတယ်။ ပြီးတော့ တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ဟာ ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးရဲ့ အထက်မှာရောက်နေပြီး ဒုတိယသမတ နဲ့ အဆင့်တူသတ်မှတ်ထားတယ်။ ဒါမျိုးဟာ တကမ္ဘာလုံးမှာ ဘယ်နိုင်ငံမှာမှ မရှိဘူး။
- (ဂ) သမတ ကနေ တရားသူကြီးချုပ်ကို ခန့် နှိုင်းဖြတ်နိုင်တဲ့ အခွင့်အာဏာ အပ်နှင်းထားတဲ့ အတွက် တရားစီရင်ရေးဟာ အုပ်ချုပ်ရေးရဲ့ လက်အောက်ကို ရောက်နေတယ် ဆိုတာထင်ရှားတယ်။ အစိုးရရဲ့ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုတွေကို ကြီးကြပ်စစ်ဆေးမယ့် လူထုက အားကိုးနိုင်လောက်တဲ့ လွတ်လပ်တဲ့ တရားစီရင်ရေးစနစ်ပေါ်လာဘို့ အိပ်မက်မက်လို့ မရတော့ဘူး။
- (ဃ) အာဏာပိုင်တွေက သံသယရှိရုံနဲ့ တရားရုံးက အမိန့် မလိုဘဲ အပြစ်ကင်းမဲ့သူတိုင်းကို ငါးနှစ်အထိ ချုပ်နှောင်ထားနိုင်တဲ့ မတရားတဲ့ ဥပဒေတွေဟာ နအဖ ရဲ့ ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ဆက်လက်တည်ရှိခွင့်ပေးထားတယ်။ ရုပ်သိမ်းလို့ ရမှာ မဟုတ်ဘူး။

(င) လူထုအတွက် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ စည်းရုံးခွင့်၊ စုဝေးခွင့်တွေ ဘာတခုမှ အာမခံချက် မရှိဘူး။ အဲဒါတွေကို ကြီးမားတဲ့ချွင်းချက်ဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်တွေ ဖန်တည်းပြီး ချုပ်ချယ် ထားတယ်။ နအဖ ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကနေ လူထုအတွက်ရစရာ ဘာမှ မရှိဘူး။

၃။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို တဖြည်းဖြည်းပြောင်းလဲသွားမယ် ဆိုတဲ့ အယူအဆ

လောလောဆယ်မှာ စစ်တပ်က ၂၅% ယူထားပါစေ။ ကိစ္စမရှိဘူး။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို တဖြည်းဖြည်း ပြောင်းလဲသွားပြီး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံဖြစ်အောင်တည်ဆောက်သွားမယ် ဆိုတဲ့ အယူအဆဟာ လက်တွေ့မကျဘူး ဆိုတာထောက်ပြခြင်းတည်း။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်လို့ လုံးဝမရနိုင်တော့အောင် နအဖက ရေးဆွဲထားပြီးဖြစ်လို့ ပါဘဲ။ နအဖရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူတွေထဲက အောက်ပါ အပုဒ်ကို လေ့လာကြည့်ပါ။

----- ပြဌာန်းချက်များကို ပြင်ဆင်လိုလျှင် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး၏ ခုနှစ်ဆယ့်ငါး ရာခိုင်နှုန်းကျော်က ပြင်ဆင်ရန် သဘောတူ လက်ခံပြီးနောက် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပ၍ ဆန္ဒမဲ ပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူအားလုံး၏ ထက်ဝက်ကျော် ဆန္ဒမဲဖြင့်သာ ပြင်ဆင်ရမည်။

ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အားလုံး ရဲ့ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ရမှ ပြင်ခွင့်ရှိမယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ တကယ်တော့ တကမ္ဘာလုံးမှာ ရှိတဲ့ မည်သည့်လွှတ်တော်မှာမဆို အရေးကြီးအကြောင်းကိစ္စတရပ်ရပ်ကို ဆုံးဖြတ်တော့မယ်ဆိုရင် ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း ရဘို့ဆိုတာ အင်မတန် ခက်တဲ့ ကိစ္စဖြစ်ပါတယ်။ အထက်မှာတင်ပြခဲ့သလို အရပ်ဝတ်ထားတဲ့ လူထုကိုယ်စားလှယ်ဆိုသူ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းထဲမှာ စစ်ခေါင်းဆောင်တွေက လက်သပ်မွေးထားသူတွေ ပါဦးမှာသေချာတော့ ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ဘို့ ဘယ်လို လုပ်ပြီး ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းကိုယ်စားလှယ်မဲ အပြည့်ရနိုင်ပါ့မလဲ။ ပိုပြီးဆိုးတာက ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း ကျော်ရမယ် ဆိုတဲ့ ပြဌာန်းချက်အရဆိုရင်တော့ လုံးဝကို မဖြစ်နိုင်တော့ဘူး လို့ ပြောရမှာပါဘဲ။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့စစ်တပ်က ၂၅% အခိုင်အမာယူထားတဲ့ လွှတ်တော်ထဲမှာ ဘယ်စစ်ဗိုလ်တဦးတလေက ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ကို ဆန့်ကျင်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံကို ပြင်ဘို့ သဘောထားပေးရဲမှာလဲ။

နအဖ ရဲ့ အခြေခံမူတွေကနေ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (မူကြမ်း) အဖြစ်ကို ပြောင်းလဲလိုက်တဲ့အခါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး ကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အခြေခံမူမှာ ထည့်သွင်းထားခဲ့တာထက် ပိုပြီးဆိုးတဲ့ ပြဌာန်းချက် ပေါ်ထွက်လာမယ့် အလားအလာလည်း ရှိနေပါတယ်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် မတ်လ နောက်ဆုံးပတ်အတွင်းမှာ ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (မူကြမ်း) ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဆိုပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းမှာရော ပြင်ပမှာပါ ထုတ်ဝေဖြန့်ချိမှုတခုပေါ်ထွက်လာပါတယ်။ နိုင်ငံတော်တံဆိပ်တွေကိုပါ သုံးစွဲထားတဲ့အပြင် ဒီဇိုင်းအပြင်အဆင်တွေဟာ သပ်ရပ်မှုရှိပြီး နအဖ အမျိုးသားညီလာခံက ချမှတ်ထားခဲ့တဲ့ မူတွေကိုသာ အားလုံးနီးပါးထင်ဟပ် ဖော်ပြထားတယ်။ ဥပဒေ စကားလုံး အရေးအသား၊ စာအုပ် အပြင်အဆင်၊ နိဒါန်းမှာ ပုံစံတကျ ဖော်ပြ ရေးသား ထားချက်များ၊ စတာတွေကို ခြုံငုံပြီး သုံးသပ်လိုက်ရင် ဒီ မူကြမ်းဟာ နအဖရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံမူကြမ်းရေးဆွဲရေး ကော်မရှင် က ထုတ်ပြန်လိုက်တဲ့ မူကြမ်းဖြစ်မယ်လို့ မှန်းဆရပါတယ်။ လူထုသဘောကို တီးခေါက်စမ်းသတ်ကြည့်ခြင်းတာကြောင့် နည်းလမ်းတကျ မထုတ်ပြန်သေးဘဲ အောက်လမ်းကနေ တင်ပေးလိုက်တာလဲ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ အောက်ပါပြဌာန်းချက်ကို လေ့လာကြည့်ပါ။

ပုဒ်မ ၄၃၆ (က) ---ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အားလုံး၏ ဂျရာခိုင်နှုန်းကျော်က ပြင်ဆင်ရန် သဘောတူ လက်ခံပြီးနောက် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပ၍မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ အားလုံး၏ ဆန္ဒမဲဖြင့်သာ ပြင်ဆင်ရမည်။

အဲဒီ ပြဌာန်းချက်အရဆိုရင် နအဖ ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လာမယ့် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲမှာ အတည်ပြုပေးလိုက်လို့ ကတော့ ပြင်ဘို့ မဖြစ်နိုင်ဘူး ဆိုတာ ရာနှုန်းပြည့် သေချာသွားပြီ။ နောက်ထပ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွေ ထပ်မံကျင်းပရဦးမှာဖြစ်ပြီး မဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူ အားလုံးက သဘောတူဘို့ ဆိုတာဘယ်တိုင်းပြည်၊ ဘယ်ကမ္ဘာမှာမှ မဖြစ်နိုင်လို့ ပါဘဲ။

စစ်ခေါင်းဆောင်တွေဟာ ၁၉၇၃ ခုနှစ်က ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပခဲ့တဲ့အခါမှာ သူတို့ ရခဲ့တဲ့အောင်မြင်မှုကို အကြီးအကျယ် ယစ်မှုနေပုံရပါတယ်။ တဘက်ကခြိမ်းခြောက်မှု၊ အကြပ် ကိုင်မှုတွေလုပ်၊ အခြားတဘက်ကလည်း ၁၉၇၃ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပခဲ့တုန်းက အသုံးပြုခဲ့တဲ့ နည်းလမ်းတွေကို မှမ်းမံပြီး ထပ်မံလိမ်ညာနိုင်ရင် သူတို့ အောင်မြင်မှုရမှာဘဲလို့ ကြိမ်းသေတွက်ချက်ထားပုံရတယ်။ ဒါကြောင့် စစ်ခေါင်းဆောင်တွေ ရှေ့ဆက်လျှောက်လှမ်းခြင်တဲ့ နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွေမှာ ဆန္ဒခံယူပွဲတွေကို ဗဟိုပြုထားလိုတဲ့ ဖော်ပြချက်တွေကို တွေ့လာရပါတယ်။

ဒါကြောင့် အခုကျင်းပမယ့် မေလ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို သာမက နောင်ကို ဆက်တိုက် ကျင်းပလာနိုင်ခြေရှိတဲ့ ဆန္ဒခံယူပွဲမှန်သမျှကို လူထုအနေနဲ့ မှန်ကန်စွာ ချည်းကပ်နိုင်ဘို့ အတွက် ဆန္ဒခံယူပွဲနဲ့ ပတ်သက်ပြီး လက်လှမ်းမှီသမျှ တစုံတရာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လေ့လာဘို့ အချိန်ရောက်ပြီဖြစ်ပါတယ်။

၄။ နအဖရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတည်ပြုရေးအတွက် စီစဉ်တဲ့ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကို လူထုအင်အား စုဆောင်းပွဲ ဖြစ်လာအောင် ဘယ်လို လှည့်ပြောင်းမလဲ။

ထိုင်းနိုင်ငံမှာ ၂၀၀၇ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ လုပ်စဉ်တုန်းက တကယ်လို့ သာ လူထုကအတည်မပြုဘူးဆိုရင် ၁၉၉၇ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြန်လည် အသုံးပြုသွားမယ်လို့ ထိုင်းစစ်အစိုးရက ကြေငြာထားခဲ့ပါတယ်။

နအဖရဲ့ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်မပြုဘူးဆိုရင် ဘာဆက်လုပ်သွားမယ်လို့ နအဖက ကြေငြာခြင်း မရှိသေးပါဘူး။ ဖြစ်နိုင်ခြေကတော့ အောက်ပါတို့ ပါဘဲ။

(က) ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်မှုတစုံတရာထပ် လုပ်ပြီး အတည်ပြုချက်မရမခြင်း ဆန္ဒခံယူပွဲတွေ ဆက်လက် လုပ်ဆောင်သွားနိုင်တယ်။ (ဒိန်းမတ်မှာ ဒုတိယအကြိမ်ဆန္ဒခံယူပွဲလုပ်တာတွေ ရှိကြောင်း လေ့လာရတယ်။)

(ခ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အသစ်တရပ်ထပ်မံရေးဆွဲမယ် ဆိုပြီး ၂၀၁၀ မှာသတ်မှတ်ထားတဲ့ ရွေးကောက်ပွဲကို နောက်ကို ရွှေ့သွားနိုင်ပါတယ်။ နအဖရဲ့ ပထမ အကြိမ်ဖွဲ့စည်းပုံရေးဆွဲတဲ့ ဖြစ်စဉ်ဟာ ၁၉၉၃ ခုနှစ်ကနေ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အထိ တဆယ့်ငါးနှစ် ကြာခဲ့တယ်။ ဒုတိယအကြိမ် ဖွဲ့စည်းပုံထပ်မံရေးဆွဲတဲ့ ဖြစ်စဉ်ကို နောက်ထပ် တဆယ့်ငါးနှစ် ကြာတဲ့အထိ အချိန်ထပ်ယူဘို့ နအဖ အနေနဲ့ ဝန်လေးမှာ မဟုတ်ဘူး။

ဒါကြောင့် ဆန္ဒခံယူပွဲကို သပိတ်မှောက် ဆန့်ကျင်တယ် ဆိုပြီး အိမ်မှာထိုင်နေလို့ ကတော့ လူထုအတွက် ဘာမှ အကျိုး မရှိနိုင်ဘူး။ နအဖ သာလျှင် အမြတ်ရသွားမယ်။ စစ်ခေါင်းဆောင်တွေက မွေးထားတဲ့ လူထု အယောင်ဆောင်တွေကို လွှတ်၊ မဲထည့်ခိုင်းပြီး မဲရေတွက်လို့ ရသမျှနဲ့ ဘဲ လူထုက အတည်ပြုတယ်လို့ ကြေငြာ၊ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို ဖော်ဆောင်ထားတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရဲ့ တရားဝင်မှုကို တောင်းခံသွားမှာ သေချာသလောက်ဖြစ်တယ်။ ဆန္ဒခံယူပွဲ မလုပ်ဖြစ်အောင်၊ ဒါမှမဟုတ် ပျက်သွားအောင် အကြမ်းဘက်တဲ့ နည်းကို သုံးဘို့ အတွက်လဲ နိုင်ငံတကာနဲ့ ပြည်တွင်းလူထု ထောက်ခံမှု ရဘို့ မလွယ်ရုံသာမက လက်တွေ့ မှာ လည်းတပြည်လုံး အတိုင်းအတာနဲ့ လုပ်ဘို့ မဖြစ်နိုင်ဘူး။

မဆလ ခေတ်က စတင်ခဲ့ပြီး ယနေ့ နအဖခေတ်အထိ ကျင့်သုံးခဲ့တဲ့၊ ကျင့်သုံးဘို့ ကြိုးစားနေတဲ့ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲဟာ အနှစ်သာရအားဖြင့် ဆိုရင် ၎င်းတို့ ချမှတ်ကျင့်သုံးခြင်းက မူဝါဒတွေကို လူထုက အတည်ပြု တယ် ဆိုတဲ့ ပုံစံမျိုးနဲ့ ဖော်ဆောင်တာဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လက်တွေ့ ကျကျ ဘာမှ မတုန့်ပြန်ဘဲ ဘေးထိုင် ဘုပြောနေလို့ ဘာမှ ဖြစ်လာမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ နအဖရဲ့ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဟာ တရားမဝင် ဘူး ဆိုတဲ့ အချက်အပေါ် အငြင်းမပွားပါ။ ဒါပေမယ့် တရားမဝင်ဘူး လို့ အသံကုန်အောင် ဘယ်လောက်ဘဲ အော်နေပေမယ့် နအဖ က သူလုပ်ဘို့ စီစဉ်ထားတာကို ရပ်သွားမှာမဟုတ်ဘူး။

ဒါကြောင့် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းကတော့ ဆန္ဒခံယူပွဲ လုပ်သမျှတိုင်းမှာ လူထုက တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင် ဘို့ ဖြစ်တယ်။ လှုပ်ရှားခွင့်ရသမျှ နေရာ ကလေးတွေကို ယူပြီး လူထု လှုပ်ရှားမှုတွေကို စနစ်တကျ ဖော် ဆောင်သွားသင့်တယ်။ ဆန္ဒခံယူပွဲနဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး သိသင့်တာ၊ မေးမြန်းသင့်တာ၊ လေ့လာဆွေးနွေးသင့်တာ တွေ တပုံတပင်ရှိပါတယ်။ အဲသလို မေးမြန်းတာ၊ လေ့လာဆွေးနွေးတာ၊ အမြင်ဖလှယ်တာတွေ ဟာ ဆန္ဒခံ ယူပွဲကို ပျက်ပြားအောင်လုပ်တာ မဟုတ်တဲ့အတွက် နအဖ ထုတ်ပြန်ထားတဲ့ ဥပဒေနဲ့ လဲ မဆန့် ကျင်ဘူး။ လူထုအတွင်းမှာ ဗဟုသုတတွေ တိုးရုံသာမက၊ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ဆက်သွယ် ထိတွေ့ မှုလဲ အား ကောင်းလာစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖြစ်နိုင်သမျှ လူထုဆက်သွယ်မှု ကွန်ယက် **Network** တွေ ဖော်ဆောင် သွားဘို့ လဲ လိုပါမယ်။ ဒီလို လုပ်ဆောင်တာဟာ အသစ် အသစ်သော လူထုအင်အားတွေကို ရှာဖွေတာ၊ စနစ်တကျ စုစည်းတာ၊ ခိုင်မာတောင့်တင်းအောင် လုပ်ဆောင်တာ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။

ဒီနည်းအားဖြင့် ပုံစံတမျိုးနဲ့ ဆက်လက် ဖော်ဆောင်သွားမယ့် လူထုလှုပ်ရှားမှု အပေါ် ယုံကြည်မှုတွေ တည် ဆောက် လာနိုင်ခြေရှိမယ်။ နအဖ အနေနဲ့ အတင်းအဓမ္မ အတည်ပြုသွားမယ့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ကလိန်ကျမှုတွေ မှန်သမျှကို စနစ်တကျဖော်ထုတ်ခွင့် ရသွားနိုင်ပါတယ်။ ၁၉၇၃ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုပေးလိုက်ရတဲ့ သမိုင်းဖြစ်စဉ်မျိုးကို နောက်တကြိမ် ပြန်တပတ်လည်လာပြီးထပ် မဖြစ်အောင် ရှောင်နိုင်မယ့် အခြေအနေ ရှိလာနိုင်ပါတယ်။ ပိုပြီးတော့ အရေးကြီးတဲ့ အချက်က ဒီတကြိမ် အောင်မြင်မှု ရသွားရင် နအဖက သူတို့ အာဏာ တည်မြဲမယ့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုဘို့ ကြိုးစားတဲ့ ကိစ္စကို ငြင်းပယ် လိုက်နိုင်ရုံသာမက နောင်ကို ဘယ်အစိုးရ တက်လာသည်ဖြစ်စေ၊ အလားတူ မှားယွင်းတဲ့ မူဝါဒတွေကို ကျင့်သုံးဘို့ ကြိုးစားတာမှန်သမျှကို လူထုအနေနဲ့ ငြင်းပယ်နိုင်တဲ့ စွမ်းအားတွေ ရရှိ လာပေလိမ့်မယ်။

အခုအချိန်မှာ နအဖ က အစိုးရနေရာမှာ နေပြီး သူ ချမှတ်ကျင့်သုံးခြင်းက မူဝါဒတွေကို ဆန္ဒခံယူပွဲ ဆိုတဲ့ နည်းလမ်းနဲ့ အတည်ပြုကျင့်သုံးဘို့ ကြိုးစားတာကို အခွင့်ကောင်းယူပြီး စနစ်ကျတဲ့လူထုအင်အားကို လူထု ကိုယ်တိုင်က ရှာဖွေတည်ဆောက်ဘို့ အချိန်ရောက်ပါပြီ။

အပိုင်း (၃)
ဆန္ဒခံယူပွဲ အကြို စေ့ကြည့်ခြင်း

၁။ ဆန္ဒခံယူပွဲ ဥပဒေကို သုံးသပ်ခြင်း

မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီ ကြီးစိုးတဲ့ ခေတ်မှာ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြု ကျင့်သုံးနိုင်ဖို့ အတွက် တော်လှန်ရေးကောင်စီဟာ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ် သမ္မတ မြန်မာ နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ မူကြမ်း အတည်ပြုရေး ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေကို ၁၉၇၃ခုနှစ် ဩဂုတ်လ (၁၄) ရက်နေ့မှာ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါတယ်။

နအဖ ကြီးစိုးတဲ့ အခုအချိန်မှာတော့ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ မူကြမ်း အတည်ပြုရေး ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ဥပဒေ ကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ(၂၆) ရက်နေ့ မှာ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့တယ်။

ဒီ ဥပဒေ နှစ်ခုလုံးရဲ့ ခေါင်းစဉ်ကို လေ့လာကြည့်ပါ။ ဥပဒေဟောင်းက ဆိုရှယ်လစ် ဆိုတဲ့ စကားလုံး၊ ဥပဒေ သစ်မှာ ပျောက်ဆုံးသွားတာက လွဲရင် အားလုံးအတူတူပါ။ ဥပဒေ နှစ်ခုလုံးရဲ့ အဓိကကျတဲ့ ပြဋ္ဌာန်းချက် တွေ အားလုံးဟာလည်း အတူတူချည်းဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကွားခြားချက် တချို့ကို သက်ဆိုင်ရာအကြောင်းရပ် တွေဆွေးနွေးတဲ့အခါ နောက်ပိုင်းမှာ နိုင်းယှဉ်တင်ပြသွားပါမယ်။

ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေတွေမှာ ပါသင့်ပါလျက် မပါဘဲ ကျန်ရှိနေတဲ့ အကြောင်းရပ်တွေကို စတင်ဆွေးနွေးပါမယ်။

၂။ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေး ကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းတည်ရှိမှု အနေအထား

ဒီလို ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ကြရတဲ့ ကော်မရှင်တွေရဲ့ အသက်သွေးကြောဟာ လွတ်လပ်မှုဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ဥပဒေဟောင်းမှာရော ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဥပဒေသစ်မှာပါ ကော်မရှင်တွေရဲ့ လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည် လှုပ်ရှား၊ ဆောင်ရွက်မှုကို အာမခံထားတဲ့ ပြဋ္ဌာန်းချက် တချို့မပါဘူး။ လက်တွေ့မှာလည်း ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေး ကော်မရှင်တွေဟာ စက်ရုပ်တွေလိုဘဲ အစိုးရခိုင်းသမျှ လုပ်ကြရတယ်။ ကော်မရှင်တရပ်အနေနဲ့ လွတ်လပ် စွာ ရပ်တည်၊ လှုပ်ရှား၊ ဆောင်ရွက်နိုင်မှု ကို အာမခံ ပြဋ္ဌာန်းထားတာဥပဒေ မှာ ရှိမရှိ သုံးသပ်ရမှာ ဖြစ်တဲ့ အပြင် လက်တွေ့မှာလည်း ဦးဆောင်တဲ့ ထိပ်ဆုံးက စလို့ လိုက်နာ ဖော်ဆောင်ရတဲ့ အောက်ခြေ အထိ ကော်မရှင်အဆင့်ဆင့်မှာ ပါဝင်ကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ ကို စိစစ်ဖို့ လိုအပ်လာပါတယ်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ဥပဒေ နဲ့အညီ ဖွဲ့စည်းလိုက်တဲ့ ကော်မရှင်မှာ ဥက္ကဋ္ဌ ဟာ လက်ရှိ တရားသူကြီး ချုပ် ဦးအောင်တိုး ဖြစ်ပါတယ်။ တရားသူကြီးချုပ်ဖြစ်ပါရင်နဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ တရားစီရင်ရေးတာဝန်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထမ်းဆောင်နေသူ မဟုတ်ဘဲ စစ်အစိုးရ အာဏာပိုင်တွေ ခိုင်းသမျှ နိုင်ငံရေး ခြေလက် အဖြစ် အကုန်လုပ်ပေးနေသူ ဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဘူးတဲ့ တရားသူကြီးချုပ်များရဲ့ သမိုင်း မှာ အဆင့် အနိမ့်ဆုံး လို့ ပြောရပေလိမ့်မယ်။ တရားသူကြီးချုပ်များနဲ့ ဘာမှမဆိုင်တဲ့ နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်း သက်သက်ဖြစ်တဲ့ အမျိုးသားညီလာခံမှာ စါရေးကြီးတဦးသဘွယ် တလျှောက်လုံး တောက်လျှောက်လုပ် လာခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။

အဆိုးဆုံးကတော့ ဦးရဲနောင် အမှန်မှာ^၁ နအဖ အလိုကျ စုံညီခုံရုံးအထူးအယူခံမှုဆိုပြီး ဖွင့်လှစ်စစ်ဆေးခဲ့တယ်။ အဲဒီ အမှန်မှာ တရားသူကြီးချုပ်ဦးအောင်တိုးဟာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက် ကို ရှင်းရှင်းကြီးချိုးဖောက်ပြီး သူ့ အောက်က တရားရုံးချုပ်တရားသူကြီးတွေက စွပ်စွဲခံရသူအပေါ် ပြစ်ဒဏ်စီရင်ထားတာဟာ ဥပဒေနဲ့ မညီဘူးလို့ သုံးသပ်ပြီး တရားရုံးချုပ် အနေနဲ့ ဆုံးဖြတ်ထားတဲ့ စီရင်ချက်ကို ပယ်ဖျက်ခဲ့တယ်။ စစ်ထောက်လှမ်းရေး ရှေ့မှာ ညှင်းဆဲခံထားရလို့ ထွက်ခဲ့ရတဲ့ ထွက်ဆိုချက် ကို သက်သေခံဝင်တယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ပြီး စွပ်စွဲခံရသူတွေအပေါ် အပြစ်ပေးခဲ့တဲ့ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ပါတယ်။

အကျိုးဆက် အနေနဲ့ ဦးအောင်တိုး ဆုံးဖြတ်ခဲ့တဲ့ အချက်ကို နောက်ပိုင်း အမှုတွေမှာပါ ကိုးကား၊ စစ်ထောက်လှမ်းရေးရှေ့က ထွက်ဆိုချက်တွေကို သက်သေခံအဖြစ်သုံး၊ တောက်လျှောက် ပြစ်ဒဏ်စီရင်မှုတွေ လုပ်လာတာကြောင့် လူ့ အခွင့်အရေး နဲ့ ဒီမိုကရေစီရေး လှုပ်ရှားတက်ကြွသူတွေ များစွာဒုက္ခရောက်ခဲ့ရ၊ ရောက်နေရဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။^၂ နအဖ ကို အင်မတန်ကျိုးနွံတာကြောင့် တရားသူကြီးချုပ်များ ရပ်တည်ရမယ့် ဥပဒေမဏ္ဍိုင်ကို မျက်ကွယ်ပြုပြီး ခိုင်းသမျှ နာခံလုပ်ဆောင်နေတဲ့ ဦးအောင်တိုး ဟာ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေးကော်မရှင်ရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် တာဝန်ယူလာပြန်ပါပြီ။ ဒီတော့ ကော်မရှင်ရဲ့ လွတ်လပ်မှုကို ဘယ်လောက်အထိ မြှော်လင့်နိုင်မလဲဆိုတာ အရေးကြီးတဲ့ မေးခွန်းဖြစ်လာပါတယ်။

၃။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင်က မဟုတ်မတရား လုပ်ဆောင်လျှင် တိုင်တန်းခွင့်

တရားသူကြီးချုပ် ဦးအောင်တိုးက ကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်လာတဲ့အခါမှာ နောက်ထပ်ပြဿနာတခု တက်လာပါတယ်။ အဲဒါက ဘာလဲဆိုတော့ ကော်မရှင်ရဲ့ လုပ်ဆောင်မှုတွေအပေါ် မကြေနပ်လို့ အရေးယူ ဘို့တိုင်တန်းမယ် ဆိုရင် တိုင်တန်းရမယ့် အဖွဲ့ အစည်း မရှိတော့လို့ ပါဘဲ။ တကယ်တော့ တိုင်းပြည်တခုရဲ့ တရားရုံးချုပ်နဲ့ တရားသူကြီးချုပ် ဆိုတာ အလယ်မှာတည့်တည့် ရပ်ပြီး ဥပဒေနဲ့ အညီ ပြဿနာတွေ ကို ကိုင်တွယ်၊ အငြင်းပွားမှုတွေကို ဖြေရှင်း၊ မှခင်းတွေကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရမှာပါ။ နအဖ က ဖွဲ့စည်း တာဝန်ပေးလိုက်တဲ့ ကော်မရှင်ဟာ ခြောက်ပစ်ကင်း သဲလဲစင် စင်းလုံးချော ဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ ဘယ် မြှော်လင့်လို့ ရနိုင်မှာလဲ။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကော်မရှင်တခုလုံးက ဥပဒေနဲ့ ဆန့်ကျင်၊ ဘက်လိုက်မှုတွေ ပြုမူ၊ မသမာမှု၊ မဲခိုးမှု၊ မဲလိမ်မှုတွေ ကျူးလွန် စတာတွေ လုပ်ဆောင်လာရင် အဲဒီ ကော်မရှင်ကို ဥပဒေ နဲ့ အညီ အရေးယူရမှာက တရားရုံးချုပ် ဖြစ်ပါတယ်။ ဆိုလိုခြင်းတာက ကော်မရှင်မှာ တာဝန်ယူမယ့် ပုဂ္ဂိုလ်တွေက သီးခြားဖြစ်ရပါမယ်။ တရားစီရင်ရေးပိုင်းနဲ့ သွားပြီးရောလို့ မရပါဘူး။ အထူးသဖြင့် တရားရုံးချုပ် အနေနဲ့ ဖြစ်စေ၊ တရားရုံးချုပ်တရားသူကြီးများ အနေနဲ့ ဖြစ်စေ၊ ကော်မရှင်လုပ်ငန်းတွေမှာ ပါဝင်ပတ်သက်မှု၊ ဝင်ရောက်တာဝန်ခံမှု တွေ မရှိဘို့ လိုပါတယ်။ ဒါဟာ အင်မတန် အရေးကြီးတဲ့ အချက်ပါ။

ဒါပေမယ့် တရားသူကြီးချုပ် ကိုယ်တိုင်က ကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်နေပြီ ဆိုတဲ့အခါ ဘယ်သူက ဘယ်သူ ကို သွားပြီး အရေးယူရတော့မှာလဲ။ ဘယ်ဘက်လက်က မတရားလုပ်တာကို အရေးယူဘို့ ညှာဘက်လက်က ဓါးကိုင်ပြီးခုတ်ဖြတ်လိမ့်မယ်လို့ ဦးအောင်တိုး အပေါ်မြှော်လင့်ရင် တက်တက်စင်မှားသွားပါလိမ့်မယ်။

ဒီ စိတ်ဓါးထဲမှာတော့ ကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ တဦးတည်း အကြောင်းကိုဘဲ သုံးသပ်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဘယ်လိုဘဲ ဖြစ်ဖြစ် ဗဟိုအဆင့်မှာ တာဝန် ထမ်းဆောင်မယ့် ကော်မရှင် အဖွဲ့ ဝင်တွေ တဦးခြင်းစီ အပေါ်မှာသာမက တိုင်း နဲ့ ပြည်နယ်၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာတွေ အားလုံးမှာ တာဝန် ထမ်းဆောင်မယ့် ကော်မရှင်

^၁ ၁၉၉၁ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ စီရင်ထုံး၊ ၈၁-၆၃၊ (စုံညီ)

^၂ မြန်မာနိုင်ငံရှေ့နေများကောင်စီ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မတ်လ (၂၅) နေ့စွဲပါ ထုတ်ပြန်ကြေငြာချက်။

အဖွဲ့ဝင်တွေအားလုံးအပေါ်မှာပါ လေ့လာစောင့်ကြည့်ဘို့၊ သုံးသပ်ဝေဖန်ဘို့၊ အားနည်းချက်တွေ ရှိရင် ထောက်ပြဘို့၊ အားကောင်းချက်တွေ ရှိရင်လည်း ထုတ်ဖော်ချီးကျူးဘို့ လိုပါမယ်။ ကော်မရှင် အဆင့် အသီးသီးရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်မှန်သမျှကို လာမယ့် ကောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ မကောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ ဖွင့်ချတိုက် ခိုက်တာမျိုးတော့ မလုပ်ဆောင်သင့်ပါ။

ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲမှာ နအဖ ဘက်လည်း မလိုက်၊ လူ့အခွင့်အရေး ဒီမိုကရေစီ အခွင့်အရေး လှုပ်ရှား သူတွေ ဘက်လည်း မလိုက်ဘဲ အလည်မှာတည့်တည့်နေပြီး ကော်မရှင်ရဲ့ တာဝန်ကို ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် အဆင့်အသီးသီးက ကော်မရှင် အဖွဲ့ ဝင်တွေ မှန်သမျှကို ချည်းကပ် စည်းရုံးဘို့ လိုမှာအမှန် ဖြစ်ပါတယ်။

၄။ ကော်မရှင်၏ လုပ်ဆောင်မှုများ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းပေါ်လွင်စေရန် စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် ဖိအားပေးခြင်း

ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေး ကော်မရှင် အဆင့်အသီးသီးတွေ တပြည်လုံးမှာ လုပ်ငန်းစတင်ဆောင် ရွက်နေကြပါပြီ။ စောင့်ကြည့်ရေး အဖွဲ့ တွေ တာဝန်ခွဲဝေပြီး စောင့်ကြည့်သင့်တဲ့ လုပ်ငန်း နယ်ပယ်တွေအနက် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေး ကော်မရှင် အဆင့်အသီးသီးရဲ့ လုပ်ငန်းတာဝန်ထမ်းဆောင်မှုတွေ ကို ကော်မရှင်စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ (Commission Watch) တခုက သီးသန့် တာဝန်ယူစောင့်ကြည့် သင့်ပါတယ်။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတခုလုံးမှာ ကော်မရှင်ဟာ ဝင်ရိုးသဖွယ် အရေးပါလို့ ဘဲဖြစ်ပါတယ်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေအခန်း (၄) ပုဒ်မ (၆)ကနေ (၁၀) အထိမှာ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒ ခံယူပွဲ ကျင်းပရေးကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲများ၏တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ဆိုတာကို ပြဌာန်းထား ပါတယ်။ အဲဒီ ပြဌာန်းချက်တွေကို အသေအချာလေ့လာကြည့်ပါ။ ကော်မရှင်အဆင့်အသီးသီး အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်၊ တာဝန်ခံ၊ ကြီးကြပ်ပြီး လုပ်ဆောင်သွားမယ့်လုပ်ငန်းစဉ်တွေကိုသာ ပြဌာန်းထား တာဖြစ်တယ်။ **ကော်မရှင်အဆင့်အသီးသီး တခုလုံး ရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေကို လူထုက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း^၃ သိနိုင်စေဘို့ အတွက် ပြဌာန်းချက်တခုတလေမျှ မပါရှိဘူး ဆိုတာ တွေ့ရမှာဖြစ်ပါတယ်။**

ဥပဒေမှာ ထည့်သွင်းပြဌာန်းသင့်ပါရက်နဲ့ ပြဌာန်းထားခြင်းမရှိလို့ ပြဌာန်းပေးပါလို့ တောင်းဆိုနေရင် လည်း ထုံးစံအတိုင်းဘဲ နအဖ က လိုက်နာ လုပ်ဆောင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ အချိန်ကလည်း သိတ်ပြီး မကျန်တော့ တာကြောင့် ဥပဒေကို အပြုသဘောဘက်ကနေ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပြီး လှုပ်ရှားဘို့ ကိုသာ စဉ်းစားသင့်ပါတယ်။ အဲဒါက ဘာလဲဆိုတော့ **ဥပဒေက ပိတ်ပင်ထားခြင်းမရှိတဲ့ အတွက် လုပ်ဆောင်ခွင့်ရှိတယ် လို့ မှတ်ယူရမယ့် သဘောဖြစ်ပါတယ်။** ကော်မရှင်အဆင့်အသီးသီးရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေနဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး လူထုအနေနဲ့ မေး မြန်းခွင့် မရှိဘူးရယ်လို့ ပိတ်ပင်ထားဘူး။ နောက်ထပ် အရေးကြီးတဲ့ အချက်က ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေး ကော်မရှင်ရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေဟာ နိုင်ငံတော်လျှို့ဝှက်ချက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ^၄ အရ လျှို့ဝှက် ထားရမယ့်လုပ်ငန်းတွေ မဟုတ်ဘူး။ အများပြည်သူအားလုံးနဲ့ ဆက်စပ်လုပ်ကိုင်ရမယ့် ကော်မရှင်ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် ကော်မရှင် နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စါရွက်စါတမ်းတွေဟာ အများနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ စါတမ်းအမှတ်အသား မိတ္တူတွေကို ရရှိအောင်ကြိုးစားတာ၊ လက်ဝယ်ထားရှိတာ၊ အဲဒါတွေ အပေါ်အခြေခံပြီးသုံးသပ်ဝေဖန်တာ တွေ ဟာ မည်သည့်တည်ဆဲဥပဒေကိုမျှ ချိုးဖောက်ရာမရောက်ဘူး။

3 transparency

4 State Secrets Act

ကော်မရှင်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ်ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေအရ အပြစ်ပေးနိုင်တဲ့ ပြဌာန်းချက် တခုခုရှိတယ်။ အဲဒီဥပဒေရဲ့ အခန်း(၁၀) တားမြစ်ချက်နှင့် ပြစ်ဒဏ် ဆိုတဲ့ အခန်းမှာ အောက်ပါအတိုင်း ပြဌာန်းထားတယ်။

၂၄(စ)။ ။ ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲများက ထုတ်ပြန်ထားသော စါရင်း၊ အကြောင်းကြားစာ (သို့ မဟုတ်) အခြားစာရွက်စာတမ်းများကို ဖတ်ရှု၍မရစေရန် တမင်ကြံရွယ် ချက်ဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်း၊ သို့ မဟုတ်ဖျက်ဆီးခြင်း။

စေါင်းကြည့်ရေးအဖွဲ့တွေဟာ ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲများက ထုတ်ပြန်ထားတဲ့ မည်သည့်စာရွက် စာတမ်းကိုမျှ ဖတ်လို့ မရအောင်လုပ်ဘို့ မလိုပါ။ ဖျက်ဆီးစရာလည်း မလိုပါ။ အဲသလို မလုပ်သမျှ ကာလ ပတ်လုံးလည်း ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဆိုင်ရာဥပဒေကို ချိုးဖောက်ရာရောက်မည်မဟုတ်ပါ။ စေါင်းကြည့်ရေးအဖွဲ့တွေ ပထမဆုံး လုပ်ဆောင်သင့်တာကတော့ ၂၀၀၈ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ဆိုင်ရာ ဥပဒေကို အမှီပြုပြီး ကော်မရှင်က အသေးစိတ်လိုက်နာ ဆောင်ရွက်ဘို့ ထုတ်ပြန် ထားတဲ့ နည်း ဥပဒေတွေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ အပါအဝင်အောက်ပါစာရွက်စာတမ်းတွေ ကို လက်ဝယ် ရရှိအောင် ဘက် ပေါင်းစုံကနေ ကြိုးစား စုဆောင်းဘို့ ဖြစ်ပါတယ်။

- (က) ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲများက ထုတ်ပြန်သောစာရွက်စာတမ်းများအားလုံး၊
- (ခ) ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲအသီးသီး၏ အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းများ၊
- (ဂ) အထက်ကော်မရှင်များက ထုတ်ပြန်သော ညွှန်ကြားချက်များ၊
- (ဃ) အောက်ခြေကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲများက တင်ပြသော အစီရင်ခံစာများ၊
- (င) ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရာ၌ အသုံးပြုသည့် စာတမ်းအမှတ်အသားများအားလုံးနှင့် မှတ်တမ်းများ။

အဲသလို စုဆောင်းနေတဲ့ အချိန်မှာ ကော်မရှင်နဲ့ ကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲတွေရဲ့ လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်မှုတွေ ကို လည်း အနီးကပ်လေ့လာဘို့ လိုပါလိမ့်မယ်။ စေါင်းကြည့်ရေး အဖွဲ့ ခွဲတွေ အဆင့်ဆင့်ထားရှိပြီး လေ့လာစောင့် ကြည့်သွားမယ်ဆိုရင် ဒီကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲ တွေဟာ လူထု မျက်စိအောက်ကနေ လွတ်သွားဘို့ မဖြစ်နိုင်ပါ။ တဘက်က ကော်မရှင်ဆိုင်ရာ စာတမ်းအမှတ်အသားတွေ၊ စာရွက်စာတမ်းတွေ အားလုံးကို စုဆောင်းနိုင်ပြီ၊ အခြားတဘက်ကလည်း ကော်မရှင်နဲ့ ကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲအသီးသီးရဲ့ လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်မှုတွေကို စနစ် တကျ စောင့်ကြည့်နိုင်ပြီ ဆိုရင် ကော်မရှင်တွေရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေဟာ ၂၀၀၈ ခုနှစ်ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒ ခံယူပွဲ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေနဲ့ ညီမညီ၊ မသမာမှု၊ ကလိန်ကျမှု၊ မဲလိမ်မှုတွေ ဖြစ်ပေါ် အောင် ကြိုးကြပ်လုပ်ဆောင်မှုရှိမရှိ၊ စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ တွေက သုံးသပ်ထုတ်ပြန်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။

၅။ အနိုင်အရှုံးအပေါ် အဆုံးအဖြတ်ပေးမည့် ရာခိုင်နှုန်း

ဆန္ဒခံယူပွဲမှာ မေးမယ့် မေးခွန်းကတော့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (မူကြမ်း) ကို ထောက်ခံမလား၊ ကန့်ကွက် မလား ဆိုတာဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ထောက်ခံသူက များသလား၊ ကန့်ကွက်သူက များသလားဆိုတာကို မဲပုံး ထောင်၊ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ လူထုတွေကို မဲပေးခိုင်း၊ ရတဲ့ မဲတွေကို ရေတွက်ပြီး အဆုံးအဖြတ်ပေးသွားမှာ ကတော့ ဆန္ဒခံယူပွဲတွေရဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဆန္ဒခံယူပွဲ အကြိုကာလမှာ အဆက်မပြတ်တောင်းဆိုသင့်တဲ့ ကိစ္စတရပ်ကတော့ လူထုဆန္ဒသဘောထား ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးမယ့် ရာခိုင်နှုန်းသတ်မှတ်ချက်ဖြစ်ပါတယ်။ သာမန်အားဖြင့်တော့ အများစု ဆန္ဒမဲနဲ့ ဆုံးဖြတ်မှာ သေချာပါတယ်။ အများစု ဆန္ဒမဲ ဆိုတဲ့နေရာမှာ သုံးမျိုးရှိပါတယ်။

- (၁) ဧရာမ အများစု

- (၂) အပြတ်အသတ်အများစု
 - (၃) သာမန်အများစု
- တို့ဖြစ်ကြတယ်။

(၁) ဧရာမ အများစု ဆိုတာကတော့ မဲဆန္ဒပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူဦးရေရဲ့ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း (သို့မဟုတ်) ၆၆ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်း ရမှသာ လူထုက ထောက်ခံတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်နိုင်တာကို ဆိုလိုတာဖြစ်တယ်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (မူကြမ်း) တင်သွင်းတဲ့ ကိစ္စလို အရေးကြီးတဲ့ ကိစ္စမျိုးကို ဥရောပနိုင်ငံတွေမှာ ဧရာမ အများစု မဲ နဲ့ သာ ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိကြတယ်။ ကုလသမဂ္ဂကနေ ကြီးကြပ်ပြီး လုပ်ဆောင်သွားခဲ့တဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုတဲ့ အခါမှာလည်း ဧရာမ အများစု ဆန္ဒမဲ စနစ်ကို အသုံးပြုခဲ့တယ်။

မြန်မာနိုင်ငံမှာလည်း မဲပေးနိုင်ခွင့်ရှိသူဦးရေရဲ့ ဧရာမ အများစု မဲဆန္ဒနဲ့ သာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (မူကြမ်း) ကို အတည်ပြုသင့်မပြုသင့် ဆုံးဖြတ်သင့်တာဖြစ်တယ်။ ဧရာမ အများစု ဆန္ဒမဲမှာတောင်မှ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း ကို အသုံးပြုသင့်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် နအဖ ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံလို ပြင်ဆင်ဘို့ အင်မတန် ခက်အောင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေရဲ့ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း ကျော်ရမှသာ ပြင်ဆင်ခွင့်ရှိမယ်လို့ ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမျိုးကို ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း ကျော် ဆန္ဒမဲနဲ့ အတည်ပြုမှသာ သဘာဝ ကျမှလည်းဖြစ်ပါတယ်။

(၂) အပြတ်အသတ်အများစု ဆိုတာကတော့ (၅၀ + ၁) ဖြစ်ပါတယ်။ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူ ဦးရေတရာ အနက် ၅၁ မဲ ရရင် အတည်ပြုနိုင်တာကို ဆိုလိုတာပါ။

(၃) သာမန်အများစု ဆိုတာကတော့ မဲအရေအတွက် ဘယ်လောက်ဘဲရှိရှိ မဲအများဆုံးရတဲ့ ဘက်ကို အနိုင်ပေးလိုက်တာဖြစ်တယ်။ မဲဆန္ဒပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူ တရာမှာ အောက်ပါအတိုင်းမဲပေးကြတယ် ဆိုကြပါစို့။

ထောက်ခံသူ	၃၇
ကန့်ကွက်သူ	၃၃
ပျက်ကွက်သူ	၃၀

စုစုပေါင်း	၁၀၀

အထက်ပါ မဲ အရေအတွက် သုံးမျိုးသုံးစားကို ကြည့်မယ်ဆိုရင် အများဆုံးက ၃၇ မဲဖြစ်ပါတယ်။ သာမန်အများစု စနစ်ကို ကျင့်သုံးတာ ဖြစ်တယ်လို့ အကြောင်းပြပြီး ထောက်ခံသူ ၃၇ မဲကို နအဖ က အနိုင်ပေးသွားနိုင်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ပျက်ကွက်သူတွေကို ကန့်ကွက်မဲပေးသူတွေဖြစ်တယ် လို့ နအဖ က လက်ခံမှာ မဟုတ်လို့ ပါဘဲ။ ဒါကြောင့် မဲဆန္ဒပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူဦးရေ တရာမှာ ၆၃ ဦးက ထောက်ခံမဲပေးကြသော်လည်း ထောက်ခံမဲပေးတဲ့ ၃၇ မဲနဲ့ ဘဲ နအဖဟာ သူ့ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ကို အတည်ပြုသွားနိုင်ပါတယ်။

(၄) ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူဦးရေ တရာမှာ ရာနှုန်းဘယ်၍ဘယ်မျှ လာရောက်မဲပေးရင် တရားဝင် ဖြစ်မယ် လို့ နအဖ ကကြေငြာထားခြင်း မရှိသေးပါဘူး။ ဖြစ်နိုင်ခြေ အရှိဆုံးကတော့ ထက်ဝက်ကျော် ၅၁% ပါဘဲ။ လူတရာမှာ ၅၁ ဦး မဲလာရောက်ပေးတယ် ဆိုရင် ဆန္ဒခံယူပွဲ အထမြောက်တယ် လို့ ဆိုလို တာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ အထမြောက်တဲ့ ဆန္ဒခံယူပွဲမှာ

ထောက်ခံမဲ
ကန့်ကွက်မဲ

၂၆ ဦး
၂၅ ဦး

ရတယ် ဆိုကြပါစို့။ သာမန် အများစု ဆန္ဒမဲနဲ့ ဆန္ဒခံယူတဲ့ စနစ်ကို သာ ကျင့်သုံးမယ်ဆိုရင် ထောက်ခံမဲ ကန့်ကွက်မဲထက်ပိုပြီးများတဲ့ အတွက် ထောက်ခံတဲ့ ဘက်က အနိုင်ရတယ် ဆိုပြီး ကြေငြာသွားမှာ သေချာတယ်။ အဲဒါ ဆိုရင် မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူဦးရေရဲ့ ၂၆% မျှနဲ့ ဘဲ အနိုင်ယူသွားနိုင်တဲ့ အနေအထားရှိပါတယ်။

ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ (မူကြမ်း) မှာ အောက်ပါ ပြဌာန်းချက်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရတယ်။

၄၄၁။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ဆန္ဒမဲပေးခွင့် ရှိသူအားလုံး၏ ထက်ဝက်ကျော် မဲပေးသည့် ဆန္ဒမဲ၏ မဲအများဖြင့် အတည်ပြုပြဌာန်းလိုက်သည့် ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်ပထမ အကြိမ်အစည်းအဝေးစတင်ကျင်းပသည့် နေ့မှစ၍ နိုင်ငံတော် တစ်ဝန်းလုံးတွင် အာဏာတည်သည်။

အထက်ပါ ပြဌာန်းချက်ကို အသေအချာ လေ့လာကြည့်ပါ။ “ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ဆန္ဒမဲပေးခွင့် ရှိသူအားလုံး၏ ထက်ဝက်ကျော် မဲပေးသည့် ----” ဆိုတဲ့ ပြဌာန်းချက်ဟာ မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ ဦးရေတရာမှာ ၅၁ ဦး မဲလာရောက်ပေးရင် ဆန္ဒခံယူပွဲ အထမြောက်တယ် လို့ ဆိုလိုတာပါ။

ဒါပေမယ့် သတိပြုတို အချက်က “ဆန္ဒမဲပေးခွင့် ရှိသူအားလုံး၏ ထက်ဝက်ကျော်မဲပေးမှသာလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုမယ်” လို့ ဆိုလိုတာမဟုတ်ဘူး။ (၅၀ + ၁) ဖြစ်တဲ့ အပြတ်အသတ်မဲအများစု (Absolute Majority) ရာတို့ လိုတယ်လို့ ပြဌာန်းထားဘူး။

အဲဒီ ဖွဲ့စည်းပုံ (မူကြမ်း)ရဲ့ ပြဌာန်းချက် သဘောအရ၊ မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ ဦးရေတရာမှာ ၅၁ ဦး ဆန္ဒမဲလာ ရောက်ပေးရင် ဆန္ဒခံယူပွဲ အထမြောက်သွားပြီ။ အဲဒီ အထမြောက်သွားတဲ့ ဆန္ဒခံယူပွဲမှာ မဲအများစု ရတဲ့ဘက်က အနိုင်ရသွားမယ်လို့ ဆိုလိုတာပါ။ ဒါကြောင့် ၅၁ ဦး ဆန္ဒမဲလာရောက်ပေးတဲ့ အနက်

ထောက်ခံမဲ
ကန့်ကွက်မဲ

၂၆ ဦး
၂၅ ဦး

ဖြစ်နေရင် ထောက်ခံမဲ ၂၆ ဦးက မဲအများစု (Simple Majority) ရနေတာကြောင့် ထောက်ခံတဲ့ ဘက်ကို အနိုင်ပေးလိုက်မှာ သေချာလှပါတယ်။ ဒါကြောင့် ချုပ်ပြီး တင်ပြရရင် နအဖ လုပ်ကြံတို့ ကြိုးစားနေတဲ့ ဆန္ဒမဲ ပေး စနစ်ဟာ မဲအများစု ရသူနိုင်စတမ်း စနစ် (Simple Majority System) သာ ဖြစ်ပြီး မဲဆန္ဒပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူ ဦးရေ တရာမှာ ၂၆ ဦး ဆန္ဒမဲလာရောက်ပေးရုံနဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုတယ် လို့ ကြေငြာ သွားနိုင်ပါတယ်။

၆။ ဆန္ဒမဲပြား (သို့မဟုတ်) ဆန္ဒမဲ လက်မှတ်များ ထုတ်လုပ်ခြင်း နှင့် ဖြန့်ဝေခြင်း

တိုင်းပြည်တွေမှာ ပြောင်းလဲသွားတဲ့ နှစ်တွေ အလိုက် ပုံမှန် သန်းခေါင်စာရင်းစစ်တမ်းတွေကို ကောက်ပြီး တပြည်လုံးမှာ စုစုပေါင်းလူဦးရေ၊ ကျား-မ၊ မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူဦးရေ မည်ရွေ့ မည်မျှရှိတယ် ဆိုတဲ့ ကိန်းဂဏန်း စာရင်းဇယားတွေကို အစိုးရအာဏာပိုင်တွေက နှစ်စဉ်ထုတ်ပြန်ကြေငြာရပါတယ်။ တပြည်လုံးရွေးကောက်ပွဲ၊

တနည်းအားဖြင့် ဆန္ဒခံယူပွဲတွေကျင်းပနိုင်ဖို့ အတွက် မဲဆန္ဒပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူအရေအတွက်အပေါ် အခြေခံပြီး ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင်တွေကဖြစ်စေ၊ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင် တွေက ဖြစ်စေ လိုအပ်တဲ့ ဆန္ဒမဲပြား (သို့ မဟုတ်) ဆန္ဒမဲလက်မှတ်တွေ ပုံနှိပ်ရိုက်ထုတ်ကြရတယ်။ ဘယ်လောက် ပုံနှိပ်ပြီး ရိုက်ထုတ်ကြတယ် ဆိုတာကိုလည်း လူထုမှာသိခွင့်ရှိတယ်။ လူထုသိအောင်ကြေ ငြာပေးဖို့လည်း လိုအပ်တယ်။

အဲဒီကိစ္စနဲ့ စပ်လျဉ်းလို့ ပြီးခဲ့တဲ့ ဧပြီလ (၄) ရက်နေ့ ကတင်ဘဲ ထိုင်းနိုင်ငံမှာ နံမည်ကြီးတဲ့ ဒီမိုကရေစီရေး လှုပ်ရှားသူ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးဦးဟာ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင် အပေါ်စွဲစမ်းစစ်ဆေးပေးဖို့ အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးဌာနမှာ တရားဝင်တိုင်ချက်ဖွင့်လိုက်ပါတယ်။ အဓိက အကြောင်းပြချက်ကတော့ ထိုင်းနိုင်ငံမှာ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ ၄၄ သန်းသာရှိပေမယ့် ကော်မရှင်ဟာ တိုက်ရိုက်ဆန္ဒမဲပေးစနစ်ကျင့် သုံးရာမှာ သုံးမယ့် ဆန္ဒမဲပြားအရေအတွက် ၅၃ သန်းနဲ့ အချိုးကျ ကိုယ်စားပြုစနစ်အတွက် အသုံးပြုမယ့် ဆန္ဒမဲပြား ၅၅ သန်းကို ရိုက်ထုတ်ခဲ့တယ် ဆိုတဲ့အချက်ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံမှာလည်း တပြည်လုံးအတိုင်းအတာအနေနဲ့ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ ဦးရေဘယ်လောက်ရှိတယ် ဆိုတာကို အစိုးရအာဏာပိုင်တွေက တရားဝင်ကြေငြာဖို့ လိုပါတယ်။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေး ကော်မရှင်အနေနဲ့လည်း ဆန္ဒမဲပြားအရေအတွက် မည်ရွှေ့ မည်မျှကို ပုံနှိပ်ရိုက်ထုတ်တယ် ဆိုတာကို ပြည်သူလူထုသိအောင် ကြေငြာရမှာဖြစ်တယ်။ အဲဒါသာမက မည်သည့် တိုင်း၊ ပြည်နယ်၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ် တွေကို ဆန္ဒမဲပြားအရေအတွက် မည်ရွှေ့ မည်မျှခွဲဝေပေးလိုက်တယ် ဆိုတာကြေငြာရမှာပါ။ မကြေငြာဘူး ဆိုရင် စေါင့်ကြည့်ရေး အဖွဲ့တွေ အနေနဲ့ ဒီကိစ္စ သတင်းမှန်ပေါ်ထွက်လာအောင် လုပ်ဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်။

ရ။ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရရှိရေး

မဲဆန္ဒပေးပိုင်ခွင့်ဟာ လူတိုင်းရဲ့ မွေးရာပါ အခြေခံအခွင့်အရေးဖြစ်ပါတယ်။ တိုင်းပြည်တိုင်းမှာ ရှိတဲ့လူထုတွေ ဒီ အခွင့်အရေးကိုကျင့်သုံးခွင့် ရရှိအောင် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရ အာဏာပိုင်တွေက စီစဉ် ပေါ်ဆောင်ပေးရပါ တယ်။ ဒါဟာ ဥပဒေ စိုးမိုးရေးအခြေခံမူလည်းဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံသားတိုင်းကို တည်ဆဲဥပဒေများနဲ့ အညီ အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်လက်မှတ်တွေ တနည်းအားဖြင့် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကပ်ပြားတွေ ပြည့်ပြည့်စုံစုံထုတ် ပေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ထောက်ခံမဲပေးမယ့် အလား အလာရှိတဲ့ အတွက် ဟိုလူတွေကိုတော့ထုတ်ပေးမယ်။ ကန့် ကွက်မဲပေးမယ့် အလားအလာရှိတဲ့အတွက် သည်လူတွေကိုတော့ ထုတ်မပေးဘူး။ သည်လို လုပ်လို့ မရပါဘူး။ သည်လို ပုံစံမျိုးနဲ့ လုပ်ဆောင်နေတဲ့အဖွဲ့ရဲ့ လုပ်ဆောင်မှု မှန်သမျှကိုလည်း ယခုကထာစုပြီး စနစ်တကျ ပေါ်ထုတ်ဖွင့်ချဖို့ လိုပါတယ်။

ထောက်ခံမဲပေးခြင်းပေးမယ်။ ကန့် ကွက်မဲပေးခြင်းပေးမယ်။ ဒါက အဓိက မဟုတ်ပါဘူး။ အဓိကကတော့ဆန္ဒ မဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူမှန်သမျှ မဲပေးခွင့် ရရှိရေးဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ အတွက် အသက်တဆယ့်ရှစ်နှစ်ပြည့်ပြီးသူ မှန်သမျှနိုင်ငံသားတိုင်းဟာ မိမိ မဲပေးခွင့်ရရှိရေးအတွက် အမြန်ဆုံးစတင် လှုပ်ရှားကြဖို့ သင့်ပါတယ်။ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကပ်ပြားလုံးဝမရှိသေးရင် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကပ်ပြား အမြန်ဆုံးရရှိရေး၊ ပျက်စီး ပျောက် ဆုံးနေတယ် ဆိုရင် အသစ်ပြန်လည်ရိုက်ခွင့် ရရှိရေး၊ ကိုယ့်အိမ်မှာ ကိုယ့်မိသားစုထဲမှာ ခရီးရှည်သွားနေသူ တွေ ရှိနေရင် သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်တွေဆီကို ကြိုတင် အကြောင်းကြားထားပြီး ဆန္ဒမဲထည့်ခွင့်ရရှိရေး စတာတွေကို အဆက်မပြတ်ပေါ်ဆောင် လှုပ်ရှားနေဖို့ လိုပါတယ်။

၈။ မဲပုံးများ ပြုလုပ်ခြင်း

မဲပုံးတွေကို ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံနဲ့ ဥရောပနိုင်ငံအတော်များများမှာ များသောအားဖြင့် သစ်သားတွေနဲ့ လုပ်လေ့ရှိပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲမှာတုံးကလည်း သုံးထပ်သားပြားတွေနဲ့ ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီမဟာတုံးကတော့ သတ္တုနဲ့ ပြုလုပ်ထားတဲ့ မဲပုံးတွေကိုအသုံးပြုခဲ့တယ်။ ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမားလွန်းပေမယ့် အဲဒီတုံးက ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီမဟာတုံးမှာ နိုင်ငံတကာ အကူအညီရခဲ့တာကြောင့် သုံးနိုင်ခဲ့တာပါ။ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ လက်ရှိဆန္ဒခံယူပွဲမှာ တပြည်လုံးအတွက် လိုအပ်တဲ့မဲပုံးမှန်သမျှကို ကောင်းမွန်တဲ့ သတ္တုနဲ့ လုပ်နိုင်ဖို့ မဖြစ်နိုင်သေးဘူးလို့ ယူဆရတယ်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်မှာတုံးကလိုဘဲ သစ်သားနဲ့ သာ လုပ်မယ့်သဘော ခန့်မှန်းရပါတယ်။

သတ္တုနဲ့ လုပ်မယ့် မဲပုံးဖြစ်ရင် မဲရေတွက်တဲ့အခါမှာ ဖွင့်ရလွယ်အောင် အပေါ်ပိုင်းက ပိတ်တဲ့ လေးဒေါင့်အပြားကို အဖုံးအဖြစ်လုပ်လေ့ရှိတယ်။ အဲဒီအခါမှာ အဖုံးကိုဖွင့်ပြီးမဲခိုးမှုတွေ မရှိအောင် ချိတ်ပိတ်တဲ့ စနစ်ကို အသုံးပြုကြတယ်။ မဲဆန္ဒရှင်တွေက မဲပြားတွေကို မဲပုံးထဲ ထည့်နေစဉ်မှာကိုဘဲ မဲပြားတွေဝင်သွားမှီးယိုပေါက် မြင်နိုင်အောင် ခိုင်ခန့်ပြီး အထူးစီစဉ်ထားတဲ့ ပလပ်စတစ်မဲပုံးတွေကို လည်း အသုံးပြုလာနေကြပါပြီ။ အလားတူပါဘဲ အလွယ်တကူ ဖွင့်တာ ပိတ်တာ မလုပ်နိုင်အောင် ပလပ်စတစ်မဲပုံးတွေမှာလဲ စနစ်တကျ ချိတ်ပိတ်ရပါတယ်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြန်တမ်းအမှတ် ၁၂၊ အတွဲ ၆၁ အရ ၂၀၀၈ ခုနှစ်မတ်လ ၂၁ ရက်နေ့ ထုတ်ပြန်ထုံးကျိတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ နည်းဥပဒေများမှာ မဲပုံးတွေ ပြုလုပ်တာနဲ့ ပတ်သက်လို့ အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားပါတယ်။

- (ဃ) မဲပုံးကို လုံခြုံမှုရှိစေရန် သစ်သားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အထပ်သားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ သွပ်ပြားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားပစ္စည်း ဖြင့်ဖြစ်စေ ပြုလုပ်ရမည်။ ယင်းသို့ပြုလုပ်ရာတွင် ယင်းမဲပုံးများအတွင်းရှိ ဆန္ဒမဲများကိုအလွယ်တကူ ထုတ်ယူ ခြင်းမပြုနိုင်စေရန်နှင့် မဖျက်ဆီးနိုင်စေရန် ခိုင်ခံ့လုံခြုံမှု ရှိစေရမည်။
- (င) မဲပုံးများ၏ အရွယ်အစားကို သာမန်အားဖြင့် အလျား ၁၅ လက်မခန့်၊ အနံ ၁၅ လက်မခန့်၊ အမြင့် ၁၅ လက်မခန့်ဖြင့် ပြုလုပ်ပြီး အပေါ်ဘက်အဖုံးတွင် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်ထည့်ရန် အလျား ၉ လက်မ၊ အနံ ၁၅ လက်မခန့်ရှိ အပေါက်တစ်ပေါက်ကို ဖောက်ထားရမည်။

ဒီမိုကရေစီစနစ်အခြေမခိုင်သေးတဲ့ နိုင်ငံတွေ၊ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်မှုအောက်ကနေ ဒီမိုကရေစီကိုကူးပြောင်းစ ပြုနေတဲ့ တိုင်းပြည်တွေမှာ လူထုဆီက ဆန္ဒမဲရယူကြတဲ့ အခါတိုင်းမှာ မသာမာမှု၊ မဲခိုးမှု၊ မဲလိမ်မှုတွေ ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒီလိုမဖြစ်အောင်ကာကွယ်ဖို့ အတွက် မဲပုံးတွေရဲ့ လုံခြုံမှုဟာ သိတ်ကို အရေးကြီးလှပါတယ်။ မတူတဲ့ဒေသတွေအလိုက်

- ဘယ်သူတွေက ပြုလုပ်တယ်၊
- (ပလပ်စတစ်၊ သစ်သား၊ ဝါး၊ သတ္တု စသည်) ဘာနဲ့ ပြုလုပ်တယ်၊
- ဘယ်လို ပုံစံရှိကြတယ်၊
- အရွယ်အစား မည်ရွေ့ မည်မျှ ရှိတယ်၊

- အလေးချိန် မည်မျှ ရှိတယ်။
- အလွယ်တကူ ဖွင့်နိုင်ပိတ်နိုင်တဲ့ အခြေအနေ မည်မျှ ရှိတယ်။
- ချိတ်ပိတ်ထားတယ်။ မထားဘူး၊ ချိတ်ပိတ်ရင် ဘယ်လို ချိတ်ပိတ်တယ်။
- ချိတ်မှာ ဘယ်တံဆိပ်အမှတ်အသားကို ရိုက်နှိပ်တယ်။
- အသုံးပြုကြတဲ့ မဲပုံးတွေဟာ မဲရုံတစ်ရံနဲ့ တစ်ရံ တူညီမှုရှိကြတယ်။ သို့မဟုတ် ကွဲပြားကြတယ်။

အစရှိတဲ့ အချက်တွေကို စေါင်းကြည့်ရေး အဖွဲ့တွေ အနေနဲ့ စနစ်တကျ မှတ်တမ်းတင်ဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်။

၉။ ဆန္ဒမဲပြား ပုံသဏ္ဌာန်

ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွေမှာ မဲပေးတဲ့ ဆန္ဒမဲပြား ပုံစံကို လေ့လာလို့ရအောင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အသုံးပြုတဲ့ စာတိုက်ကနေ ဆန္ဒမဲပေးပို့တဲ့ မဲပြားပုံစံကို အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြလိုက်ပါတယ်။

(ခေါင်းစဉ်) _____ နှင့် စပ်လျဉ်း၍
ပြည်သူလူထု၏ ဆန္ဒသဘောထားကို ရယူသည့် ဆန္ဒမဲ

၁။ (ခေါင်းစဉ်ငယ်) ရှင်းလင်းချက်
(က) ဆန္ဒမဲ လက်မှတ် ထုတ်ရခြင်း ရည်ရွယ်ချက်

(ခ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု

၂။ တိကျသော ရည်ညွှန်းချက်များ

(က) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ရှင်းလင်းထားသော စာတမ်း အမှတ်အသားတစ်ခုခုကို ဆန္ဒမဲနှင့် ပူးတွဲထားရှိလျှင် ယင်းကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြချက်။

(ခ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့် စပ်လျဉ်း၍အစိုးရက ထုတ်ပြန်ထားချက်ရှိလျှင် ယင်းသို့ ထုတ်ပြန်သည့် နေ့စွဲ နှင့် ခေါင်းစဉ် ကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြချက်။

၃။ မည်ကဲ့သို့ ဆန္ဒမဲပေးပြီး ဆန္ဒမဲပြားအား မည်ကဲ့သို့ ပြန်လည်ပေးအပ်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းလင်းဖော်ပြချက် (ဤ အချက်မှာ အဝေးရောက် ဆန္ဒမဲပေးကြသော မဲဆန္ဒရှင်များနှင့် အဓိက သက်ဆိုင်သည်။)

၄။ မဲဆန္ဒရှင် နှင့် သက်ဆိုင်သော အချက်အလက်များ

(က) ဤဆန္ဒမဲပေးရာ၌သာ အသုံးပြုရန် မဲဆန္ဒရှင်အား ထုတ်ပေးထားသော အမှတ်စဉ်

(ခ) မဲဆန္ဒရှင်များအတွက် အုပ်စု အလိုက် သတ်မှတ်ပေးထားသော သင်္ကေတ

(ဂ) မဲရုံအမည် (သို့မဟုတ်) အမှတ်စဉ်

(ဃ) မဲဆန္ဒနယ်မြေ

၅။ အောက်ပါဆန္ဒသဘောထားနှစ်ရပ်အနက် တရပ်တည်းကိုသာ ရှင်းလင်းစွာရွေးချယ်၍ ထုတ်ဖော်ရန်။

(က) အတည်ပြုပါက အမှန်အမှတ်အသား ကို ရေးခြစ်ရန်

(ခ) လက်မခံ ကန့်ကွက်ပါက ကြက်ခြေခတ် အမှတ်အသားကို ရေးခြစ်ရန်

မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ မဲပြားဟာ ဘယ်လိုပုံစံနဲ့ ထုတ်လုပ်လိမ့်မယ်လို့ တော့ မသိရှိရသေးပါဘူး။ အောက်ပါအချက်အလက်တွေ ပါမယ်လို့ ယူဆရပါတယ်။

ပြည်ထောင်စု သမတမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (မူကြမ်း) အား အတည်ပြုရေး နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်သူလူထု၏ ဆန္ဒသဘောထားကို ရယူသည့် ဆန္ဒမဲ

ဆန္ဒမဲပြားအမှတ်စဉ် -----
နေ့စွဲ -----

အောက်ပါဆန္ဒသဘောထားနှစ်ရပ်အနက် တရပ်တည်းကိုသာ ရှင်းလင်းစွာရွေးချယ်၍ ထုတ်ဖော်ရန်။

(က) အတည်ပြုပါက အမှန်အမှတ်အသား ကို ရေးခြစ်ရန်

(ခ) လက်မခံ ကန့်ကွက်ပါက ကြက်ခြေခတ် အမှတ်အသားကို ရေးခြစ်ရန်

မဲဆန္ဒရှင်များအနေနဲ့ ဆန္ဒမဲလက်မှတ်တွေကို ရယူတဲ့အခါမှာ ကော်မရှင်အမှတ်အသားနဲ့ မဲရုံမှူးလက်မှတ် ပါမပါ အသေအချာစစ်ဆေးဘို့ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်က သတိပေးထားချက်ကို ဂရုပြုဘို့ လိုပါတယ်။

၁၀။ အကြိမ်ကြိမ်ဆန္ဒမဲပေးနိုင်အောင် စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုများ

အာဏာရှင်စနစ်အောက်ကနေ ဒီမိုကရေစီကို ကူးပြောင်းခဲ့ ကူးပြောင်းဆဲဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံတွေ၊ မဖွံ့ဖြိုးသေးတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ ရွေးကောက်ပွဲများမှာ ဖြစ်စေ၊ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲများမှာ ဖြစ်စေ၊ အကြိမ်ကြိမ် ဆန္ဒမဲပေးနိုင်စေဘို့ အာဏာပိုင်တွေက စီစဉ်ဆောင်ရွက်တတ်ကြသလို၊ တဘက်ဘက် ကို ဘက်လိုက်ပြီးအနိုင်ရရှိစေလိုတဲ့ လူထုတွေကိုယ်တိုင်က အကြိမ်ကြိမ်ဆန္ဒမဲပေးကြတာတွေလည်း ရှိတတ်စမြဲဖြစ်တယ်။ အဲသလို မဖြစ်အောင် ကြိုတင်ကာကွယ် နိုင်ဘို့ လိုအပ်သလို၊ သတိထားလေ့လာစောင့်ကြည့်ဘို့လည်း လိုပါတယ်။

အထူးသဖြင့် မိမိတို့ ရဲ့ မူဝါဒတွေကို လူထုက အတည်ပြုပေးလိုက်ပါပြီလို့ ကြေငြာလိုကြတဲ့ အစိုးရအာဏာပိုင်တွေက ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲတွေကျင်းပပြီး သူတို့ ကို လိုလားထောက်ခံသူတွေ၊ တနည်းအားဖြင့် သူတို့ ရဲ့ လက်ပါးစေတွေကို အကြိမ်ကြိမ်မဲပေးခိုင်းလေ့ရှိကြတယ်။ လက်ရှိ နအဖ ဦးဆောင်ကျင်းပမယ့် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲမှာ သည်လိုဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ တွက်ချက်လို့ ရတယ်။ ဒါကို ကြိုတင်ကာကွယ်နိုင်ဘို့ အတွက် အောက်ပါတို့ ကို လုပ်ဆောင်ဘို့ လိုပါတယ်။

၁၁။ အကြိမ်ကြိမ်ဆန္ဒမဲပေးမှုတွေ မဖြစ်အောင် ကြိုတင်ကာကွယ်မည့် နည်းလမ်းများကို မေးမြန်းခြင်း။

အကြိမ်ကြိမ် ဆန္ဒမဲပေးမှုတွေ မဖြစ်အောင် ကြိုတင်ကာကွယ်တဲ့ နေရာမှာ အကောင်းဆုံး ကတော့ ဆန္ဒမဲပေးသူတစ်ဦးမှာ လက်ချောင်း ဆယ်ချောင်းရှိတဲ့ အနက် တချောင်းမှာ အထူးမှင် သုတ်တဲ့ နည်းလမ်းဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံက ဆန္ဒမဲပေးပွဲမှာ အဲသည့်နည်းလမ်းကို သုံးပါတယ်။ အဲသည် အထူးမှင်ဟာ လက်ချောင်းမှာ ကပ်သွားပြီဆိုရင် နှစ်ရက်သုံးရက်အတွင်း ဘာနဲ့မှ ဖျက်လို့ မရတော့ဘူး။ ဆန္ဒမဲလာ ရောက်ပေးသူတိုင်းကို အများရှေ့ မှောက် လက်ချောင်းတွေ ထောင်ပြစေတဲ့ နည်းနဲ့ မဲရုံတာဝန်ရှိ သူတွေက စိစစ်ရပါတယ်။

ယခုကျင်းပတော့မယ့် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲမှာ လူတစ်ဦးတည်းကနေ အကြိမ်ကြိမ် ဆန္ဒမဲပေးတာမျိုး မဖြစ်စေဘို့ အတွက် ကြိုတင်ကာကွယ်ဘို့ တပြည်လုံးအတွက်ဖြစ်စေ၊ မဲဆန္ဒနယ်မြေတခုခြင်းအလိုက် အတွက်ဖြစ်စေ ဘယ်လိုနည်းလမ်းတွေပြင်ဆင် လုပ်ဆောင်ထားကြောင်းကို ဆန္ဒမဲပေးပွဲ မတိုင်ခင်မှာကထဲက နဝတ အာဏာပိုင်တွေကို အတိအလင်း မေးမြန်းဘို့ လိုတယ်။ သည်ကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်လို့ ဘယ်တိုင်းပြည်မှာ မဆို အစိုးရအာဏာပိုင်တွေမှာ ၎င်းတို့ရဲ့ ကြိုတင်ကာကွယ်လုပ်ဆောင်ထားရှိမှုတွေကို ရှင်းပြဘို့ တာဝန်ရှိတယ်။ တချိန်ထဲမှာ ဆန္ဒမဲပေးပွဲ မတိုင်ခင်မှာ နအဖ အာဏာပိုင်တွေ အနေနဲ့ ကြံ့ဖွံ့၊ စွမ်းအားရှင်နဲ့ အခြားသူတို့ ရဲ့ လက်ပါးစေတွေကို သုံးပြီး အကြိမ်ကြိမ်ဆန္ဒမဲပေးခိုင်းဘို့ စီစဉ်ဆောင်ရွက်နေမှုတွေ ရှိမရှိ သတင်းလေ့လာစုံစမ်းဘို့၊ စုံစမ်းလို့ ရသမျှ သတင်းတွေကိုလည်း သတင်းမီဒီယာတွေလက်ထဲရောက်ရှိအောင် ဖော်ထုတ်ဘို့ လိုပါတယ်။

အဲဒါ အပြင် ဆန္ဒမဲပေးတဲ့နေ့ မှာလဲ ဆန္ဒမဲပေးသူလူထုတွေက မဲရုံတစ်ခုချင်းစီမှာ ရှိတဲ့ တာဝန်ရှိသူတွေကို နုတ်နဲ့ ထုတ်ပေါ်မေးမြန်းသင့်တယ်။ အဲသလို မေးမြန်းခြင်းအားဖြင့် အကြိမ်ကြိမ်ဆန္ဒမဲပေးခိုင်းဘို့ စီစဉ်ထား မှုတွေ ရှိနေရင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်တဲ့အခါမှာ အဟန့် အတားများစွာဖြစ်နိုင်တယ်။

၁၂။ မဲဆန္ဒပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူများ စါရင်းကို လေ့လာ စစ်ဆေးခြင်း

ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေးကော်မရှင်ဟာ ဆန္ဒခံယူပွဲကို မည်သည့် နေ့ရက်မှာ ကျင်းပမယ်လို့ သတ်မှတ်ကြောင်းကြေငြာတဲ့ နေ့မှာဖြစ်စေ၊ (ဒါမှမဟုတ်) ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပမယ့်နေ့ မတိုင်ခင် ရက်သတ္တ နှစ်ပတ် ခန့် ကြိုတင်၍ဖြစ်စေ၊ သက်ဆိုင်ရာမဲဆန္ဒနယ်မြေများအလိုက်သော်လည်းကောင်း၊ တပြည်လုံး အတွက်သော်လည်းကောင်း ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိတဲ့ မဲဆန္ဒရှင် စါရင်းကို ကြေငြာရမှာ ဖြစ်တယ်။

၁၉၇၃ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဆိုင်ရာဥပဒေ အခန်း (၂) “ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပခြင်း”ပုဒ် မ-၄(၂)မှာ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများစာရင်းကို **အနည်းဆုံး(၁၀)ရက်ကြိုတင်ကြေညာရမယ်** လို့ ပြဌာန်း ခဲ့တယ်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဆိုင်ရာဥပဒေ ပုဒ်မ-၄(ခ) မှာ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများစာရင်းကို **အနည်း ဆုံး ခုနှစ်(၇)ရက် ကြိုတင် ကြေညာရမယ်လို့** ပြဌာန်းထားတယ်။

ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူများစါရင်း ကြိုတင်ကြေငြာရမယ့် ရက်နဲ့ စပ်လျဉ်းလို့ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ကန့် စါရင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဥပဒေ မှာ သုံးရက်လျော့သွားပါတယ်။ လူထုအနေနဲ့ ကြိုတင် စစ်ဆေးခွင့်ရတဲ့ သုံးရက်နစ်နာသွားတဲ့ သဘောပါဘဲ။ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူများစါရင်း ကို ဘာကြောင့် အလေးထားပြီး ပြောနေရပါသလဲ။

- (က) ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိပါလျက် ပေးခွင့်မရတာတွေ
- (ခ) ပုဂ္ဂိုလ်အရ အငြိုးထားခံရလို့ တမင် ဆန္ဒမဲ ပေးခွင့်မရအောင် ထိန်ချန်ထားခံရတာတွေ
- (ဂ) အကြိမ်ကြိမ်ဆန္ဒမဲ ပေးနိုင်ရေးအတွက် မဲဆန္ဒရှင်နံမည်လိမ်တွေ ထည့်သွင်းပေါ်ပြထားတာတွေ
- (ဃ) ဥပဒေကို လက်တလုံးခြားလုပ်ပြီး ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရအောင် စီစဉ်ထားတာတွေ
- (င) ထောက်ခံမဲပေးဘို့ အလားအလာရှိသူတွေကိုသာ မဲစါရင်းထဲမှာ ထည့်ထားပြီး ကန့် ကွက်မဲ ပေးဘို့ အလားအလာရှိသူတွေကို ချန်လှပ်ထားတာတွေ။

အဲဒါတွေ တောက်လျှောက်ဖြစ်ပွားနိုင်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် မဲစါရင်းထွက်လာတဲ့အခါမှာ ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်တဲ့ မဲစါရင်းဟုတ်ရဲ့ လားဆိုတာကို အသေအချာ စိစစ်ဘို့ လိုအပ်ပါတယ်။

နအဖ ရဲ့ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေ အခန်း(၅) အပုဒ် (၁၁) (ဃ) အရ အောက်ပါ ပုဂ္ဂိုလ်များကို မဲစါရင်းတွင် မထည့်ရဆိုပြီး ပြဌာန်းထားပါတယ်။

၁။ သာသနာ့ ဝန်ထမ်းများ

၂။ စိတ်ပေါ့သွပ်သည်ဟု သက်ဆိုင်ရာဥပဒေက ပြဌာန်းထားသည့် အတိုင်းသတ်မှတ်ခြင်း ခံရသူများ။

၃။ ပြစ်မှုတခုခုကြောင့် တရားရုံး၏ အမိန့် စီရင်ချက်အရထောင်ဒဏ်ကျခံနေရသူများ

၄။ ပြည်ပသို့ တရားမဝင်ရောက်ရှိနေသူများ။

၅။ နိုင်ငံခြားသားများ

၁၉၇၃ ခုနှစ်ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေ မှာလည်း မဲပေးခွင့်မပြုသူတွေ စာရင်းပါရှိပါတယ်။ အဲဒီ ဥပဒေ ပုဒ်မ(၁၀) ပုဒ်မခွဲ ၂(ဂ) အရ အချုပ်သားနဲ့ အပြစ်ကျသူများ ရယ်လို့ ပြဌာန်းထားတယ်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဥပဒေအရ ပြစ်မှုတခုခုကြောင့် တရားရုံး၏ အမိန့် စီရင်ချက်အရထောင်ဒဏ်ကျခံနေရသူများ ဆိုပြီးဖြစ် ပါတယ်။ ခြားနားချက်ကတော့ တရားရုံး၏ အမိန့်၊ စီရင်ချက်အရ ထောင်ဒဏ်ကျခံနေရသူတွေ မဟုတ်ဘူး ဆိုရင် အချုပ်ခံနေရသူတွေအားလုံးမဲပေးခွင့် ရှိတယ်လို့ ဆိုလိုတာပါ။ အဲဒီ ပြဌာန်းချက်အရဆိုရင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အပါအဝင် ၁၉၇၅ခုနှစ် နိုင်ငံတော်အားနှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးသူများ၏ အန္တရာယ်မှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေ နဲ့ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်းခံနေရတဲ့ နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားတွေ အားလုံး မဲပေးခွင့်ရမှာဖြစ်တယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ တွေအားလုံးကို တရားရုံးရဲ့ အမိန့် စီရင်ချက်နဲ့ ထောင်ထဲမှာ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံထားရသူတွေ မဟုတ်လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နိုင်ငံခြားသား နဲ့ လက်ထပ်တဲ့ ကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီး နအဖ က မကြာခဏ ပြသနာရှာလေ့ရှိပါတယ်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစု ကြည် နိုင်ငံခြားသားနဲ့ လက်ထပ်ပေးမယ့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဆုံးရှုံးမှု မရှိဘဲ မဲပေးခွင့်ရှိတယ်ဆိုတာကို ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေ မှာ အောက်ပါအတိုင်းပြဌာန်းထားပါတယ်။

ပုဒ်မ ၁၅ (က) နိုင်ငံသားတဦးသည် နိုင်ငံခြားသားနှင့် အိမ်ထောင်ပြုကာမျှဖြင့် နိုင်ငံသားအဖြစ် အလိုအလျောက် မဆုံးရှုံးစေရ။

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အပါအဝင် ချုပ်နှောင်ခံနေရတဲ့ နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားတွေ အားလုံး တကယ် လက်တွေ့ မဲပေးခွင့်ရအောင် စီစဉ်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းရှိမရှိ လေ့လာစောင့်ကြည့်ဖို့ လိုပါမယ်။

၁၃။ ပြည်ပသို့ တရားမဝင်ရောက်ရှိနေသူများ။

အဲဒီပြဌာန်းချက် ဟာ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ဥပဒေမှာမပါရှိပါ။ တကယ်ဖြစ်သင့်တာကတော့ ပြည်ပကို တရားဝင် ရောက်သည်ဖြစ်စေ၊ တရားမဝင်ရောက်သည်ဖြစ်စေ၊ မြန်မာနိုင်ငံသားဟာ မြန်မာနိုင်ငံသားဘဲဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်ပကို တရားမဝင်ရောက်ရှိရုံနဲ့ နိုင်ငံသားတဦးရဲ့ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဆုံးရှုံးမသွားပါဘူး။ ဒီသဘော အခြေခံကို ၁၉၈၂ ခုနှစ်မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေမှာ အောက်ပါအတိုင်းအတိအလင်းပြဌာန်းထားပါတယ်။

ပုဒ်မ ၁၆။ ။ နိုင်ငံသားတဦးသည် နိုင်ငံတော်မှ အပြီးအပိုင်ထွက်ခွာလျှင်ဖြစ်စေ၊ အခြား နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသား အဖြစ်ကို ခံယူလျှင် သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင်လျှင် ဖြစ်စေ၊ အခြားနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံ ကူးလက်မှတ် သို့မဟုတ် အလားတူလက်မှတ်ကို ထုတ်ယူလျှင်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံသားအဖြစ်မှ ရပ်စဲ သည်။

ယခုအချိန်မှာ ပြည်ပကို တရားမဝင်ရောက်ရှိနေတဲ့ နိုင်ငံသားဦးရေဟာ ကြောက်မနန်းလိလိများပြားနေ ပြီဖြစ်ပါတယ်။ ထိုင်းနိုင်ငံတခုထဲမှာပင် မှတ်ပုံတင်ပြီးအလုပ်လုပ်နေကြတဲ့ အလုပ်သမားတွေရော၊ မှတ်ပုံ မတင်ဘဲ အလုပ်လုပ်နေကြတဲ့ အလုပ်သမားတွေပါနှစ်မျိုးလုံးပေါင်းလိုက်ရင် နှစ်သန်းနီးပါး ရှိနေပြီလို့ ခန့်မှန်းကြပါတယ်။ အာရှမှာရှိတဲ့ အခြားနိုင်ငံအတော်များများမှာလည်း အလားတူအလုပ်သမားတွေ မြောက် များစွာရှိပါတယ်။ ပြည်ပကို တရားမဝင်ရောက်ရှိနေတယ် ဆိုတဲ့ အကြောင်းပြချက်နဲ့ သူတို့ရဲ့ မဲပေးပိုင် ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခံရတာမျိုးမဖြစ်သင့်ပါ။ ဒါက ပထမ အချက် အဖြစ် နိုင်ငံခြားရောက် အလုပ်သမားတွေရဲ့ မဲပေးပိုင်ခွင့် အခြေခံကနေ အလေးထားစဉ်းစားသင့်တဲ့ ပြဿနာဖြစ်ပါတယ်။

၎င်းတို့နဲ့ ဆက်စပ်ပြီးဒုတိယအလေးထားစဉ်းစားသင့်တဲ့ ပြဿနာကတော့ ဆန္ဒမဲပေးပြီးရင် နိုင်ငံတကာကို ရေတွက် တင်ပြမယ့် ထောက်ခံမဲ (သို့မဟုတ်) ကန့်ကွက်မဲ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်ပါတယ်။ ဆိုလိုတာက နအဖ

တင်ပြတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ကို တပြည်လုံး မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ ဦးရေ စုစုပေါင်းရဲ့ မည်မျှ က မည်သည့် ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ အညီ ထောက်ခံ လိုက်တယ်၊ သို့မဟုတ် ကန့်ကွက်လိုက်တယ် ဆိုတဲ့ အချက် ဖြစ်တယ်။

မြန်မာနိုင်ငံကနေထွက်ခွာပြီးနိုင်ငံခြားမှာ လာရောက်အလုပ်လုပ်နေကြတဲ့ သန်းချီရှိနေကြတဲ့ အလုပ်သမား တွေရဲ့ ဧရာမ အများစုကြီးဟာ အသက် တဆယ့်ရှစ်နှစ်ကျော် အရွယ် မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူတွေ ဖြစ်ကြတယ်။ သူတို့ဟာ မြန်မာနိုင်ငံ တနိုင်ငံလုံးမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများစာရင်းမှာ အနေရဲ့ကြီးတဲ့ အချိုးအစား တခု အဖြစ် ပါဝင်တယ်။ သူတို့ကို မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများ စာရင်းက ထုတ်ပယ်တယ်ဆိုရင် ထုတ်ပယ်ခံရတဲ့ အလုပ်သမား ရဲ့ နံမည်၊ နေရပ်လိပ်စာ၊ အပြည့်အစုံ၊ စုစုပေါင်း ဦးရေတွေကိုပါ ဖော်ပြပြီး နအဖက ဘာကြောင့်ထုတ်ပယ် တယ်ဆိုတဲ့အကြောင်းနဲ့ တကွ တိုင်းပြည်ကို ရှင်းပြတဲ့ တာဝန်ရှိတယ်။ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ အများပြည်သူ ဆိုင်ရာအခွင့်အရေးလျင်ရှားတက်ကြွသူတွေဟာလည်း ဖြစ်နိုင်ရင် အဲဒီ နိုင်ငံခြားရောက်အလုပ်သမား တွေရဲ့ မဲပေးခွင့်တွေ မဆုံးရှုံးအောင်၊ အနည်းဆုံးအားဖြင့် သူတို့ အနေနဲ့ နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တွေမှာ ရောက် နေတာကြောင့် မဲပေးခွင့်မရပါဘဲလျက် သူတို့ ရဲဆန္ဒမဲအရေအတွက်တွေကို နအဖ က အသုံးချမသွား အောင် ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါတယ်။

လူမသိ လူမသိနဲ့ မဲပေးပိုင်ခွင့်ရပ်သိမ်းခံရတာမျိုးတွေမဖြစ်အောင် ရှောင်ကြဉ်တဲ့ တဘက်က နအဖမှာ တာဝန်ရှိတယ်။ အခြားတဘက်ကလည်း အဝေးရောက်မဲထည့်တဲ့ဖြစ်စဉ်တွေမှာ နအဖ က လက်တလုံး ခြားလုပ်ပြီး အမြတ်ထုတ်သွားမှုတွေ မဖြစ်အောင် သတိကြီးကြီးထားပြီးလေ့လာစောင့်ကြည့်တဲ့ လိုပါ တယ်။

၁၄။ နောက်တိုးမဲစာရင်း

ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ နည်းဥပဒေပါ အောက်ပါ နောက်တိုးမဲစာရင်း ပြုစုပုံတွေကို အသေအချာလေ့လာ ဘို့ လိုပါတယ်။ အဲဒီ နောက်တိုး မဲစာရင်းတွေမှာ မမှန်မကန် ဖြည့်သွင်းမှုတွေ လုပ်နိုင်ခြေရှိတယ်။

နည်းဥပဒေ ၃ အရ မဲစာရင်းပြုစုရာတွင် အမြဲတမ်းနေထိုင်သည့် ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသတစ်ခုမှအခြား ဆန္ဒခံယူပွဲတစ်ခုသို့ တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပသည့် နေ့ရက် ကျော်လွန်သည်အထိ ယာယီလာရောက် အလုပ်လုပ်ကိုင်သူများကို ရောက်ရှိနေသော ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသ၏ မဲစာရင်းတွင် ပုံစံ (၁) ဖြင့် နောက်တိုးမဲ စာရင်းအဖြစ် သီးခြား ပြုစုရမည်။ ယင်းတို့ကို ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် မဲပေးခွင့်ပြုရမည်။ ထိုသို့ ဆန္ဒမဲ ပေးခွင့် ပြုထားသော သူများ၏ အမည်၊ နေရပ်လိပ်စာတို့ကို သက်ဆိုင်ရာ မူလမြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အကြောင်းကြားရမည်။ သက်ဆိုင်ရာ မူလမြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် အကြောင်းကြားချက် ရရှိသည့်အခါ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အမည်စာရင်းကို မူလနေထိုင်ရာ ဆန္ဒခံယူပွဲ ဒေသရှိ မဲစာရင်းမှ ပယ်ဖျက်ရမည်။

၁၅။ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်ကိုင်ဆောင်ထားသူများကို မဲပေးခွင့်ပြုသည့်ပြဌာန

၁၉၇၃ ခုနှစ် ဆန္ဒခံယူပွဲဆိုင်ရာဥပဒေ အခန်း (၅) မဲစာရင်းများ ပြုစုခြင်း အခန်းမှာ အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားခဲ့တယ်။

ပုဒ်မ ၁၀။ ။ (၁) ၁၉၇၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၅ ရက်နေ့တွင် အနည်းဆုံးအသက် (၁၈) နှစ်ပြည့်သည့် နိုင်ငံသားတိုင်း သည် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ဆန္ဒမဲ ပေးပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
ယင်းဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများကို မဲစာရင်းတွင် ထည့်သွင်း ရမည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဆန္ဒခံယူပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေ အခန်း(၅) “မဲစာရင်းများပြုစုခြင်း” အခန်းမှာ အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါတယ်။

ပုဒ်မ ၁၁။ ။ (က)ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပသည့်နေ့ရက်တွင် အသက် (၁၈)နှစ်ပြည့်ပြီး ဖြစ်သည့်နိုင်ငံသား၊ ဧည့်နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူနှင့် ယာယီသက်သေခံ လက်မှတ်ကိုင်ဆောင်ထားသူတိုင်း သည် ပြည်လုံး ကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ဆန္ဒမဲ ပေးခွင့်ရှိသည်။

အထက်ပါ ဥပဒေနှစ်ရပ်ကို ယှဉ်ကြည့်ရင် များစွာခြားနားသွားပြီ ဆိုတာကို တွေ့နိုင်တယ်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ဆန္ဒခံယူပွဲဆိုင်ရာဥပဒေ အရ အသက် (၁၈) နှစ်ပြည့်သည့် နိုင်ငံသားတိုင်း မဲပေးခွင့်ရတယ်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ဥပဒေအရ ဆိုရင် နိုင်ငံသားတွေကို သာမက ဧည့်နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူနှင့် ယာယီသက်သေခံ လက်မှတ်ကိုင်ဆောင်ထားသူတိုင်း ကိုပါ တိုးချဲ့ပြီး မဲပေးခွင့်ပြုလိုက်တာဖြစ်တယ်။ အဲဒီ ကိစ္စဟာ ထူးခြားချက်ဖြစ်သွားပါတယ်။ ဧည့်နိုင်ငံသားနဲ့ နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ တွေကို ထပ်မံထည့်သွင်းတာကို အထူတလည် ကန့် ကွက်ဘို့ မရှိဘူး။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေမှာ ဧည့်နိုင်ငံသားနဲ့ နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ တွေကို နိုင်ငံသား အခွင့်အရေးပေးထားတဲ့ အပိုင်းတွေ ပါလို့ ဖြစ်တယ်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ် ပြည်သူ့ လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲ ဥပဒေမှာလည်း ဆန္ဒမဲ ပေးခွင့် ပြုထားခဲ့တယ်။

ယာယီ သက်သေခံလက်မှတ်ကိုင်ဆောင်ထားသူတိုင်းကို ဆန္ဒမဲ ပေးခွင့်ပြုတယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကို လုံးဝ လက်မခံသင့်ပါဘူး။ ဘယ် ဥပဒေနဲ့ မှလည်း ညီညွတ်ခြင်း မရှိသလို သူ့ ရဲ့ ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုထောက်ခံမဲပေးမယ့် မည်သူ့ ကို မဆို အချိန်တို အတွင်းမှာ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်တွေ ထုတ်ပေးပြီး မဲပေးခွင့် ပြုတာတွေ လုပ်သွားနိုင်ပါတယ်။ ယာယီ သက်သေခံလက်မှတ်ကိုင်ဆောင်ထားသူတိုင်းကို ဆန္ဒမဲ ပေးခွင့်ပြုတာဟာ နအဖက ရည်ရွယ်ချက် ရှိရှိနဲ့ ပြင်ဆင်ထားတာလို့ တွက်လို့ ရပါတယ်။ ဒါကို တတိုင်းပြည်လုံးဒေသ အနှံ့ မှာကန့် ကွက်ဘို့ လိုပါတယ်။ ဖြစ်နိုင်ရင် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်ထဲက နေ ဖယ်ပစ်လိုက်တဲ့ အခြေအနေအထိ ရရှိအောင် တိုက်ပွဲဝင်သင့်တယ်။

ယာယီ သက်သေခံလက်မှတ်နဲ့ ပတ်သက်လို့ နိုင်ငံသားဥပဒေထဲမှာ ဘာတခုမှ ပြဋ္ဌာန်းထားတာမရှိတဲ့ အတွက် နိုင်ငံသားတွေနဲ့ နိုင်ငံသားဖြစ်မယ့် သူတွေကိုသာ ပေးတဲ့အခွင့်အရေး ဖြစ်တဲ့ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ကို အဲဒီ သက်သေခံလက်မှတ်ကိုင်ဆောင်သူတွေကို ပေးထားမယ် ဆိုရင် ကလိန်ကျမှတော့ မြောက်များစွာဖြစ်ပွားနိုင်ပါတယ်။ အဲဒါတွေကတော့

(က) မထိုက်တန်တဲ့သူတွေ၊ မထုတ်ပေးသင့်သူတွေကို ထုတ်ပေးတာမျိုးတွေ

(ခ) လူတဦးထဲကို ဘဲ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ် သုံးခု၊ လေးခု ထုတ်ပေးတာမျိုးတွေ

ဖြစ်နိုင်တယ်။

၁၆။ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် နှင့် ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်

ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်ကိုင်ဆောင်ထားသူတွေ ကို ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ပြုတဲ့ ကိစ္စနဲ့ စပ်လျဉ်းလို့ အကောင်းဘက်ကနေ စေဒနာ တက်ကြသူတွေလည်းရှိပါတယ်။ အဲဒါက ဘာလဲဆိုတော့ အမျိုးသားမှတ်ပုံတင် မရှိတဲ့ သူတွေကို ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်တွေ ထုတ်ပေးထားခြင်းအားဖြင့် လူတိုင်းဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရစေတဲ့ ဘက်ကနေ မစဉ်းစားသင့်ဘူးလား ဆိုတဲ့ အချက်ဖြစ်ပါတယ်။

လူတိုင်းဆန္ဒမဲပေးခွင့် ရာကို့ စဉ်းစားတာ မှန်ကန်မှုတပါတယ်။ လူတိုင်းဆန္ဒမဲပေးခွင့်ကို ဖြစ်သလိုကျင့်သုံးတဲ့ နည်းနဲ့ အကောင်အထည်ဖော်သွားမယ် ဆိုရင်တော့ မဟုတ်မတရားလုပ်ခြင်းတဲ့ အုပ်ချုပ်သူအာဏာပိုင်တွေဘဲ အကျိုးရှိသွားနိုင်တယ်။ ဘာကြောင့်ပါလဲ။ သာမန်အားဖြင့် စဉ်းစားရင်တော့ ယာယီလက်မှတ်ကိုင်ဆောင်ထားသူတွေထဲမှာ နအဖ ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ထောက်ခံမဲထည့်မယ့် သူတွေရှိမှာသာမက ကန့် ကွက်မဲထည့်မယ့်သူတွေလည်း ရှိမှာဘဲ။ ဒါကြောင့် နှစ်ဘက်လုံး မဲထည့်ခွင့်ရရင်လဲ လူထုအတွက် အကျိုးမရှိနိုင်ဘူးလား။ ဒီလို စေဒနာတက်စရာရှိပါတယ်။

ဒါပေမယ့် ဒီလို မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ ဥပဒေစိုးမိုးမှု၊ အခြေခံမှာ လူတိုင်းတန်းတူညီမျှကျင့်သုံးခွင့်ကို အာမခံချက်ရှိမနေလို့ ပါဘဲ။ ဒီတော့ လက်တွေ့မှာ အချို့ လူတွေမှာ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ် တခုကိုင်ထားတဲ့ အချိန်မှာ အချို့ လူတွေမှာ သုံးလေးခုကိုင်တာတွေဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ တနည်းအားဖြင့် အာဏာပိုင်တွေနဲ့ အဆင်ပြေနေသူတွေမှာ ဒီလိုကိုင်တာတွေ ရှိလာနိုင်ပါတယ်။

တိကျတဲ့ ဥပဒေပြဌာန်းချက် မရှိတာကြောင့် ယာယီ သက်သေခံလက်မှတ်ထုတ်ပေးတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်ကလဲ လွယ်၊ အစိုးရအမှုထမ်းတွေကြားမှာ ချစားမှုတွေလဲ များစွာဖြစ်နေတာကြောင့် ယာယီသက်သေခံလက်မှတ် ရာကို့ မဲမဲယဉ်းနိုင်ဘူး။ ကြားရတဲ့ သတင်းတွေအရဆိုရင် နအဖ အာဏာပိုင်တွေဟာ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်တွေကို မြို့နယ် အတော်များများမှာ လုပ်ငန်းစဉ်ချပြီး ထုတ်ပေးနေပြီ။ လူတိုင်းထဲက မြို့နယ်သုံးခု၊ လေးခု လောက်က ယာယီသက်သေခံလက်မှတ် တွေကို တပြိုင်နက်တည်းကိုင်ထားပြီး ဆန္ဒမဲပေးတဲ့ တနေ့ထဲမှာတင် သုံးနေရာ လေးနေရာပြောင်းပြီး မဲထည့်သွားနိုင်တယ်။ ယာယီ သက်သေခံ လက်မှတ်ကိုင်ထားသူတွေကို မဲပေးခွင့်ပြုထားရင် စောင့်ကြည့်သူတွေရဲ့ မှာတင် မဲလာထည့်သွားဦးတော့နေရာပြောင်းပြီး ထည့်တာ ဖြစ်တဲ့ အတွက် စောင့်ကြည့်သူတွေ အနေနဲ့ သိနိုင်စရာအကြောင်း မရှိပါ။

နအဖ ထုတ်ပြန်ထားတဲ့ နည်းဥပဒေအရ ဆန္ဒမဲပေးချိန်ဟာ နံက် (၆) နာရီကနေ ညနေ (၄) နာရီ ဖြစ်တယ်။ ဆန္ဒမဲပေးချိန်ကို ရှည်ရှည်လျားလျားသတ်မှတ်ထားတာ လို့ ပြောနိုင်တယ်။ အဲဒီတော့ လူတိုင်းဟာ တနေ့ထဲမှာ သုံးလေးနေရာပြောင်းပြီးမဲပေးနိုင်တဲ့ အချိန်ရသွားနိုင်တယ်။ ပိုပြီးဆိုးတာက အကြိမ်ကြိမ်ဆန္ဒမဲပေးမှုတွေ မဖြစ်အောင် ကာကွယ်မဲ့ အစီအစဉ်လဲ ဘာမှ မတွေ့ရဘူး။ လက်ညှိုးမှာ အထူးစီမံဖန်တည်းထားတဲ့ မှင်သုတ်တဲ့ စနစ်ကို အသုံးပြုမယ်ဆိုရင် နှစ်ရက်သုံးရက် အတွင်းမှာ ဘာနဲ့မှ ဖျက်လို့ မရတော့တဲ့ အတွက် အကြိမ်ကြိမ်ဆန္ဒမဲပေးမှု မပြုရေးအတွက် စိတ်ချရနိုင်တယ်။ အခုတော့ ဒါနဲ့ ပတ်သက်လို့ လည်း၊ ဘာတခုမှ မကြားသိရဘူး။ ဒီတော့အကြိမ်ကြိမ် ဆန္ဒမဲပေးမှုတွေ ပြုမှာ အတော်ကို စိုးရိမ်ရတဲ့ အခြေအနေမှာ ရှိတယ်။

ဒါကြောင့် အဲဒီ အတွက်တစုံတရာ အကာအကွယ်ရစေမယ့် အစီအစဉ်ထဲမှာ အရေးကြီးတဲ့ အပိုင်းတရပ်အနေနဲ့ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်ကိုင်ဆောင်သူတွေကို မဲပေးခွင့်ပြုထားတာကို တိုက်ဖျက်ဘို့ လိုပါလိမ့်မယ်။ ဥပဒေပြဌာန်းချက်ထဲမှာ ဇွတ်ဆက်ထည့်ထားမယ် ဆိုရင်လဲ အခုကထဲက စတင်ပြီး မြို့နယ်ကျေးရွာ

တွေ့အလိုက် ဘယ်သူတွေကို ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်ထုတ်ပေးထားတယ်ဆိုတာ သတင်းစုဆောင်း ထားနိုင်ရင် အကျိုးရှိနိုင်တယ်။

၁၇။ ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေအရ ထုတ်ပေးသည့် သက်သေခံစာတမ်းအမှတ်အသားနှင့် ယာယီ သက်သေခံလက်မှတ် ကွာခြားချက်

ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်ကိုဆောင်သူတွေ မဲပေးပိုင်ခွင့် မရှိစေဘို့ တဘက်ကနေ ဆောင်ရွက်တဲ့ တချိန်ထဲမှာ အခြားတဘက်ကလည်း အသက်တဆယ့်ရှစ်နှစ်ပြည့်ပြီး မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူတွေအားလုံး လက်တွေ့ မဲပေးနိုင်ရေးအတွက် ကိုလည်း စဉ်းစားဆောင်ရွက်ပေးရမှာဖြစ်တယ်။ အဲဒါကတော့ ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေနဲ့ အညီ အသက်တဆယ့်ရှစ်နှစ်ပြည့်ပြီးသူ နိုင်ငံသားတိုင်း မှတ်ပုံတင် လက်မှတ်တွေ ရရှိရေးဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါနဲ့ ပတ်သက်လို့ ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေ ပုဒ်မ (၉) မှာ အောက်ပါအတိုင်း ပြဌာန်းထားတယ်။

နိုင်ငံတော်အတွင်း မွေးဖွားသော နိုင်ငံသားတဦးအတွက် အသက်တစ်ဆယ်နှစ် ပြည့်သည့် နေ့မှစ၍ တစ်နှစ်အတွင်း ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၏ သတ်မှတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၌ သတ်မှတ်သည့် နည်းလမ်းနှင့် အညီ မိဘ သို့မဟုတ် အုပ်ထိမ်းသူက မှတ်ပုံတင်ရမည်။

ချွင်းချက်။ ။ အသက် တစ်ဆယ်နှစ် ပြည့်သည့်နေ့မှစ၍ တစ်နှစ်အတွင်း မှတ်ပုံ မတင်နိုင်ပါက မိဘ သို့မဟုတ် အုပ်ထိမ်းသူသည် ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြ၍ ပြည်ထဲ ရေး ဝန်ကြီးဌာန၏ သတ်မှတ်သော အဖွဲ့အစည်းများသို့ လျှောက်ထားရမည်။

အထက်ပါဥပဒေပြဌာန်းချက်ကို အသေအချာလေ့လာကြည့်ပါ။ ၁၉၈၂ ခုနှစ်နိုင်ငံသားဥပဒေအပေါ်အခြေခံ ပြီး ထုတ်ပေးမယ့် မှတ်ပုံတင်လက်မှတ်၊ လက်ရှိအခေါ်အဝေါ်အရဆိုရင် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကပ်ပြား ရဘို့ အတွက် တိကျတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်ကို တွေ့ ရမှာဖြစ်ပါ တယ်။ ဒီလုပ်ငန်းစဉ်တွေနဲ့ အညီသာ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေး ကပ်ပြားတွေ ထုတ်ပေးရမှာဖြစ်တယ်။ အာဏာပိုင်တွေ စိတ်ဆန္ဒရှိသလို ထုတ်ပေးခြင်းတိုင်း ထုတ်ပေးလို့ မရအောင် ဥပဒေကနဲ့ သတ်ချက်တွေ ရှိထားပါတယ်။ အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်လက်မှတ် (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံ သားစိစစ်ရေးကပ်ပြားတွေကို အဲဒီ ဥပဒေပါ လုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်းထုတ်ပေးမေးဘဲ ကိုယ်ထုတ်ပေးခြင်းသလို ထုတ်ပေးမယ်၊ နီးစပ်တဲ့ လူတွေကို သာ ထုတ်ပေးသွားမယ်ဆိုရင် ထုတ်ပေးသူ အာဏာရှိဟာ ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ မမှန်သက်သေခံဖန်တည်းမှန်း ဖြစ်စေ ပြစ်ဒဏ် စီရင်ခံသွားရနိုင်တယ်။

ဒါကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေအပေါ်မှာကိုးကားပြီး နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကပ်ပြားတွေ ထုတ်ပေးတာဟာ ဥပဒေနဲ့ အညီဖြစ်လို့ တရားဝင်သလို အဲဒီ ဥပဒေထဲမှာလည်း ထုတ်ပေးတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်ပါထားပြီး ဖြစ်တာ ကြောင့်မသမာမှုတွေ နည်းနိုင်သလောက်နည်းပါလိမ့်မယ်။ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်ကိုထားလဲ မဲပေးခွင့် ရတာဘဲ ဆိုပြီး ဥပဒေနဲ့ အညီတရားဝင် မဟုတ်ဘဲ ထုတ်ပေးထားတဲ့ လက်မှတ် နဲ့ မဲပေးခွင့် ပြု ထားတာကို နုတ်ပိတ်မနေသင့်ပါ။ ဒီ လက်မှတ်နှစ်ခု ရဲ့ အဆင့်နဲ့ တန်ဖိုးဟာ လွန်စွာကွာခြားပါတယ်။

ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်ကိုဆောင်တဲ့ ကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်လို့ မြန်မာနိုင်ငံရှေ့ နေများကောင်စီက ထုတ် တဲ့ ထုတ်ပြန်ချက်ထဲမှာ Network for Human Rights Documentation (Burma) (ND Burma) က စု ဆောင်းရရှိတဲ့ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်ကို ကိုးကားပြီးသုံးသပ်ထားတာတွေ ရှိပါတယ်။ လေ့လာ ကြည့်တဲ့ အခါ အဲဒီ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်ကို၊ ဘုရားသုံးဆူမြို့ နယ်ခွဲ၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနဲ့

အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်ရေး ဦးစီးဌာနက ထုတ်ထားကြောင်းတွေ့ရတယ်။ အဲဒီ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ် မှာ အောက်ပါအချက်တွေ ပါရှိပါတယ်။

ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်	
အမှတ်	-----
အမည်	-----
လူမျိုးဘာသာ	-----
မွေးသက္ကရာဇ်	-----
မျက်လုံးအရောင်	-----
ဆံပင်အရောင်	-----
ဖခင် အမည်	-----
လူမျိုးဘာသာ	-----
အရပ်	----- သွေးအုပ်စု -----
ထင်ရှားသည့် အမှတ်အသား	-----
အလုပ်အကိုင်	-----
နေရပ်လိပ်စာ	-----
ထိုးမြဲ လက်မှတ်	-----
မှတ်ချက်	-----

၁။ ပျောက်ဆုံးပျက်စီး သည့်အခါ သက်ဆိုင်ရာရဲတပ်ဖွဲ့ စခန်း၊ မြို့ နယ်လူဝင်မှု ကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့ အင်အားဦးစီးဌာနမှူးရုံးသို့ သတင်းပို့ ရမည်။

၂။ ဤကပ်ပြားဖြင့် မည်သည့် နိုင်ငံသားဟု သက်သေခံခြင်း အလျဉ်းမဖြစ်စေရ။

ဒီကပ်ပြားရဲ့ အဆင့်ဟာ အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်လက်မှတ် သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကပ်ပြားလို့ လဲ ခေါ်ဝေါ်ထားတာ မဟုတ်တဲ့အပြင် **“ဤကပ်ပြားဖြင့် မည်သည့် နိုင်ငံသားဟု သက်သေခံခြင်း အလျဉ်း မဖြစ်စေရ။”** ဆိုတဲ့ အချက်ကို သုံးစွဲထားတာ သတိပြုတို့ လိုမှာဖြစ်ပါတယ်။

မကြာသေးခင်ရက်သတ္တပတ်ကမှ ကျင်းပသွားခဲ့တဲ့ ဇင်ဘာတွေ့ရွေးကောက်ပွဲမှာ မဲပေးသူတဦးတည်းကနေ သက်သေခံလက်မှတ် ငါးခုလောက်ကိုပဲပြီး မဲပေးတာတွေ လုပ်ဆောင်သွားတဲ့အတွက် ကန့် ကွက်မှုတွေ ပေါ်ထွက်နေတာကို သတိပြုသင့်ပါတယ်။

၁၈။ အချိန်မလုံလောက်တော့တဲ့အတွက် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေး ကပ်ပြားတွေ ထုတ်မပေးနိုင်ဘူး ဆိုတဲ့ အကြောင်းပြချက်

မိဘနှစ်ပါးလုံးတိုင်းရင်းသား စစ်စစ်တွေဖြစ်ပြီး ဒီနိုင်ငံမှာမွေး၊ ဒီနိုင်ငံမှာ ကြီးပြင်းလာရုံသာမက၊ ဒီနိုင်ငံမှာဘဲ တောက်လျှောက် နေထိုင်လာကြသူတွေကိုယ်တိုင် အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်လက်မှတ် (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံသား စိစစ်ရေး ကပ်ပြားတွေကိုယ်စီ ကိုယ်ငှမရှိတဲ့ ပြဿနာဟာ အခုမှ မဟုတ် ကြာနေပါပြီ။ အထူးသဖြင့် မြေပြန့် က ဝေးလံသီခေါင်တဲ့ကျေးရွာဒေသတွေနဲ့ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတွေနေထိုင်ကြတဲ့ တောင်တန်းဒေသတွေမှာ အခြေအနေပိုဆိုးပါတယ်။ ဒီလိုလူထုတွေ မဲပေးခွင့်ဆုံးရှုံးနေတာ ကြာပါပြီ။ နောင်ကိုလဲ နောက်ထပ်ပြည်လုံး

ကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွေ၊ ရွေးကောက်ပွဲတွေ ပုံစံ အမျိုးမျိုးနဲ့ ထပ်လာဦးမှာဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့်သူတို့ အားလုံး အတွက် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကပ်ပြားတွေ ထုတ်ပေးဖို့ လိုပါပြီ။ အသက်တစ်ဆယ့် ရှစ်နှစ်ပြည့်ပြီးသူတိုင်း မဲပေးခွင့်ရနိုင်ရေးအတွက် ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေနဲ့ အညီ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကပ်ပြားတွေ အမြန်ဆုံးထုတ်ပေးဖို့ တောင်းဆိုသင့်ပါတယ်။

ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပဖို့ နီးကပ်နေပြီ။ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကပ်ပြားတွေ စိစစ်ပြီးထုတ်ပေးနေဖို့ အချိန်မလုံလောက်တော့ဘူး ဆိုတာဟာ လက်ခံသင့်တဲ့ အကြောင်းပြချက် မဟုတ်ပါ။ ယာယီသက်သေခံ လက်မှတ်တွေဟာ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကပ်ပြား ထုတ်ပေးနိုင်ရေးအတွက် အခြေပျိုးထားတဲ့ အဆင့်ဖြစ် တယ် ဆိုရင်လဲ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေး ကပ်ပြားတွေကို ရက်ပိုင်းအတွင်းမှာ တခါတည်း အပြီးသတ် ထုတ် ပေးလို့ ရနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ အစိုးရအာဏာပိုင်တွေရဲ့ ပြုမူရန်စီစဉ်ယူဆထားအားနည်းချက်ကြောင့် နိုင်ငံ သားတွေရဲ့ အခြေခံအခွင့်အရေးဖြစ်တဲ့ မဲပေးပိုင်ခွင့် ဆုံးရှုံးတာမျိုးမဖြစ်သင့်ပါ။

မဲစါရင်းကြေငြာတဲ့ အချိန်မှာ မဲဆန္ဒရှင်တွေဟာ အဆိုပါ မဲဆန္ဒရှင်များစါရင်းနဲ့ ပတ်သက်လို့ ကော်မရှင်ရုံး များမှာ အခကြေးငွေပေးစရာမလိုဘဲ သတ်မှတ်ထားတဲ့ ရုံးချိန်အတွင်း စစ်ဆေးခွင့် ရှိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲသလို စစ်ဆေးတဲ့အခါမှာ မဲစါရင်းမှာ မိမိရဲ့ အမည်ပါမပါ စစ်ဆေးရမှာသာမက မဲရုံတစ်ခုခြင်းစီအလိုက် မိမိတို့ နယ်မြေအတွင်းမှာ မိမိတို့ မသိရှိတဲ့ လူနံမည်တွေ ပါရှိနေတာမျိုးတွေ နိုင်တယ်။ သည်လူတွေ ဘယ်သူဘယ်ဝါတွေ ဖြစ်တယ် ဆိုတာ လေ့လာစုံစမ်းဖော်ထုတ်မှုတွေ လုပ်နိုင်မယ် ဆိုရင်လည်း ကြိုတင် ကာကွယ်တဲ့ နည်းလမ်းတခု ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

၁၉။ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိမရှိ အငြင်းပွားမှုတွေ အပေါ်ဘယ်သူက ဆုံးဖြတ်မလဲ။

ဆန္ဒမဲပေးပွဲတိုင်းမှာ အငြင်းပွားမှုတွေ ရှိစမြဲဖြစ်ပါတယ်။ အငြင်းပွားမှုတွေပေါ်လာရင် ဘယ်သူက တိုင်တန်း ခွင့်ရှိတယ်၊ ဘယ်လိုတိုင်တန်းခွင့်ရှိတယ်၊ ဘယ်မှာတိုင်တန်းရမှာဖြစ်တယ်၊ ဘယ်သူ့ မှာဆုံးဖြတ်ခွင့် ရှိတယ်၊ အစရှိတာတွေကို ဥပဒေမှာ အတိအလင်းဖော်ပြထားဖို့ လိုပါတယ်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ဥပဒေ အခန်း (၁၂) အထွေထွေ ကဏ္ဍမှာ အောက်ပါအတိုင်းပြဌာန်းထားပါတယ်။

ပုဒ်မ ၂၀။ ။ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုမဖြစ်မှု၊ ကိစ္စကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အခြားအကြောင်း ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင်ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိမရှိ၊ အငြင်းပွားခဲ့လျှင် သက်ဆိုင်ရာ မြို့ နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲသည် ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိမရှိကို အပြီးအပြတ်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိ သည်။ သို့ ရာတွင် ယင်းကဲ့သို့ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိမရှိ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် ထိုသူနိုင်ငံသားဖြစ်မှု၊ မဖြစ်မှု၊ နှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိစေရ။

၂၀၀၈ ခုနှစ်ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေမှာ အထက်ပါ ပြဌာန်းချက်မပါရှိတော့တာကို တွေ့ရပါတယ်။ မေ့သွားလို့ ကျန်ခဲ့တာတော့ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ အကြောင်းနှစ်ချက်ကြောင့် တမင်ချန်ထားခဲ့တာလို့ သုံးသပ် လိုပါတယ်။ ပထမ အချက်ကတော့ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုမဖြစ်မှု၊ ကိစ္စပေါ်အခြေခံပြီး ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိမရှိ ဆိုတဲ့ ပြဿနာကို ကော်မရှင်အနေနဲ့ လက်ခံဆုံးဖြတ်မပေးခြင်းဘူး။ ဖြစ်နိုင်ရင် ဒီ အရေးကြီးတဲ့ အကြောင်းရပ်ကို အများမသိသာအောင် ချန်ထားခဲ့ခြင်းတယ်။ ဒုတိယ အချက်ကတော့ ၁၉၇၃ ဥပဒေမှာတုံးကမဲပေး ခွင့် မပြုခဲ့ဘဲ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဥပဒေမှာမှ မဲပေးခွင့်ပြုလာတဲ့ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်ကိုင်ဆောင်သူတွေ ပြဿနာဟာ ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေနဲ့ ဆန့်ကျင်နေတယ်။ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ်ကိုင်

ဆောင်သူတွေပြသနာ ကို ကော်မရှင်တင်လာပြီး ဆုံးဖြတ်ခိုင်းမှာကို မလိုလားဘူး။ တတိယ အချက်က တော့ ပြသနာကို ဖြေရှင်းပေးမယ့် ယန္တရား တခုတလေကိုမျှ ဥပဒေနဲ့ အညီဖွဲ့ စည်းပေးမထားခြင်းဘူး။ တက်လာတဲ့ ဘယ်ပြသနာကို မဆို ဖြစ်သလို လက်တန်းကိုင်တွယ်သွားတာက ကော်မရှင်အာဏာပိုင် တွေအတွက် ပိုလွတ်လပ်ပြီး တာဝန်ခံမှု ကင်းမဲ့စေတယ်။

ဘယ်လိုဘဲ ဖြစ်ဖြစ် လူထုအနေနဲ့ ကတော့ ပြသနာမှန်သမျှ မဟုတ်မတရားလုပ်တာမှန်သမျှ တွေ့ရှိရင် တင်ပြသွားဘို့၊ ဖြေရှင်းခွင့်တောင်းခံဘို့၊ တရားမျှတမှု မရှိဘဲဖြေရှင်းတာတွေ မှန်သမျှကို တနိုင်ငံလုံးသိ တကမ္ဘာလုံးသိအောင် ဖော်ထုတ်သွားဘို့ လိုပါမယ်။

၂၀။ မဲရုံမှူးများအဖြစ် တာဝန်ပေးခန့် အပ်ခြင်း

ဆန္ဒမဲပေးကြရာမှာ မဲရုံတရပ်ခြင်းစီမှာ မဲရုံမှူးတွေဟာ အရေးကြီးတဲ့ အခန်းမှာ ပါဝင်ကြတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ အဲဒီ မဲရုံမှာ မဲရုံမှူးဟာ အာဏာအမြင့်လုံး ဖြစ်လို့ ပါဘဲ။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ အတွေ့အကြုံမှာတုန်းကလည်း အဲဒီ အတိုင်းဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မဲရုံတရပ်လုံးမှာ မဲပေးဘို့ သတ်မှတ်ထားတဲ့ နေရာတွေ၊ မဲပုံးတွေ၊ မဲစာရင်းတွေ၊ ဆန္ဒမဲပေးသူများရဲ့ မှတ်ပုံတင်စာရင်းတွေ၊ မဲရေတွက်တဲ့ နေရာမှာသုံးဘို့ ပုံစံတွေ၊ ဇယားတွေ၊ မဲပြားတွေ၊ အစရှိတာတွေကို စနစ်တကျထားရှိရေး၊ ကိုင်တွယ်ထိန်းသိမ်းရေး၊ ဆန္ဒမဲ ပေးနေစဉ်အတွင်း စနစ်တကျဖြစ်အောင် ကြီးကြပ်ရေး၊ ဆန္ဒမဲပေးပြီးတဲ့နောက်ပိုင်းမှာ မဲပုံးတွေကို လုံခြုံမှု ရှိအောင် ထိန်းသိမ်းရေး၊ မဲရေတွက်တဲ့နေရာမှာ ပုံစံတကျ ရှိအောင် နဲ့ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အများမြင်သာ ထင်သာ ရှိအောင် ကွပ်ကဲရေး၊ ရေတွက်ပြီးရရှိတဲ့ ရလဒ်ကို စနစ်တကျ ထုတ်ပြန်ကြေငြာပေးရေး စတာ တွေကို တာဝန်ခံဦးဆောင် အကောင်အထည်ဖော်ရသူ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် ဒီလို အရေးကြီးတဲ့နေရာမှာ ပါဝင်ဦးဆောင်ရမယ့် မဲရုံမှူးနေရာကို သမာသမတ် ရှိပြီး ဘယ် ဘက်ကိုမျှ မလိုက်ဘဲ တညီတညွတ်မတ်မတ် ကြီးကြပ်ဖော်ဆောင်သွားမယ့် ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးတွေ တာဝန်ယူခွင့် ရ ဘို့ လိုပါလိမ့်မယ်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ အတွေ့အကြုံမှာတုန်းကတော့ မဲရုံမှူးတွေကို မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီက ဦးဆောင်ပြီး မူချမှတ်ရွေးချယ် တာဝန်ပေးခဲ့တယ်။ မဲရုံမှူးတွေ အဖြစ် စစ်တပ်က ပုဂ္ဂိုလ်တွေ တိုက်ရိုက်ဝင်ရောက်တာဝန်ယူတာမျိုးမရှိခဲ့ဘူး။ ရပ်ရွာမှာ အများလေးစားခံရတဲ့ ကျောင်းဆရာတွေ၊ အစိုးရဌာနဆိုင်ရာ အမှုထမ်းတွေ၊ မဆလ ပါတီဝင် အရပ်သားတွေ၊ အစရှိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ် တွေကို တာဝန်ပေးပြီး အနီးကပ် ရက်တို သင်တန်းတွေ ဖွင့်လှစ်ပို့ချပေးခဲ့တယ်။ အနှစ်ချုပ်ပြောရရင် ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကန့်ကွက်တဲ့ အမေရောင် ပုံးထဲက မဲတွေကို မျက်လှည့်ပြလိုက်သလို အဖြူရောင် ပုံးထဲကို ရောက်သွားအောင်ပြောင်းလဲထည့်ပေးဘို့ အဓိက တာဝန်ယူခဲ့သူတွေကတော့ အဲသည် မဲရုံမှူး တွေဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အပိုင်း (၄)

ဆန္ဒမဲပေးသည့်အချိန်တွင် စေါင်းကြည့်လေ့လာခြင်းများ

၁။ မဲရံဖွင့် ပိတ်သည့် အချိန်များ

မဲရံဖွင့် ပိတ်တဲ့ အချိန်တွေဟာ အရေးကြီးပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ နောက်ကျပြီးဖွင့်၊ နောက်ကျပြီးတော့မှ ပိတ်မယ် ဆိုရင် နေ့ခြင်းပြီးမရေတွက်ဘို့ အချိန်မရနိုင်မှာ ဖြစ်လို့ပါ။ အထူးသဖြင့် တတိယကမ္ဘာနိုင်ငံ တိုင်းပြည်တွေရဲ့ အခြေခံမဲရံတစ်ခုခြင်းစီမှာ ဆန္ဒမဲတွေကို လက်နဲ့ သာ ရေတွက်ကြလေ့ရှိပါတယ်။ ဒီတော့ အချိန်ယူဘို့ လိုပါတယ်။ မီးနစ်ပိုင်းအတွင်း မပြီးနိုင်ပါဘူး။ နာရီပိုင်းတချို့ အချိန်ကုန်သွားနိုင်ပါတယ်။ ဒီအတွက် ဆန္ဒမဲတွေ အပြီးသတ်ထည့်ရမယ့်အချိန်ကို ခပ်စေ့စေ့ကြိုတင် သတ်မှတ်ထားရမှာ ဖြစ်တယ်။ မမှောင်ခင် အပြီးသတ်ရေတွက်နိုင်ရေးအတွက်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုစဉ်းစားတဲ့ တိုင်းပြည်တွေမှာ များသောအားဖြင့် နံက်ခြောက်နာရီ၊ ခုနစ်နာရီလောက်မှာ မဲတွေစတင်ပေးကြရပြီး နေ့လည်ပိုင်းမှာ အဆုံးသတ်ကြတယ်။

အခုကျင်းပတော့မယ့် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲမှာတော့ ဆန္ဒမဲပေးချိန်ကို နံက် (၆) နာရီကနေ ညနေ (၄) နာရီ အထိ အတွင်းသတ်မှတ်ထားတယ်လို့ ကြားသိရတယ်။ ညနေ (၄) နာရီအချိန်ဟာ အတော်နောက်ကျနေပါပြီ။ ဒါကြောင့် ဆန္ဒမဲပေးမှုတွေကို တတ်နိုင်သမျှ အစောဆုံးအချိန်အတွင်း ပြီးဆုံးသွားအောင် နိုးဆော်ဆောင်ရွက်ဘို့ လိုပါတယ်။ နံက်အစောကြီးထပြီးတန်းစီထားကြဘို့၊ မဲရံဖွင့်တာနဲ့ တန်းဝင်သွားပြီးမဲပေးဘို့၊ ဖြစ်နိုင်ရင် ညနေ (၄) နာရီမထိုးခင်မှာတင်ဘဲ ဆန္ဒမဲပေးတာတွေကို ရပ်ဆိုင်းပြီး မဲစတင်ရေတွက်နိုင်ရေးအတွက် ဘေးကနေ ကြီးကြပ်ဆော်သြပေးသင့်ပါတယ်။

ဆန္ဒမဲပေးတာကို ရပ်ဆိုင်းတဲ့ အချိန်နဲ့ ဆန္ဒမဲပြားတွေကို စတင်ရေတွက်တဲ့ အချိန်အကြားမှာ အကြောင်းကြောင်း ကြောင့်အချိန်ခြားမျှတွေရှိနေရင် ၊ ဆိုလိုတာကတော့ ညနေ (၄) နာရီထိုးပြီးပြီးခြင်းမှာ ဆန္ဒမဲတွေကို စတင်ရေတွက်နိုင်ခြင်း မရှိဘူး ဆိုရင် ညနေမှောင်စပျိုး အချိန်ရောက်သွားနိုင်ပါတယ်။ ညနေ (၆) နာရီလောက်ရောက်မှ ဆန္ဒမဲတွေကို စတင်ရေတွက်နိုင်ပြီဆိုရင်တော့ မသမာမှုတွေ၊ မဲလိမ်မှုတွေ၊ မဲပြောင်းမဲလွဲတွေ လုပ်ပြီးအစားထိုးထည့်တာတွေ ဖြစ်ပွားဘို့ အတော်ကို အလားအလာရှိသွားပြီလို့ ပြောရမှာဖြစ်တယ်။ မလွဲမရှောင်သာတဲ့ အကြောင်းတွေကြောင့် အဲဒီ အချိန်လောက်ရောက်မှသာ မဲစတင်ရေတွက်နိုင်ပြီ ဆိုရင်တော့ စေါင်းကြည့်သူတွေဟာ အထူးသတိထားဘို့ လိုအပ်ပါတယ်။ အဲသလို ဘာကြောင့် အချိန်နောက်ကျပြီးမှ မဲရေတွက်ရတယ် ဆိုတာကိုလည်း စနစ်တကျ မှတ်တမ်းတင်ထားဘို့ လိုမှာပါ။

၂။ မဲပေးခြင်း

မဲပေးဘို့ တန်းစီစောင့်နေကြတဲ့ အချိန်၊ မဲပေးနေကြတဲ့ အချိန်မှာ မဲရံပရဝဏ်အတွင်းမှာရော၊ မဲရံအနီးတဝိုက်မှာပါ မဲရုံးတာဝန်ရှိသူတွေ မဟုတ်ကြတဲ့ ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်တွေ၊ နအဖ လက်ကိုင်တုတ်တွေ၊ ရှိမရှိနဲ့ သူတို့ ဘယ်လို အနေအထားနဲ့ ရပ်တည်လှုပ်ရှားနေကြတယ်ဆိုတာကို သတိပြုလေ့လာ ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဆန္ဒမဲ ပေးနေကြတဲ့ အချိန်မှာ မဲရံအတွင်းမှာရော၊ မဲရံပရဝဏ်အတွင်းမှာပါ အစိုးရအာဏာပိုင်တွေရဲ့ လက်နက်ကိုင် အစောင့်အကြပ်တွေ ထားခွင့်မရှိပါဘူး။ ဒါမျိုးကို နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းတွေအရ လက်မခံပါဘူး။ လက်နက်ကိုင် လုံခြုံရေးအစောင့်အရှောက်တွေဟာ မဲရံနဲ့ အနီးတဝိုက် မလှမ်းမကမ်းနေရတာမှာသာ နေရာယူ စောင့်ကြပ်ပေးကြရမှာဖြစ်တယ်။

တချိန်ထဲမှာ ဆန္ဒမဲပေးနေစဉ်မှာ ပဋိပက္ခနဲ့ ရုန်းရင်းဆန်ခတ်တွေ ဖြစ်အောင်လုပ်၊ ပြဿနာရှာ ပြီး တရားခံအဖြစ် နိုင်ငံရေးပါတီတွေ နဲ့ ရိုးသားတဲ့ လူထုတွေကို စွပ်စွဲတာတွေ လုပ်လာနိုင်ပါသေးတယ်။ တတ်နိုင်

သမျှ ပဋိပက္ခနဲ့ ရုန်းရင်းဆန်ခတ်တွေ မဖြစ်စေဘဲ မဲပေးတာပြီးဆုံးသွားအောင် သတိပြုထိန်းသိမ်းပေးဖို့ လိုမှာပါ။ ပဋိပက္ခနဲ့ ရုန်းရင်းဆန်ခတ်တွေ လုပ်သူတွေရှိနေရင်လည်း ဘယ်သူတွေက လုပ်တယ်၊ ဘယ်လို ပြဿနာရှာပြီး လုပ်တယ်ဆိုတာကို မှတ်တမ်းတင်ဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေ အခန်း (၁၀) တားမြစ်ချက်နှင့် ပြစ်ဒဏ် အခန်းမှာ ပါတဲ့ ပြဌာန်းချက်တွေ အနက် အောက်ပါအချက်တရပ်ကို **ဆန္ဒမဲပေးနေစဉ်ကာလမှာ** ပိုပြီးသတိထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

၂၄ (ဇ)။ ။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို ပျက်ပြားစေရန် မဲရုံအတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ မဲရုံပရဝုဏ် အတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ အများပြည်သူတို့ နှင့်သက်ဆိုင်သောနေရာ၌ဖြစ်စေ၊ ပုဂ္ဂလိက ပိုင်နေရာ၌ဖြစ်စေ ဟောပြောခြင်း၊ စါရွက်စာတမ်းကမ်းလှမ်းခြင်း၊ ဝိစတာ အသုံးပြုခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို အခြား တနည်းနည်းဖြင့် နှောင့်ယှက်ခြင်း။

အဲဒီဥပဒေပြဌာန်းချက်ရဲ့ အဓိကအချက်ကတော့ **ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို ပျက်ပြားစေရန်** ဆိုတဲ့ အချက် ဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို ပျက်ပြားအောင်မလုပ်သမျှကာလပတ်လုံး ဒီ ဥပဒေနဲ့ ညှိနှိုင်းခြင်း လုံးဝမရှိဘူး။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုရေး မပြုရေးနဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး လုပ်တဲ့ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံ ယူပွဲမှာ လူထုဟာ အတည်ပြုတဲ့ ဆန္ဒမဲ ထည့်ခွင့်ရှိသလို၊ ကန့်ကွက်တဲ့ ဆန္ဒမဲလည်း ထည့်ခွင့်ရှိတယ်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုတဲ့ မဲထည့်ပါ၊ ဒါမှမဟုတ် ကန့်ကွက်တဲ့မဲထည့်ပါလို့ **အများပြည်သူတို့ နဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ နေရာမှာဖြစ်စေ၊ ပုဂ္ဂလိက ပိုင်နေရာမှာဖြစ်စေလို့** ဆော်စည်းရုံးခွင့်ရှိတယ်။ ဒါဟာ ဘယ် ဥပဒေပြဌာန်းချက်ကိုမျှ ချိုးဖောက်ခြင်းမရှိ၊ ဥပဒေနဲ့ ညီတဲ့ လုပ်ဆောင်ချက် ဖြစ်ပါတယ်။

လေ့လာသူအစုအဖွဲ့ တွေဟာ မဲရုံတစ်ခုခြင်းစီအလိုက်စုဖွဲ့ ထားနိုင်ရင်အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါမယ်။ မဲဆန္ဒပေးတဲ့ တနေ့တာအတွင်း ဆန္ဒမဲပေးချိန်စုစုပေါင်း ရှစ်နာရီရတယ် ဆိုပါစို့။ မိမိတို့ အစုအဖွဲ့ မှာ စုစုပေါင်းရှစ်ဦးရှိ တယ်ဆိုရင် တနာရီကို တဦးကျစီ၊ တဆယ့်ခြောက်ဦးရှိတယ်ဆိုရင် နာရီဝက်ကို တကြိမ် တဦးကျစီမဲရုံထဲ ကို ဝင်ပြီးမဲပေးသင့်ပါတယ်။ အဓိကအချက်ကတော့ လေ့လာသူအစုအဖွဲ့ မှာပါဝင်တဲ့ တဦးခြင်းစီအလှည့် ကျ ဝင်ရောက်မဲပေးခြင်းအားဖြင့် မဲရုံထဲမှာ ဘာတွေဖြစ်ပျက်နေတယ် ဆိုတာကို အဆက်မပြတ်သိနိုင်ဘူး ပါဘဲ။ နောက်တနည်းကတော့ ဆန္ဒမဲပေးပြီးပြန်ထွက်လာကြတဲ့ လူထုတွေကို မေးမြန်းတာဘဲဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါ အပြင် မဲရုံတာဝန်ရှိသူတွေထဲမှာ မိမိတို့ နဲ့ ခင်မင်ရင်းနှီးသူတွေကို ချည်းကပ်ထားပြီး မဲဆန္ဒပေးပွဲအား လုံးပြီးသွားတဲ့ အချိန် အိမ်မှာသွားရောက်တွေ့ဆုံလို့ ဖြစ်စေ၊ အခြားတနေရာမှာချိန်းတွေ့ လို့ ဖြစ်စေ ထပ် မဲ မေးမြန်းတာဖြစ်ပါတယ်။

မဲရုံထဲမှာ ဘာတွေဖြစ်ပျက်နေတာဆိုတာကို သိဖို့ ကြိုးစားတဲ့နည်းလမ်းတွေ ထဲမှာ မဲရုံထဲကို ဝင်ရောက်ခြင်း မရှိဘဲ မဲရုံအပြင်ခပ်လှမ်းလှမ်းကနေ စောင့်ကြည့်ပြီး အကဲခတ်တာလည်း ပါဝင်ပါတယ်။ ဒီလိုလုပ်တဲ့ နည်း ဟာ အနည်းဆုံးအားဖြင့် လူတဦးထဲက မဲရုံတစ်ရုံထဲမှာ နှစ်ကြိမ်လာရောက်မဲပေး၊ မဲပေး သိခွင့်ရနိုင်တယ်။ မဲရုံတာဝန်ရှိသူတွေနဲ့ အာဏာပိုင်တွေ ဆက်ဆံရေးလုပ်ကြပုံကိုလည်း မြင်တွေ့ ခွင့်ရနိုင်ပါတယ်။ မဲရုံထဲကို မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းထဲမှာမပါဘဲ အမျိုးအမည်မသိ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ ဝင်ထွက်မှုတွေရှိနေရင်လည်း မှတ်သားခွင့်ရနိုင် တယ်။ နိုင်ငံတကာသတင်းထောက်တွေဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ ပြည်တွင်းသတင်းထောက်တွေဘဲဖြစ်ဖြစ် ဝင်ထွက်ပြီး သတင်းစုံစမ်းမှု၊ ရှိမရှိ၊ ဝင်ခွင့်ရမရ၊ မဲပေးနေတာတွေကို လေ့လာခွင့်ပြုမပြု၊ ဓါတ်ပုံရိုက်ခွင့်ပြုမပြု၊ မဲဆန္ဒပေး ပြီ ပြန်ထွက်လူတဲ့ မဲဆန္ဒရှင်တွေကို တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခွင့်ပေးမပေး၊ စတာတွေနဲ့ အတူ ဘယ်သတင်းဌာနက သတင်းထောက်ကို တော့ အခွင့်အရေးအားလုံးပေးတယ်၊ ဘယ်သတင်းဌာနက သတင်းထောက်ကိုတော့ ဘယ်အခွင့်အရေးလောက်ကိုပေးတယ်၊ ဘယ်သတင်းဌာနက သတင်းထောက်ကိုတော့ မဲရုံထဲကိုတောင် ဝင်ခွင့်မပြုဘူး စတာတွေကို လေ့လာခွင့် ရနိုင်ပါတယ်။

၃။ နိုင်ငံတကာ စေါင်းကြည့်ရေးအဖွဲ့ များလာရောက်လေ့လာခြင်း

ရွေးကောက်ပွဲတွေ၊ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွေနဲ့ ပတ်သက်လို့ နိုင်ငံတကာ စေါင်းကြည့်ရေးအဖွဲ့ တွေကို နအဖက လာရောက်လေ့လာခွင့်ပြုမယ့် အရိပ်အယောင်မျိုး မတွေ့ရသေးပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ဒီလိုဘဲ လေ့လာခွင့် မပြုဘဲထားလိမ့်မယ် လို့ ကံသေကံမ မပြောနိုင်ပါ။ နအဖ အနေနဲ့ သူတို့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေ၊ ပြင်ဆင်ထားမှုတွေ ပိုင်လောက်ပြီလို့ ယူဆရင် သူတို့ စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ် သတ်မှတ်ထားတဲ့ မဲရုံအချို့ မှာ နိုင်ငံတကာကို လာရောက်လေ့လာခွင့်ပေးတာတွေ လုပ်သွားနိုင်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုလိုက်တယ် လို့ ကြေငြာပြီးတဲ့နောက်မှာ နိုင်ငံတကာရဲ့ အသိအမှတ်ပြုမှုကို တောင်းခံရမှာမို့ ဘဲဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီလိုဖြစ်လာရင် မိမိတို့ လေ့လာစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ တွေ အနေနဲ့ ရော၊ လူထုအနေနဲ့ ပါ အခွင့်ကောင်း ယူနိုင်ဘို့ လိုပါမယ်။ အခွင့်ကောင်းယူတယ် ဆိုတာကတော့ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းတွေက လာရောက် လေ့လာသူတွေကို ချည်းကပ်ပြီး ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတစ်ခုလုံးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး မဖြစ်သင့်တဲ့ အချက်တွေ၊ မတရားတဲ့ လုပ်ဆောင်မှုတွေ၊ ကလိန်ကကျစ်ကျတာတွေ၊ စသဖြင့် တွေ့ရှိတာတွေ မှန်သမျှကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဆွေးနွေးရှင်းပြလိုက်ဘို့ လိုပါမယ်။

၄။ မဲပုံးများကို ချိတ်ပိတ်ခြင်း

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံရဲ့ အတွေ့အကြုံအရ ချိတ်ကို သတ္တုပိုးပေါ်မှာတိုက်ရိုက် ခတ်ပြီးမပိတ်ပါဘူး။ ပထမဦးစွာ အထူးစီမံပြုလုပ်ထားတဲ့ တခါသုံးပလတ်စတစ်ကြိုးတမျိုးနဲ့ မဲပုံးကို လေးဘက်စလုံးကနေ သိုင်းပြီးချည်နှောင် ရပါတယ်။ အဲဒီကြိုးရဲ့ အရှည်ဟာ မဲပုံးကို တပတ်ပတ်မိရုံကွက်တိ တိုင်းတာပြီး ထုတ်လုပ်ထားတယ်။ အဲဒီ ပလတ်စတစ်ကြိုးရဲ့ ခိုင်မာမှုဟာ အတော်ကို အံ့သြစရာကောင်းတယ်။ လက်အားသက်သက်နဲ့ ဆွဲဖြတ်လို့ ကတော့ ဘယ်လိုမှ မပြတ်နိုင်ဘူး။ ကြိုးရဲ့ တဘက်ထိပ်မှာ ဝလုံးကွင်းငယ်ပုံစံမျိုးလုပ်ထားပြီး အခြား တဘက်မှာ အဲဒီ ဝလုံးကွင်းငယ်ထဲကို ထိုးသွင်းရလွယ်အောင် အချွန်ပုံစံလုပ်ထားတယ်။ အချွန်ရှိတဲ့ ကြိုး ဘက်ခြမ်းမှာတော့ ငါးပါးဟက် ဒါမှမဟုတ် များသဏ္ဌာန် အထစ်ကလေးတွေ ရှိတယ်။ ပလတ်စတစ်ကြိုးကို မဲပုံးမှာပတ်၊ တဘက်စ ကွင်းကလေးထဲကို အခြားတဘက်စ အချွန်ကလေးနဲ့ ထိုးသွင်းပြီး တင်းတင်းဆွဲ လိုက်တဲ့ အခါမှာ ချည်နှောင်ပြီးသား ဖြစ်သွားပြီ။ တဘက်စအချွန်ကနေ အခြား တဘက်စ ကွင်းထဲကို ထိုးသွင်းလိုက်တဲ့အခါမှာ အဝင်ဘဲရှိတယ်။ အထွက်မရှိတော့ဘူး။ ပုံစံမပျက်တဲ့နည်းနဲ့ ပြန်ဆွဲထုတ်လို့ မရနိုင်တော့ဘူး။ မဲပုံးကို ခိုးပြီးဖွင့်မယ့် လူအနေနဲ့ အဲဒီပလတ်စတစ်ကြိုးကို ဖြတ်လိုက်ရုံကလွဲလို့ ဘာမှ လုပ်လို့ မရနိုင်ဘူး။ ဖြတ်ပြီးရင်လည်း ပြန်ဆက်လို့ မဖြစ်နိုင်ဘူး။ လက်ရာခြေရာပျက်သွားပြီ။

မဲခိုးတဲ့ အန္တရာယ်က ကာကွယ်ဘို့ စီစဉ်တဲ့အခါမှာ ပလတ်စတစ်ကြိုးတခုထဲသာ မကသေးပါဘူး။ ပလတ် စတစ်ကြိုး ဆက်ထားတဲ့နေရာပေါ်မှာ ချိတ်နဲ့ ပိတ်ပါတယ်။ အဲဒီ ချိတ်အပေါ်မှာ မဲဆန္ဒနယ်မြေ ကော် မရှင် တံဆိပ်တုံး ခတ်နှိပ်တယ်။ အဲဒီ တံဆိပ်တုံးနဲ့ ဆက်နေတဲ့ စက္ကူပေါ်မှာ မဲရုံတာဝန်ရှိသူတွေက လက် မှတ်ထိုးကြတယ်။ မဲခိုးမယ့် သူ တဦးထဲ အနေနဲ့ လူမသိအောင် အစားပြန်လုပ်ထားဘို့ ဘယ်လိုမှ မဖြစ်နိုင် လောက်တဲ့ အထိ စီစဉ်ထားတာပါ။

၅။ မဲပုံးများ ထားရှိရာနေရာ

ဆန္ဒမဲ ပေးနေစဉ် အတောအတွင်းမှာ မဲပုံးတွေကို ဘယ်နေရာမှာထားမလဲ ဆိုတာ အရေးကြီးလှပါတယ်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲမှာတုန်းက မဲရုံတစ်ရုံထဲမှာဘဲ မဲပေးဘို့ အခန်းငယ်ကလေးတွေကို ခွဲထားတယ်။ အဲဒီတုန်းက မဲပုံးနှစ်ပုံးစနစ်ကို သုံးတယ်။ အဖြူပုံးနဲ့ အမဲ ပုံးပါ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ထောက်ခံရင် အဖြူပုံးထဲထည့်၊ ကန့်ကွက်ရင်အမဲပုံးထဲထည့်။ မဆလ ပါတီက မဲရုံမှူးတွေကို သင်တန်းပေးတဲ့အခါမှာ အဖြူပုံးတွေကို အခန်းငယ်ရဲ့ အပေါက်ဝမှာ ကပ်ပြီးထား၊ အမဲပုံးတွေကို အခန်းငယ် အတွင်းကျနေရာမှာထား။ သည်လိုထားခိုင်းခဲ့တယ်။ မဲထည့်ဘို့ သတ်မှတ်ထားတဲ့ အခန်းငယ်တွေရဲ့ တံခါးဝမှာ လိုက်ကာတွေ ကပ်ထားခိုင်းတယ်။ မဲပေးတဲ့ အခန်းငယ်တွေရဲ့ အပြင်ဘက်မှာ ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်တွေ၊ မဲရုံတာဝန်ရှိသူတွေ စေါင်းကြည့်နေတယ်။ မဲပေးသူတယောက်ဟာ မဲထည့်တဲ့ အခန်းငယ်ထဲကို လိုက်ကာဖွင့်ပြီးခြေတလှမ်းဝင်လိုက်ရုံနဲ့ အဖြူပုံးကို တန်းပြီးတွေ့ရအောင် စီစဉ်ထားတာဖြစ်တယ်။ ထောက်ခံမဲပေးမယ်ဆိုရင် အဖြူပုံးကို တွေ့တွေ့ခြင်းမဲထည့်ပြီး ပြန်ထွက်လာရုံဘဲ။ အချိန်ယူစရာအကြောင်း လုံးဝမရှိဘူး။ ကန့်ကွက်မဲပေးဘို့ အမဲပုံးထဲကို မဲထည့်ခြင်းတယ် ဆိုရင်တော့ အခန်းငယ်ရဲ့ အတွင်းပိုင်းထဲကို နည်းနည်းကလေးလှမ်းပြီး ဝင်ရမယ်။ အချိန်နည်းနည်း ယူရမယ်။ ဒါဆိုရင် အပြင်မှာထိုင်စေခိုင်း ကြည့်နေတဲ့ အာဏာပိုင်တွေက ဘယ်သူဟာတော့ ထောက်ခံမဲအနေနဲ့ အဖြူပုံးထဲကို ထည့်တယ်။ ဘယ်သူဟာတော့ ကန့်ကွက်မဲဖြစ်တဲ့ အမဲပုံးထဲကို ထည့်တယ် ဆိုတာကို သိနိုင်တယ်။ ဒီလိုနည်းနဲ့ တော်ရုံတန်ရုံ လူထုတွေကို ခြိမ်းခြောက်ပြီး ထောက်ခံမဲ အဖြူပုံးထဲကို ထည့်ခိုင်းစေခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။

မဲထည့်ဘို့ အခန်းငယ်ကလေးတွေ သတ်မှတ်၊ မဲပုံးတွေကို အဲဒီ အခန်းငယ်တွေ အတွင်းမှာထားရှိပြီး မဲပေးစေတဲ့ စနစ်ဟာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုစေလိုတဲ့ အာဏာပိုင်တွေဘက်က ကလိန်ကျလို့ရအောင် လုပ်ထားတာဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုမဲ ရယူခဲ့စဉ်တုန်းက အဲဒီ အချက်ဟာ အဓိက ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဘယ်လိုလဲ ဆိုတာရှင်းပြပါမယ်။

အဲဒီ အချိန်တုန်းက မဲပုံးတွေကို သုံးထပ်သားပြားနဲ့ လုပ်ထားခဲ့ပြီး ဖင်ပိတ်တဲ့ အပြားရဲ့ ဒေါင့်လေးဒေါင့်မှာ သံ လေးချက်ရိုက်ရမယ့် အစိုး၊ ဒေါင့်တဒေါင့်မှာ သံတချက်ထဲကိုသာ ခပ်ကြပ်ကြပ်ရိုက်ထားစေခဲ့တယ်။ မဲရုံစတင်ဖွင့်တဲ့ အချိန်၊ ရောက်လာတဲ့ ပရိသတ်ရှေ့မှာ အဲဒီ မဲပုံးတွေထဲမှာ ဘာမဲမှ ကြိုတင်ထည့်ထားတာ မရှိတဲ့အကြောင်း မဲရုံတာဝန်ရှိသူတွေက မဲပုံးတွေကို မှောက်လှန်ပြ၊ ခေါက်ပြ ကြတယ်။ မဲပုံးတွေကို လူထု လက်ထဲကို ထည့်ပြီး စစ်ဆေးခိုင်းတာမျိုးတော့ မလုပ်ခဲ့ဘူး။ ဒါကြောင့် မဲပုံးတွေကို ဖွင့်လို့ ပိတ်လို့ ရအောင် လုပ်ဆောင်ထားခြင်း ရှိမရှိ၊ မဲဆန္ဒရှင်တွေ အနေနဲ့ ကြိုတင် သိနိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိဘူး။ သာမန်အားဖြင့် ကြည့်လိုက်ရင် မဲပုံးတွေဟာ ဘာမှ ပြောစရာမလိုအောင် ကောင်းမွန်နေတာ တွေ့ရတယ်။ မဲထည့်နေတဲ့ အချိန်မှာမဲရုံးမှူးတဦးတည်းကိုသာ အဲဒီ မဲထည့်တဲ့ အခန်းငယ်ထဲကို ဝင်ခွင့်ပေးထားတယ်။ အကြောင်းပြချက်ကတော့ ဆန္ဒမဲတွေကို စနစ်တကျ ထည့်ထားခြင်းရှိမရှိ၊ မဲပုံးအပြင်မှာ မဲပြားတွေ ထွက်ကျနေမနေ၊ မဲပုံးတွေကိုဖျက်ဆီးထားခဲ့တာရှိမရှိ စတာတွေကို ကြပ်မတ်စစ်ဆေးဘို့ အတွက် ဖြစ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ လက်တွေ့မှာကျတော့ မဲရုံမှူးတွေဟာ မဲထည့်တဲ့ အခန်းငယ်ကလေးတွေထဲကို ဝင်ကြည့်ပြီး အမဲပုံးတွေကို လက်နဲ့ မ၊ အပြင်ကမကြားအောင် အသာကလေးခေါက်ကြည့်၊ လှုပ်ကြည့်ရတယ်။ အမဲပုံးထဲမှာ မဲတွေ ရှိနေပြီဆိုရင် တဘိုးဘိုးနဲ့ အသံကြားရတာကိုး။ ဒီအခါမှာ ဘယ်ဘက်လက်နဲ့ မဲပုံးရဲ့ အလယ်ပိုင်းကို တင်းတင်းကိုင်၊ ပြီးတော့ သံတချောင်းထဲနဲ့ မဲပုံးအောက်ခြေမှာ ကပ်ပြီးရိုက်ထားတဲ့ သုံးထပ်သားပြားကို ညာဘက်လက်နဲ့ လှည့်ပြီးဖွင့်၊ ထွက်ကျလာတဲ့ အမဲပုံးထဲက မဲတွေကို အဖြူပုံးထဲပြောင်းထည့်၊ သည်လို လုပ်ပေးပြီး ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုပေးခိုင်းခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။

အခု ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှာ ကျင်းပမယ့် ဆန္ဒခံယူပွဲမှာတော့ ဒီနည်းကို ထပ်ပြီးသုံးခြင်းသုံးမယ်။ အခြားနည်းတနည်း

ပြောင်းပြီး သုံးခြင်လဲသုံးမယ်။ ဘယ်လိုဘဲဖြစ်ဖြစ်မဲပုံးတွေကို ဘယ်လိုလုပ်သလဲဆိုတာရယ်၊ မဲပေးနေတဲ့ အချိန်၊ မဲပေးပြီးစ နဲ့ မဲကိုမရေတွက်ခင် အချိန်တွေအကြားမှာ၊ မဲပုံးတွေကို မဲရုံရဲ့ ဘယ်နေရာမှာ၊ ဘယ်လို ထားရှိတယ် ဆိုတာတွေဟာ သိတ်ကို အရေးကြီးလှပါတယ်။

နံက် ခြောက်နာရီမှာ စတင်မဲပေးပြီး အဆုံးမသတ်သေးခင် နေ့လည်စာစားတဲ့ နားတဲ့အချိန် ပေးနိုင်တယ်။ အဲဒီ အချိန်မှာ မဲပုံးတွေကို ဘယ်နေရာမှာ ဘယ်လိုထားရှိတယ် ဆိုတာကို အဆက်မပြတ်လေ့လာစေတဲ့ ကြည့် နိုင်ဘို့ စီစဉ်သင့်တယ်။ ဖြစ်နိုင်ခြေအများဆုံးကတော့ မဲပုံးတွေကို တနည်းနည်းနဲ့ ဖွင့်နိုင်ပိတ်နိုင် အောင် စီစဉ်ထားရှိ၊ မိနစ်ပိုင်းကလေးလစ်ဟာနိုင်တဲ့ အချိန်တချိန်ရအောင် ဖန်တည်း၊ ကန့် ကွက်မဲတွေကို ထောက်ခံမဲအဖြစ်ပြောင်းသွားအောင်လုပ်နိုင်ဘို့ လုပ်ငန်းစဉ်ချမှတ်ထားမှာ သေချာသလောက်ဖြစ်ပါတယ်။

၆။ ကန့် ကွက်မဲများကို ထောက်ခံမဲအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲခြင်း

ကန့် ကွက်မဲတွေကို ထောက်ခံမဲအဖြစ်ပြောင်းအောင်လုပ်ရာမှာ ၁၉၇၃ ခုနှစ်တုံးက နည်းလမ်းကို အထက် မှာ တင်ပြခဲ့ပြီးပါပြီ။ ချုပ်ပြီးပြောရရင် အမဲပုံးထဲက မဲတွေကို အဖြူပုံးထဲပြောင်းထည့်ပြီး ထောက်ခံမဲဖြစ်သွား အောင် မဲရုံမှူးတွေက လုပ်ပေးခဲ့ကြတာလို့ ပြောနိုင်ပါတယ်။ အခုတကြိမ် ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှာတော့ ဒီထက်ပိုပြီး အသေးစိတ်ကောင်း စိပ်လာနိုင်ပါတယ်။ အဖြူပုံး၊ အမဲပုံးမထားတော့ဘဲ အခြားနိုင်ငံများမှာလိုဘဲ မဲပုံးတပုံး ထဲထားရှိတာမျိုးလည်း ဖြစ်သွားနိုင်ပါတယ်။ အဖြူပုံး၊ အမဲပုံးထားစဉ်တုံးကတော့ မဲပြားများကို အပို ဆောင်းကိုင်ထားစရာမလိုဘဲ မဲတမျိုးထဲကိုဘဲ ပုံးပြောင်းထည့်ပေးလိုက်တာပါ။ ဒါကြောင့် အဖြူနဲ့ အမဲကို သာရေတွက်ရတယ်။ မဲပြားပေါ်က အမှတ်အသားကို ဘာမှပြောင်းလဲစရာမလိုဘူး။ မဲဆန္ဒရှင်က မဲပြား ပေါ်မှာ ဘာမှရေးခြစ်စရာ မလိုဘူး။ ကြည့်စရာတောင် မလိုဘူး။ အမဲပုံးနှင့် အဖြူပုံး ကိုယ်ကြိုက်တဲ့ မဲပုံးထဲ ထည့်လိုက်ရုံပါဘဲ။ မဲပြားအနေနဲ့ ပြောရရင် အဖြူပုံးထဲက မဲပြားတွေနဲ့ အမဲပုံးထဲက မဲပြားတွေဟာ အတူ တူပါဘဲ။ ဒါက မဲပုံးနှစ်ပုံးသုံးတဲ့ စနစ်ရဲ့ ထူးခြားချက်ပါ။

မဲပုံးကို တပုံးထဲထားရှိပြီး ဆန္ဒမဲပေးခိုင်းမယ်ဆိုရင်တော့ မဲပြားပေါ်မှာ မဲဆန္ဒရှင်က ရေးခြစ်ပေးဘို့ လိုပါလိမ့် မယ်။ တချို့က ထောက်ခံတယ်ဆိုတဲ့ အမှတ်အသား (ကျောင်းတွေမှာ သင်္ချာတွက်ရာမှာ အမှန်ပေးလေ့ ရှိတဲ့ အမှတ်အသားမျိုး) ရေးခြစ်မယ်။ တချို့က ကန့် ကွက်တဲ့ အမှတ်အသား (ကြက်ခြေခတ် လက္ခဏာ) ရေးခြစ်မယ်။ မဲပုံးတပုံးထဲမှာ ထောက်ခံတဲ့ မဲပြားရော ကန့် ကွက်တဲ့ မဲပြားရော ရောပြွမ်းနေမယ်။ အဲဒီ အခါမှာ မဲရေတွက်ခြင်း မပြုခင်မှာ မဲပုံးထဲက ကန့် ကွက်တဲ့ မဲပြားတွေကို ဖယ်ထုတ်ပြီး ထောက်ခံမဲပြား တွေနဲ့ ဘယ်လိုအစားထိုးနိုင်မလဲ။

ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံးကတော့ ၁၉၇၃ ခုနှစ်တုံးကလိုဘဲ မဲရုံမှူးဖြစ်စေ၊ မဲပုံးတွေကို ကိုင်တွယ်ထိမ်းသိမ်းခွင့်ရှိ တဲ့ မဲရုံတာဝန်ရှိသူ တဦးဦးဖြစ်စေ၊ ကန့် ကွက်မဲတွေကနေ ထောက်ခံမဲတွေ အဖြစ်ပြောင်းသွားအောင် လုပ်တဲ့ နည်းလမ်းတခုဘဲရှိပါလိမ့်မယ်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်တုံးကနဲ့ မတူတာက အဲသည်တုံးက မဲရုံမှူးလက်ထဲ မှာ ဘာမဲတပြားမှ အပိုဆောင်ထားစရာမလိုဘူး။ မဲထည့်တဲ့အခန်းငယ်ထဲကို ဝင်သွား၊ အမဲပုံးထဲကမဲ တွေကို အဖြူပုံးထဲ ပြောင်းထည့်ပေးလိုက်ရုံပါဘဲ။ အခု ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှာတော့ မဲပုံးတပုံးထဲမှာဘဲ ထောက် ခံမဲရော ကန့် ကွက်မဲပါ ရောနေမှာ ဖြစ်တာကြောင့် အလွယ်တကူရွှေ့ ပြောင်းထည့်ရုံနဲ့ ရနိုင်မှာ မဟုတ် တော့ဘူး။ ကန့် ကွက်မဲတွေကို ထုတ်ပြီး နောက်ထပ် ထောက်ခံမဲ အသစ်တွေနဲ့ ပြောင်းလဲ အစားထိုးတော့ မှသာ ရနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရ။ မဲစာရင်းများ နှင့် မှတ်တမ်းများ

တကယ်တော့ အထက်ပါအတိုင်း ကန့် ကွက်မဲတွေကို ထောက်ခံမဲအဖြစ် ပြောင်းလဲတာတွေ မလုပ်နိုင် အောင် မဲဆန္ဒနယ်မြေတိုင်းမှာ ရှိတဲ့မဲရုံတိုင်းမှာ တိကျတဲ့ စာရင်းဇယားတွေ ထားရှိရပါတယ်။ မဲဆန္ဒပေး ပိုင်ခွင့် ရှိသူဦးရေ လူတထောင်ရှိရင် ဆန္ဒမဲပြားတထောင်ဘဲ ရှိရပါမယ်။ အပိုဆောင်းမဲပြားတွေ ရှိမယ် ဆိုရင်လည်း အဲသည်အတွက် စာရင်း အတိအကျ ရှိရတယ်။ အပိုဆောင်းမဲပြားတွေကို ဘယ်နေရာမှာ ထားရှိတယ်။ ဘယ်သူက ကိုင်တွယ်ထိမ်းသိမ်းတယ် ဆိုတာ မှတ်တမ်းတွေ ရှိရပါတယ်။ အဲဒီ မှတ်တမ်း တွေကို စစ်ဆေးခွင့်ရမယ် ဆိုရင်၊ ဒါမှမဟုတ် တရားဝင်စစ်ဆေးခွင့်မရပေမယ့် မဲရုံမှာ တာဝန်ရှိသူ တဦးဦးကို ချည်းကပ်စည်းရုံးပြီး သိအောင်လုပ်နိုင်မယ်ဆိုရင် မဲလိမ်မှု၊ မဲပြောင်းလဲထည့်သွင်းမှုတွေကို ဖော်ထုတ်ခွင့် ရနိုင်ပါလိမ့်မယ်။

၈။ ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းနှင့် ဖျက်သိမ်းခြင်း

ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းနှင့် ဖျက်သိမ်းခြင်း စတာတွေနဲ့ ပတ်သက်လို့ နအဖ ရဲ့ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံး ကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ဥပဒေအခန်း (၇) မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါတယ်။

၂၀ (က)။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကြောင့်ဖြစ်စေ၊ လုံခြုံရေးပျက်ပြားသည့် အခြေအနေကြောင့်ဖြစ်စေ၊ အခြား ဘေးအန္တရာယ် တခုခုကြောင့်ဖြစ်စေ၊ လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော ဆန္ဒခံယူပွဲကို တည်ငြိမ်စွာ ကျင်းပနိုင်ခြင်း မရှိလျှင်၊ ပုဒ်မ(၆) ပုဒ်မခွဲ (ဃ) အရ သတ်မှတ်ထားသောကာလအတွင်း ဆန္ဒမဲ ပေးနိုင်ရေးအတွက်၊ သင့်လျော်သည့် နေ့ ရက်သို့ တကြိမ်ရွှေ့ဆိုင်းနိုင်သည်။ ထို့ပြင်မဲရုံများကို လည်း မိမိသင့်လျော်သည် ထင်မြင်သည့် နေရာသို့ ချက်ခြင်းရွှေ့ပြောင်းနိုင်သည်။

၂၀ (ခ)။ မဲရုံတစ်ရုံတွင် ဆန္ဒမဲပေးရန် သတ်မှတ်ထားသော နေ့ ရက်၌ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများက ပုဒ်မခွဲ(က) ပါ အကြောင်းတစုံတရာကြောင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းမပြုလုပ်နိုင်လျှင် မဲရုံအဖွဲ့ သည် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို ရွှေ့ဆိုင်းကြောင်း ကြေငြာရမည်။ ဆန္ဒမဲပေးနေစဉ် ရွှေ့ဆိုင်းရလျှင် မဲရုံအဖွဲ့ သည် ဆန္ဒမဲပေးခွင့် ရှိသူ ငါးဦး၏ ရှေ့ မှောက်တွင် မဲပုံးများကို လုံခြုံစွာပိတ်ထားပြီး ယင်းဖြစ်စဉ်ကို သက်ဆိုင်ရာ ရပ်ကွက် သို့ မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲသို့ ချက်ခြင်းတင်ပြရမည်။ ယင်းကော်မရှင် အဖွဲ့ ခွဲသည် မိမိ၏ ထောက်ခံတင်ပြချက်နှင့်အတူ မြို့နယ် ကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲသို့ အစီရင်ခံ တင်ပြ ရမည်။

၂၀ (ဂ)။ ရပ်ကွက် သို့ မဟုတ် ကျေးရွာကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲသည် ရွှေ့ဆိုင်းကြောင်းကြေငြာခဲ့သည့် မဲရုံတွင် ဆန္ဒမဲပေးရန်ကျန်နေသည့် ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများ ဆန္ဒမဲပေးရန် နေ့ ရက်နှင့် နေရာကို ပုဒ်မ(၆) ပုဒ်မခွဲ (ဃ) အရ သတ်မှတ်ထားသော ကာလအတွင်း ရက်တရက် သတ်မှတ်၍ ကြေငြာပေး ရမည်။

ပုဒ်မ ၂၀ (ခ) မှာပါတဲ့ ပြဌာန်းချက်တွေအနက် အောက်ပါ စါကြောင်းကို လေ့လာကြည့်ပါ။
ဆန္ဒမဲပေးနေစဉ် ရွှေ့ဆိုင်းရလျှင် မဲရုံအဖွဲ့ သည် ဆန္ဒမဲပေးခွင့်
ရှိသူ ငါးဦး၏ ရှေ့ မှောက်တွင် မဲပုံးများကို လုံခြုံစွာပိတ်ထားပြီး -----

အဲဒီ အပုဒ်အရ ဆန္ဒမဲပေးနေစဉ်ရွှေ့ဆိုင်းတာကို ရည်ညွှန်းတယ်။ ဒီတော့ **မဲပေးတဲ့လူက ပေးပြီးနေပြီ၊ မပေးရသေးတဲ့ လူတွေလဲ ကျန်နေသေးတဲ့** သဘောသက်ရောက်တယ်။ **မဲပုံးများကို လုံခြုံစွာပိတ်ထားပြီး** လို့ ဖော်ပြထားတဲ့ အတွက် ဆန္ဒမဲပေးပြီးသားလူတွေရဲ့ မဲတွေကို မဲပုံးထဲမှာ ဆက်လက်ထားရှိထိမ်းသိမ်းထား

တယ် လို့ နားလည်ရမှာဖြစ်တယ်။ သည်တော့ မဲပုံးတွေရဲ့ လုံခြုံရေးဟာ လွန်စွာ အရေးကြီးလာပါတယ်။

ပြီးတော့ ပုဒ်မ ၂၀ (ဃ) မှာလည်း အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပြန်ပါတယ်။

ရွှေ့ဆိုင်းသည့် နေ့ရက်တွင် ဆန္ဒမဲပေးရာ၌ မဲပုံးအသစ်ကို အသုံးပြုရမည်။

ပုဒ်မ ၂၀ (ခ) နဲ့ (ဃ) ကို ပေါင်းစပ်ပြီး နားလည်ရမယ် ဆိုရင်တော့ ဆန္ဒမဲပေးပြီးသားလူတွေကို ဆက်ပြီးပေးခွင့် မပြုတော့ဘူး။ မပေးရသေးသူတွေ ဆက်လက်မဲပေးကြရမယ်။ အဲသလို မဲဆန္ဒရှင်အသစ်တွေဆက်လက်မဲပေးကြတဲ့နေရာမှာ မဲပုံးအသစ်တွေကို အသုံးပြုသွားမယ်။ ချုပ်ပြီးပြောရရင် ပထမမဲပေးတဲ့ရက်ကရရှိခဲ့တဲ့ ဆန္ဒမဲတွေကို ဒုတိယမဲပေးတဲ့ရက်မှာ ရရှိတဲ့ ဆန္ဒမဲတွေနဲ့ ပေါင်းစပ်ပြီး ရေတွက်သွားမယ် ဆိုတဲ့ သဘောကို ပြဌာန်းထားတာဖြစ်တယ်။

မဲပေးတဲ့ရက် နှစ်ရက်ပေါင်းပြီးမှ မဲရေတွက်မယ့် သဘောဖြစ်တယ်လို့ ဘာကြောင့်သုံးသပ်တာပါလဲ။ ဥပဒေထဲမှာ မဲရုံကို ဘယ်လိုဘဲ ရွှေ့ပြောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ ဆန္ဒမဲပြားတွေကို မဲထည့်တဲ့ နေ့ မှာဘဲ တနေ့ အတွင်း နေ့ခြင်းပြီး ရေတွက်ရမယ် ဆိုတဲ့ ပြဌာန်းချက် မပါရှိတာကလဲ အကြောင်းတရပ် ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအချက်ကို ပိုပြီးထင်ရှားစေတဲ့ ပြဌာန်းချက်ကို နအဖ ရဲ့ ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေ အခန်း(၈) ဆန္ဒမဲရေတွက်ခြင်း ဆိုတဲ့ အခန်းမှာ အောက်ပါအတိုင်း ပြဌာန်းထားတာကို တွေ့ရတယ်။

ပုဒ်မ (၂၂) ။ ပုဒ်မ (၂၀) ပုဒ်မခွဲ (၈) အရ ရွှေ့ဆိုင်းသတ်မှတ်သော နေ့ရက်တွင် ကျန်ရှိနေသေးသော ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများထံမှ ဆန္ဒမဲ ဆက်လက်ရယူရမည်။ ထိုဆန္ဒမဲရယူသည့် မဲရုံ ပိတ်ပြီးမှသာလျှင် ယင်းမဲရုံမှ ဆန္ဒမဲများကို ပုဒ်မ (၂၀) ပုဒ်မခွဲ (ခ) အရ လုံခြုံစွာ ပိတ်ထားသော မဲပုံးများရှိ ဆန္ဒမဲများနှင့် ပေါင်း၍ ရေတွက်ရမည်။

ဒါကြောင့် ဒီနေရာမှာ သေချာသွားတဲ့ အချက်က မဲထည့်ထားပြီးသား မဲပုံးတွေကို ညသိပ်ထားဘို့ လိုအပ်တဲ့ အခြေအနေတွေ ရှိလာနိုင်တယ် ဆိုတာပါဘဲ။ ဒါပေမယ့် ဥပဒေထဲမှာ မဲပုံးတွေကို ညသိပ်ထားမယ်ဆိုရင် ဘယ်လိုထားရမယ် ဆိုတဲ့ တိကျတဲ့ ပြဌာန်းချက်တွေ မပါရှိ ပြန်ဘူး။ ဒါကြောင့် ညသိပ်ထားတဲ့ မဲပုံးတိုင်းမှာ မသမာမှု၊ မဲလိမ်မှု၊ ကန့် ကွက်မဲကနေ ထောက်ခံမဲအဖြစ် ပြောင်းလဲမှု တွေ ဖြစ်လိမ့်မယ် ဆိုတာရာနုန်း ပြည့် လောက်နီးနီး ခန့်မှန်းလို့ ရတယ်။ ဒီ အတွက် လေ့လာလို့ ရအောင် တခြားနိုင်ငံ တွေမှာ ဘယ်လို လုပ်ဆောင်တယ် ဆိုတာကို တင်ပြလိုပါတယ်။

၉။ ညသိပ်ရန်လိုအပ်သော မဲပုံးများ (ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ အတွေ့အကြုံ)

ဆန္ဒမဲပေးခြင်းဆိုင်ရာ ပြဌာန်းထားတဲ့ ဥပဒေ သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနဲ့ အညီသတ်မှတ်ထားတဲ့ အကြောင်းတရပ်တရပ်ကြောင့် မဲပုံးတွေကို ဆန္ဒမဲပေးပြီးတဲ့ နေ့ မှာဘဲ ချက်ခြင်း၊ နေ့ခြင်းပြီး မရေတွက်နိုင်ဘူးဆိုရင် မဲပုံးတွေကို လုံခြုံစွာထားရှိဘို့ အထူးလိုအပ်လာပါတယ်။ အထူးစီစဉ်ထားတဲ့ ပလတ်စတစ်ကြိုးနဲ့ ပတ်၊ ချိတ်ပိတ်၊ ချိတ်ပေါ်မှာ ကော်မရှင်တံဆိပ်ခတ်နိုင်၊ လက်မှတ်ထိုးထားပြီး အဆင်သင့်ဖြစ်နေတဲ့ မဲပုံးကို ဆန်တတင်းခွဲခန့် ဆန့်တဲ့ အသားထူထူ ပလတ်စတစ်အိပ်ကြီးတွေထဲကို ထည့်ရပါတယ်။ အဲဒီ အိပ်ကြီးတွေကိုလည်း မဲပုံးတွေ ထပ်ဘို့ အတွက်ကိုသာ သီးသန့် ထုတ်လုပ်ပေးထားတာပါ။ ပလတ်စတစ်အိပ်ကြီးတွေရဲ့ အဝကိုပတ်ပြီးချည်နှောင်ဘို့ ကြိုးလဲ အိပ်ကြီးမှာကပ်ရက်တခါထဲ ပါပြီးဖြစ်တယ်။ အဲဒီကြိုးတွေဟာလည်း မဲပုံးကို ပထမ ပတ်ပြီးချည်နှောင်တဲ့ ပလတ်စတစ်ကြိုးတွေလိုဘဲ ပြန်ပြီးဖြည့်လို့ မရအောင် စီစဉ်ထားတယ်။ မဲပုံးကို အိပ်ထဲထည့် ကြိုးနဲ့ ချည်ပြီး နောက်တခါ ချိတ်ထပ်ပိတ်၊ တံဆိပ်ရိုက်၊ လက်မှတ်ထိုးကြရပါသေး

တယ်။ အဲဒါတွေ အားလုံးပြီးမှ မဲပုံးကို သိမ်းဆည်းတဲ့ အနေအထားကို ရောက်ပါတယ်။

မဲပုံးကို ဘယ်နေရာမှာ သိမ်းမလဲ ဆိုတဲ့ ကိစ္စကလဲ အရေးကြီးပါတယ်။ လုံခြုံမှုကို စိတ်ချရအောင် မဲပုံးကို ဘာသာရေးနဲ့ ဆိုင်တဲ့ အဆောက်အအုံတွေ မှာ သိမ်းလေ့ရှိကြတယ်။ မဲပုံးအိပ်ကြီးကို အခန်းထဲ မထည့်ခင် သိမ်းမယ့် အခန်းရဲ့ လုံခြုံမှုကို အသေအချာ စစ်ဆေးရတယ်။ မျက်နှာကြက်က (သို့မဟုတ်) ကြမ်းပြင် က (သို့မဟုတ်) နံရံက ပေါက်ပြီးတော့ အပြင်ကလူမသိအောင် အခန်းထဲ ဝင်နိုင်ခြေရှိမရှိ စနစ်တကျ စစ်ဆေး ဘို့လိုပါတယ်။ အခန်းရဲ့ အနေအထားလုံခြုံမှုကောင်းပြီဆိုရင် အခန်းတံခါးကို ထပ်မံစစ်ဆေးရပါမယ်။ တံခါး မြှောက်လက်တွေကို ဖြုတ်ပြီး အခန်းထဲရောက်အောင် ဝင်နိုင်ခြေရှိမရှိ ဖြစ်ပါတယ်။ အားလုံးစိတ်ချရပြီဆိုမှ မဲပုံးထည့်ထားတဲ့ အိပ်ကြီးတွေကို အခန်းထဲထည့်၊ တံခါးသော့ခတ်ပိတ်၊ တံခါးသော့အပေါ်မှာ ချိတ်တခါ ထပ်ပြီးနှိပ်ရပါတယ်။

အဲသလို အဆင့်ဆင့် အထပ်ထပ်ပိတ်ပြီးတာကြောင့် စိတ်ချရပြီဆိုပြီး မဲပုံးအိပ်ကြီးတွေ ထည့်ပြီး၊ ချိတ်ပိတ် ထားတဲ့အခန်းကို သည်အတိုင်းထားခဲ့လို့ မရပါဘူး။ နောက်တနေ့ နံက်မိုးလင်းလို့ မဲရေတွက်တဲ့ အချိန်အထိ အလှည့်ကျ လူ အစောင့်ရှိနေအောင် စီစဉ်ထားဘို့ လိုပါတယ်။ မဲပုံးတွေထားရှိတဲ့ အဆောက်အအုံတခုလုံး အပြင်မှာရော၊ အဲဒီ အဆောက်အအုံအတွင်းထဲက မဲပုံးတွေထားတဲ့ အခန်းရဲ့ ရှေ့မှာပါ၊ လူတွေ ညလုံး ပေါက် စောင့်အိပ်နိုင်ကြမှသာ မဲပုံးတွေရဲ့ လုံခြုံရေးအတွက် ခိုင်မာတဲ့ အာမခံချက် ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ တကယ် လို့ မဲပုံးထဲက မဲတွေကို အကြောင်းကြောင်းကြောင့် ရေတွက်နိုင်ခြင်းမရှိသေးဘဲ တညထက်ပိုပြီးထားရှိမယ် ဆိုရင်လည်း၊ ထားသမျှရက်တွေအတွင်းမှာ အထက်မှာတင်ပြထားတဲ့ အတိုင်း လူထုအနေနဲ့ မျက်ခြေ မပြတ်စောင့်ကြပ်ပေးနေဘို့ လိုမှာဖြစ်ပါတယ်။

နောက်တနေ့ မိုးလင်းလို့ မဲရေတွက်တော့မယ့် အချိန်ရောက်တဲ့အခါမှာ တာဝန်ရှိမဲ့ရုံအာဏာပိုင်တွေဟာ အများပြည်သူရှေ့ မှောက်မှာ မဲပုံးအိပ်ကြီးတွေထားရှိတဲ့ အခန်းတံခါးသော့ကို စနစ်တကျ ဖွင့်ရပါမယ်။ မဖွင့်ခင်မှာ သက်ဆိုင်ရာမဲရုံရဲ့ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်တွေ မှန်သမျှ၊ အထူးသဖြင့် မဲပုံးတွေကို အဆင့်ဆင့်ထည့် သွင်းပြီး သိမ်းဆည်းစဉ်တုံးက ပါဝင်ခဲ့သူမှန်သမျှကို လာရောက်ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခွင့်ပေးဘို့ လိုပါတယ်။ အခန်းတံခါးသော့ကို မဖွင့်ခင်၊ သော့မှာ ခတ်နှိပ်ထားတဲ့ ချိတ်တွေ လက်ရာခြေရာပျက်မပျက် စစ်ဆေးဘို့ လိုပါမယ်။ ပြီးမှ အခန်းတံခါးသော့ကို ဖွင့်၊ မဲပုံးအိပ်ကြီးတွေကိုထုတ်ပြီး အိပ်ကြီးတွေပေါ်က ချိတ်တွေကို စစ်ဆေးရတယ်။ ထိုနည်းတူစွာဘဲ မဲပုံးကို အိတ်ထဲက ထုတ်ပြီးတဲ့အခါမှာလည်း မဲပုံးကို ချည်နှောင်ထား တဲ့ ကြိုးမှာ ခပ်နှိပ်ထားတဲ့ ချိတ်တွေ၊ ကြိုးတွေ လက်ရာခြေရာပျက်မပျက် စစ်ဆေးရပြန်ပါတယ်။

၁၀။ မဲရေတွက်ခြင်း

မဲရေတွက်တဲ့ အပိုင်းဟာ ရွေးကောက်ပွဲအတွက်ဖြစ်စေ၊ လူထုဆန္ဒခံယူပွဲအတွက် ဖြစ်စေ၊ အင်မတန် အရေး ကြီးလှပါတယ်။

ဆန္ဒမဲတွေကို နေ့ခြင်းပြီးရေတွက်ဘို့ လိုအပ်တဲ့ အကြောင်း အထက်မှာ တင်ပြခဲ့ပြီးပါပြီ။ ပထမဆုံးစတင် လေ့လာရမှာက ဆန္ဒမဲပေးဘို့ သတ်မှတ်ထားတဲ့ အချိန်ကုန်ဆုံးတာနဲ့ စတင် မဲရေတွက်ခြင်းရှိမရှိဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယ လေ့လာသင့်တာက ဆန္ဒမဲပေးဘို့ သတ်မှတ်ထားတဲ့ အချိန်ကုန်ဆုံးချိန်နဲ့ ဆန္ဒမဲ စတင်ရေတွက်တဲ့ အချိန်တွေရဲ့ အကြားမှာ ခြားနားချက်ရှိမရှိ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ အဲဒီလို အချိန်ခြားနားမှု ရှိနေစဉ် အတွင်း၊ ပြင်ပက လာရောက်မဲပေးနေတဲ့ လူထုတွေမဲရုံထဲမှာ မရှိတဲ့အချိန်မျိုးမှာ မသမာမှုတွေ ဖြစ်နိုင်တာကြောင့်မို့ ပါဘဲ။ သစ်သားနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ မဲပုံးတွေလဲဖြစ်မယ်။ စနစ်တကျ အဆင့်ဆင့် ချိတ်ပိတ် ထားတာမျိုးလဲမဟုတ်ဘူး ဆိုရင် မိနစ်ပိုင်းအတွင်းမှာ ကန့် ကွက်မဲတွေကနေ ထောက်ခံမဲတွေ အဖြစ်ကို

ကူးပြောင်းသွားနိုင်ပါတယ်။

သက်ဆိုင်ရာ မဲရုံအလိုက်တာဝန်ရှိသူတွေက မဲပုံးတွေကို ဖွင့်၊ ဆန္ဒမဲပြားတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သက်သေ တွေရှိနေဘို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီ သဘောမျိုးပြဌာန်းချက်ကို နအဖ ရဲ့ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေ အခန်း(၈) ဆန္ဒမဲရေတွက်ခြင်း ဆိုတဲ့ အခန်းရဲ့ အောက်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ပြဌာန်းထားတယ်။

ပုဒ်မ ၂၂ (က) (၁)။ ။ ၁၀ ဦးထက်မနည်းသော ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူတို့ ၏ ရှေ့မှောက် တွင် မဲပုံးများကို စစ်ဆေးပြီးနောက် ယင်းမဲပုံးများကို ဖွင့်၍ ဆန္ဒမဲများကို ရေတွက်ရမည်။
ယင်းသို့ ရေတွက်ရာ၌ ထောက်ခံမဲ၊ ကန့် ကွက်မဲနှင့် ပယ်မဲများကို ခွဲခြားရေတွက်ရမည်။

၁၀ ဦးထက်မနည်းသော ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူ လို့ ဖော်ပြထားတာဟာ တိကျခြင်းမရှိပါဘူး။ ဘယ်သူမဆိုဖြစ် နိုင်ပါတယ်။ ကြံ့ခိုင်ရေးနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး (သို့ မဟုတ်) စွမ်းအားရှင် အသင်းတွေက နအဖ အလိုကျ လုပ်ဆောင်မယ့် လူတွေ ဖြစ်ဘို့ များပါတယ်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုတာ တိုင်းသူပြည်သားတွေရဲ့ ယုံကြည်မှုကို တည်ဆောက်တဲ့ အရာဖြစ်ဘို့ လို ပါတယ်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အတည်ပြုတဲ့ ဖြစ်စဉ်မှာ ယုံကြည်မှုပေါက်ဖွားလာစေမယ့် လုပ်ထုံးလုပ် နည်းတွေနဲ့ ဖြတ်သန်းဘို့ လိုပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီအတွက် တခုတည်းသောနည်းလမ်းကတော့ ဆန္ဒမဲတွေကို ရေတွက်တဲ့ နေရာမှာ တိုင်းပြည်မှာ အဓိကကျတဲ့ နိုင်ငံရေးပါတီကြီးတွေရဲ့ ကိုယ်စားလှယ်တွေရှေ့မှောက် မှာ ရေတွက်ဘို့ ဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ အတွက်ကိုလည်း နိုင်ငံရေးပါတီကြီးတွေ၊ အဓိကကျတဲ့ တိုင်းရင်း သား အဖွဲ့ အစည်းကြီးတွေ ကိုယ်တိုင်က တောင်းဆိုဘို့ လိုမှာပါ။

မဲစတင်ရေတွက်တဲ့ အချိန်မှာ ပထမဆုံး စစ်ဆေးလေ့ရှိတာက သက်ဆိုင်ရာမဲရုံအလိုက် စာရင်းအရ ဆန္ဒမဲ ပေးခွင့်ရှိသူဦးရေ စုစုပေါင်းနဲ့ လက်တွေ့ လာရောက်မဲပေးကြတဲ့ မဲဆန္ဒရှင် ဦးရေစုစုပေါင်း ကိုက်ညီမှု ရှိမရှိ ဖြစ်ပါတယ်။ မဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူဦးရေ စုစုပေါင်း ၁၀၀ ရှိမယ် ဆိုကြပါစို့။ လက်တွေ့ လာရောက်မဲပေးတဲ့ နေရာ မှာ မှတ်ပုံတင်တဲ့ ဦးရေက ၇၅ ဦး ရှိမယ် ဆိုရင် ဆန္ဒမဲလည်း ၇၅ မဲ ရှိနေရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဆိုရင် မဲရုံ မှာ လက်ကျန်မဲဟာလည်း ၂၅ မဲ ရှိနေရမှာဖြစ်ပါတယ်။ မှတ်ပုံတင်တဲ့ လူဦးရေက ၇၅ ဦးရှိနေပေမယ့် ဆန္ဒမဲ စုစုပေါင်းကို ရေတွက်တဲ့နေရာမှာ ၇၀ မဲသာ ရှိနေမယ် ဆိုရင် ၅ မဲပျောက်နေပြီ။ ဒါဆိုရင် အမှားအယွင်းဖြစ် နေပြီ လို့ သတ်မှတ်တယ်။ ကလိန်ကျ မှာ ရှိနေပြီလို့ သံသယထားရတော့မှာ ဖြစ်တယ်။

စုစုပေါင်းမဲတွေကို တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးပြီးတဲ့အခါ ပယ်မဲတွေကို ထပ်မံစစ်ဆေးရပါတယ်။ မဲရုံးမှူးက ဆန္ဒမဲ တခုပြီး တခုကို အများမြင်သာအောင် အထူးသဖြင့် မဲရုံအဖွဲ့ သာမက မဲရေတွက်တာကို လာရောက်လေ့ လာစောင့်ကြည့်နေသူတွေ မြင်အောင်ထောင်ပြီးပြရပါတယ်။ ပယ်မဲဖြစ်သင့်တယ် ဆိုရင် ဘာကြောင့်ပယ်မဲ ဖြစ်သင့်တယ်ဆိုတာကို ဆန္ဒမဲရေတွက်တဲ့ အဖွဲ့ အတွင်းမှာ သဘောထားညှိနှိုင်းဘို့ လိုပါတယ်။ ပယ်မဲ နဲ့ ပတ်သက်လို့ ဥပဒေနှစ်ခုမှာပါတဲ့ ပြဌာန်းချက်နှစ်ရပ်ကို နှိုင်းယှဉ်တင်ပြပါမယ်။

၁၉၇၃ ဥပဒေ

ပယ်မဲ ဆိုသည်မှာ—

(က) ပြဌာန်းထားသည့် အမှတ်အသားမပါသော ဆန္ဒမဲပြား၊ သို့မဟုတ် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်၊

(ခ) လိမ်လည် ထားသောဆန္ဒမဲပြား၊ သို့မဟုတ် ဆန္ဒမဲလက်မှတ် ဖြစ်သည်ဟု မဲရုံအဖွဲ့ က စိစစ်ဆုံးဖြတ်သည့် ဆန္ဒမဲပြား၊ သို့မဟုတ်ဆန္ဒမဲ လက်မှတ်၊

(ဂ) မဲပုံးထဲသို့ မထည့်ဘဲ ထားခဲ့သော ဆန္ဒမဲပြား၊

(ဃ) ချိုးဖဲ့ ဖျက်ဆီး၍ မဲပုံးထဲသို့ ထည့်ထားသည်ဟု မဲရုံအဖွဲ့ မှ ယူဆသော ဆန္ဒမဲပြား

(င) ပြဌာန်းထားသည့် အမှတ်အသားမှ အပ အခြားအမှတ်အသားများ ရေးသားထားသော ဆန္ဒမဲလက်မှတ်၊ သို့မဟုတ်ဆန္ဒမဲပြားတို့ ကို ဆိုသည်။

၂၀၀၈ ဥပဒေ
ပယ်မဲ ဆိုသည်မှာ

(၁) သတ်မှတ်ထားသည့် အမှတ်အသားမပါသော ဆန္ဒမဲ လက်မှတ် သို့မဟုတ် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲ လက်မှတ်၊

(၂) ဆန္ဒမဲလက်မှတ် သို့မဟုတ် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ် အတုဖြစ်ကြောင်း မဲရုံအဖွဲ့က စိစစ် ဆုံးဖြတ်သည့် ဆန္ဒမဲလက်မှတ် သို့မဟုတ် ကြိုတင် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်၊

(၃) တနည်းနည်းဖြင့် ဖျက်ဆီး၍ မဲပုံးထဲသို့ ထည့်ထားသော လက်မှတ်၊

အဲဒီ ဥပဒေနှစ်ခုကို နိုင်းယှဉ်ကြည့်မယ် ဆိုရင် ကွာခြားချက်နှစ်ရပ်ကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ ပထမ တရပ်က တော့ မဲပုံးထဲကိုမထည့်ဘဲ ထားခဲ့တဲ့ ဆန္ဒမဲပြားတွေကို ပယ်မဲအဖြစ် မသတ်မှတ်တော့ဘူး ဆိုတာဖြစ်တယ်။ အဲဒီ အချက်ကို အထူးသတိပြုတိုက်မှားဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ အချက်မပါရှိတော့တာကြောင့် မဲပုံးအပြင်မှာ ရှိနေတဲ့ ဆန္ဒမဲပြားတွေကိုပါ ထည့်သွင်းရေတွက်ခွင့်ပြုလိုက်တဲ့ သဘော ဆောင်ပါတယ်။ ဒီ အနေအထားမှာ မသမာ မှုတွေ ဖြစ်ပေါ်နိုင်တယ်ဆိုတာ သတိချပ်တိုက်မှားပါ။

ပြဌာန်းထားတဲ့ အမှတ်အသား (တနည်းအားဖြင့် ကော်မရှင်အမှတ်အသား) မှ အပ အခြားအမှတ်အသားများ ရေးသားထားတဲ့ ဆန္ဒမဲလက်မှတ်တွေကို ပယ်မဲစီရင်ထဲမှာ မထားတော့ဘူး ဆိုတဲ့ အချက်ကိုလည်း သတိချပ်စေခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

မဲရေတွက်တာနဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး

- မဲစတင်ရေတွက်တိုက် ပြင်ဆင်နေစဉ်မှာ မဲရုံတာဝန်ရှိသူတွေမဟုတ်တဲ့ ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်တွေအနက် ဘယ်သူတွေ ဟာ မဲရုံပရဝုဏ် အတွင်းမှာ၊ ဒါမှမဟုတ် မဲရုံအနီးတဝိုက်မှာ ရှိနေ၊ မနေ။
- ဘယ်အချိန်မှာ ဆန္ဒမဲတွေစတင်ရေတွက်တယ်။
- ရေတွက်နေတဲ့ အချိန်မှာ အလင်းရောင်အခြေအနေဘယ်လိုရှိတယ်။
- မဲရုံတာဝန်ရှိသူတွေအနက် ဘယ်သူတွေပါဝင်ရေတွက်တယ်။
- ဘယ်သူက ဦးဆောင်ပြီးရေတွက်တယ်။
- မဲပုံးတွေကို မဖွင့်ခင်မှာ သူတို့ရဲ့ လုံခြုံမှုအခြေအနေကို ဘယ်လို စစ်ဆေးတယ်။ တွေ့ရှိချက်တွေကို ဘယ်လိုမှတ်တမ်းတင်တယ်။
- မဲပုံးတွေရဲ့ အနေအထားပျက်ယွင်းမှုတွေ ရှိလာရင် ဘယ်လိုအရေးယူဆောင်ရွက်တယ်။ ဘယ်လိုမှတ်တမ်းတင်တယ်။
- မဲပုံးတွေကို ဖွင့်ပြီးမဲတွေကို စတင်မရေတွက်ခင်မှာ မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ စုစုပေါင်းဦးရေ စာရင်း၊ လက်တွေ့ မဲလာရောက်ပေး ရာမှာမှတ်ပုံတင် စာရင်း၊ မဲပုံးထဲမှာ ရှိတဲ့ မဲစာရင်း တို့ရဲ့ အရေအတွက်တွေကို ဘယ်လို တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးတယ်။

- ဆန္ဒမဲတွေကို ဘယ်လိုနည်းလမ်းတွေနဲ့ ရေတွက်တယ်။
- ထောက်ခံမဲ၊ ကန့်ကွက်မဲ၊ ပယ်မဲတွေကို ဘယ်လိုခွဲခြားသတ်မှတ်တယ်။
- မဲစာရင်းတွေ ဘယ်လိုပြုစုတယ်။
- မှတ်တမ်းတွေ ဘယ်လိုထားရှိတယ်။
- ရေတွက်ပြီးဖြစ်တဲ့ ထောက်ခံမဲ၊ ကန့်ကွက်မဲ၊ ပယ်မဲတွေကို ဘယ်လို ခွဲခြားထုတ်ပိုး၊ သိမ်းဆည်းတယ်။
- စေ့ငြိကြည့်လေ့လာခွင့်ရသူ တဆယ်ဦးဟာ ဘယ်သူတွေဖြစ်တယ်၊ ဘယ်အဖွဲ့ အစည်းတွေက ဖြစ်တယ်။
- လူထုတွေက ဘယ်နေရာကနေ ဘယ်လိုအနေအထားနဲ့ စေ့ငြိကြည့် နေကြတယ်။
- မဲရေတွက်မှု၊ ဘယ်အချိန်မှာရှိမှာ အတိအကျ ပြီးဆုံးတယ်။
- မဲရေတွက်မှုကို အဆုံးသတ်ပြီးတဲ့နောက် လူထုကို ဘယ်လိုထုတ်ဖော် ကြေငြာတယ်။
- ရေတွက်လို့ ရရှိတဲ့ ရလဒ်ကို အဲဒီဒေသခံ မဲရုံရဲ့ အထက်တာဝန်ရှိတဲ့ ကော်မရှင် အဆင့်ဆင့်ကို ဘယ်လို သတင်းပြန်ပို့ တယ်။ အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းတယ်။

အစရှိတဲ့ အချက်အလက်တွေကို စနစ်တကျ စေ့ငြိကြည့်၊ မှတ်တမ်းတင်သင့်ပါတယ်။

အပိုင်း (၅)
စေါင်ကြည့်ရေး အဖွဲ့ များ ဖွဲ့ စည်းခြင်း

ဆန္ဒခံယူပွဲ စေါင်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ များ ဖွဲ့ စည်းပြီး ဆန္ဒခံယူပွဲကို စေါင်ကြည့်လေ့လာတာဟာ နိုင်ငံတိုင်းမှာ လုပ်ဆောင်ခွင့်ရှိတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက်ဆိုရင် ပိုပြီး လုပ်ဘို့ တောင်မှ လိုပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ။

- (၁) တိုက်ရိုက်ဒီမိုကရေစီ ကို နည်းလမ်းတကျကျင့်သုံးနိုင်ရေး အခြေခံကို အုတ်မြစ်ချနိုင်ဘို့၊
- (၂) အာဏာပိုင်တွေအနေနဲ့ မဟုတ်မတရားလုပ်မှုတွေရှိရင် ဖွင့်ချ ဖော်ထုတ်နိုင်ဘို့၊
- (၃) အခြေခံလူထုအချင်းချင်း စည်းရုံးစုစည်းမှု၊ ဆက်သွယ်မှု ကွန်ယက်တွေ ဖော်ဆောင်ခြင်း အားဖြင့် လူထုအင်အားကို စနစ်တကျ တည်ဆောက်နိုင်ဘို့ ဖြစ်ပါတယ်။

လက်ရှိကျင်းပမယ် လို့ ကြေငြာထားတဲ့ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲဟာ ပိုပြီး အရေးကြီးတယ်လို့ ပြောနိုင်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ ဆန္ဒခံယူပွဲရဲ့ ရလဒ်အနေနဲ့ လူထုအများစုကြီးက အတည်ပြုလိုက်ပြီ လို့ နအဖက မဖြစ်ဖြစ်အောင် ကြေငြာမယ့် သဘောကို တွေ့ရတယ်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်မှာ ရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပတော့မယ်လို့ တောင်သတ်မှတ်ပြီးနေပါပြီ။ လူထုတွေက စနစ်တကျ စေါင်ကြည့်ပြီး မဟုတ်မတရား လုပ်မှုတွေကို ဖွင့်ချ ဖော်ထုတ်တာတွေ မလုပ်နိုင်ရင် စစ်အာဏာရှင်စနစ် ကို ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနဲ့ အညီ တရားဝင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ပေးရတော့မယ် အခြေအနေ ရောက်သွားနိုင်လို့ ပါဘဲ။

စေါင်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ များ ဖွဲ့ စည်းလှုပ်ရှားရာ၌ လေ့လာသင့်သော ဥပဒေရေးရာများ

၁။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ဥပဒေ

ပထမဆုံး စဉ်းစားသင့်တဲ့ ဥပဒေ အကန့်အသတ်ကတော့ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ မူကြမ်း အတည်ပြုရေး ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ဥပဒေဖြစ်ပါတယ်။ နအဖ ပြဌာန်းလိုက်တဲ့ ဥပဒေမှန်သမျှ အသုံးမကျ၊ အားလုံးကို ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ကြ ဆိုတဲ့ အနေအထားနဲ့ လှုပ်ရှားမှုဖော်ဆောင်မယ်ဆိုရင် လက်တွေ့ မကျနိုင်ပါ။ နအဖ ပြဌာန်းလိုက်တဲ့ ဥပဒေထဲက သဘာဝမကျ၊ တရားမျှတမှုမရှိ၊ မဖြစ်သင့်တဲ့ အချက်တွေကို ဖော်ထုတ်ဖွင့်ချ၊ အဲဒီ ဥပဒေပြဌာန်းချက်ထဲက အားနည်းချက်၊ လစ်ဟာချက်တွေကို ကိုင်ပြီး ဥပဒေကို ဥပဒေနဲ့ အညီ တိုက်ဖျက်တဲ့ နည်းလမ်းသည်သာ ထိရောက်မှုရှိရုံသာမက လှုပ်ရှားသူများ အတွက် အန္တရာယ်နည်းပါးစေနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ရေရှည် ဥပဒေ စိုးမိုးရေး အခြေခံကို ပါ တည်ဆောက်နိုင်မယ့် လမ်းကြောင်းကို ရောက်ရှိသွားနိုင်ပါတယ်။

ဒီ အခြေခံကနေ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေမူကြမ်း အတည်ပြုရေး ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ဥပဒေကို သုံးသပ်ကြည့်မယ်ဆိုရင် စေါင်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ တွေ ဖွဲ့ စည်းလှုပ်ရှားမှုကို ကန့်သတ်ထားတဲ့ ပြဌာန်းချက် တရပ်မှ မပါတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီ ကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်လို့ ဆက်စပ်နိုင်တဲ့ အောက်ပါ ပြဌာန်းချက်ကို ထပ်မံ လေ့လာကြည့်ပါ။

အခန်း (၁၀) အပုဒ် (၂၄) (ဇ)

ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကို ပျက်ပြားစေရန် မဲရုံအတွင်း၌ ဖြစ်စေ၊ မဲရုံ ပရဝုဏ်အတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ အများပြည်သူတို့နှင့် သက်ဆိုင်သောနေရာ၌ဖြစ်စေ၊ ပုဂ္ဂလိက ပိုင်နေရာ၌ဖြစ်စေ၊ ဟောပြောခြင်း၊ စာချုပ်စာတမ်း ကမ်းလှမ်းခြင်း၊ ပိုစတာများ အသုံးပြုခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို အခြား တနည်းနည်းဖြင့် နှောက်ယှက်ခြင်း။

အဲဒီ ပုဒ်မမှာ အဓိကပြဌာန်းချက်ကတော့ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကို ပျက်ပြားစေရန် ဆိုတဲ့ စကားလုံး ဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ပျက်ပြားစေဘို့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ မလုပ်ဆောင်သမျှ ကာလပတ်လုံး ဒီ ဥပဒေနဲ့ ပြစ်ဒဏ် မစီရင်နိုင်ပါဘူး။ လက်တွေ့မှာလည်း ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို ပျက်စီးစေဘို့ ဦးတည် ချက် နဲ့ မကြိုးပမ်းသင့်ပါ။ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ နဲ့ ပတ်သက်ပြီး အမှန်တရားကို ဖေါ်ထုတ်နိုင်ဘို့ ဆိုတဲ့ ဦးတည်ချက်နဲ့ သာ လှုပ်ရှားသင့်ပါတယ်။ ဒီလိုဆိုရင် ဥပဒေရဲ့ အာဏာစက် အဝန်းအဝိုင်း နဲ့ ကင်းလွတ် သွားရုံသာမက လက်တွေ့ လှုပ်ရှားလို့ လည်း ရနိုင်မယ့် အခြေအနေရှိလာနိုင်ပါတယ်။

၂။ ၁၉၈၈ ခုနှစ် အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့ စည်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ

စေါင်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ တွေ ဖွဲ့ စည်းလှုပ်ရှားဘို့ ကြိုးပမ်းရာမှာ နောက်ထပ် စဉ်းစားသင့်တဲ့ ဥပဒေ တရပ်ကတော့ ၁၉၈၈ ခုနှစ် အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့ စည်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ ဥပဒေထဲကနေ အဓိက ကျတဲ့ အောက်ပါပြဌာန်းချက်များကို လေ့လာကြည့်ပါ။

ပုဒ်မ- ၆။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ(၃) ပုဒ်မခွဲ (ဂ) ကို ဖြစ်စေ၊ ပုဒ်မ (၅) ကိုဖြစ်စေ ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှု၊ ထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထောင်ဒဏ် ငါးနှစ် အထိ ကျခံစေရမည်။

ပုဒ်မ (၃)။

(က) အသင်းအဖွဲ့ များသည် ဖွဲ့ စည်းခွင့် ရရှိရန် ပြည်ထဲရေး နှင့် သာသနာရေး ဝန်ကြီးဌာန သို့ သတ်မှတ်ထားသော နည်းလမ်းအတိုင်းလျှောက်ထားရမည်။

(ခ) ဖွဲ့ စည်းပြီးသော အသင်းအဖွဲ့ သည် ဤ ဥပဒေပြဌာန်းသော နေ့ ရက်မှ ရက်ပေါင်းသုံးဆယ် အတွင်းလျှောက်ထားရမည်။

(ဂ) ခွင့်ပြုချက် မရသော အသင်းအဖွဲ့ ကို ဖွဲ့ စည်းခြင်း သို့ မဟုတ် ဆက်လက် ရပ်တည် လှုပ်ရှားခြင်း မပြုရ။

ပုဒ်မ (၅) ပုဒ်မခွဲ (ဂ)။ ။ နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေး ယန္တရားရှိ ပြည်သူ့ တပ်မတော်၊ ပြည်သူ့ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရား လည်ပတ်မှုကို ထိခိုက်စေရန်၊ သို့မဟုတ် ရပ်တန့်သွားစေရန် အား ထုတ်သော၊ လှုံ့ဆော်သော၊ တိုက်တွန်းသော၊ အားပေးသော၊ ကူညီသော၊ ပြုလုပ်သော အသင်းအဖွဲ့ကို

- ဖွဲ့စည်းခြင်း မပြုလုပ်ရန်
- ဖွဲ့ စည်းထားပြီးဖြစ်လျှင်လည်း လှုပ်ရှားခြင်း မပြုလုပ်ရန် ဆက်လက်တည်ရှိခွင့် မရှိစေရန် တားမြစ်ပြဌာန်းထားသည်။

ဆန္ဒခံယူပွဲစေါင်ကြည့်ရေး အဖွဲ့ တွေ ဖွဲ့ စည်းလှုပ်ရှားတဲ့ ကိစ္စဟာ ပုဒ်မ (၅) ပုဒ်မခွဲ (ဂ) နဲ့ လုံးဝ သက်ဆိုင် မှု မရှိဘူး ဆိုတာတွေ့ ရပါလိမ့်မယ်။ (ပုဒ်မ ၅ တခုလုံးကို ဆက်လက်လေ့လာရန်)

ဥပဒေ ပုဒ်မ (၃) ပုဒ်မခွဲ (ဂ) ကို ချိုးဖောက်မှသာ ပုဒ်မ (၆) မှာ ပြဌာန်းထားတဲ့ ပြစ်ဒဏ်ကို စီရင်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ပုဒ်မ (၃) ပုဒ်မခွဲ (က) နှင့် (ခ) ပါပြဌာန်းချက်တွေကို မလိုက်နာရုံနဲ့ ပုဒ်မ (၆) အရ ပြစ်ဒဏ်စီရင်ခွင့် မရှိပါ။ ဆိုလိုတာကတော့ အဲဒီ ဥပဒေရဲ့ အတိအကျ သဘောအရ (ဖွဲ့ စည်းခွင့် ရရန် လျှောက်ထားရမည်၊ ဖွဲ့ စည်းပြီးနောက် ရက်ပေါင်း သုံးဆယ်အတွင်း လျှောက်ထားရမည်၊ မလျှောက်ထားပါက ပုဒ်မ (၆) အရ ပြစ်ဒဏ်ပေးနိုင်သည်) ဆို ပြီး ဥပဒေမှာ လုံးဝ ဖေါ်ပြထားတာ မရှိပါဘူး။ ပုဒ်မခွဲ (၃) အပုဒ် (က) အရ အသင်းအဖွဲ့ များသည် ဖွဲ့ စည်းခွင့်ရရန် ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာနသို့ လျှောက်ထားရမည် ဆိုတဲ့ ပြဌာန်းချက်ပါတာတော့ မှန်တယ်။ ဒါပေမယ့် ဘယ်အဖွဲ့ ဘဲ

ဖြစ်ဖြစ် အဖွဲ့မှန်သမျှ ဖွဲ့စည်းခွင့်ရဘို့ လျှောက်ထားရမယ်။ မလျှောက်ထားဘူးဆိုရင် ပြစ်ဒဏ်စီရင်မယ် ဆိုတဲ့ ပြဌာန်းချက်မပါရှိပါ။ အဖွဲ့တိုင်းဖွဲ့စည်းခွင့်ရဘို့ လျှောက်ထားရမယ် ဆိုတဲ့ ပြဌာန်းချက်ကို ထည့်လို့ မရနိုင်ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ လက်တွေ့မကျလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်နိုင်ငံမှာမှလည်း ကျင့်သုံးလို့ မရပါဘူး။

ဖွဲ့စည်းခွင့် ရဘို့ ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံပြီးတဲ့နောက် ခွင့်ပြုချက်မရဘဲနဲ့ အသင်းအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းတာ ဒါမှမဟုတ် ဆက်လက်ရပ်တည် လုပ်ရှားတာတွေလုပ်မှသာ ပုဒ်မ (၃) ပုဒ်မခွဲ (ဂ) ကို ချိုးဖောက်ရာရောက်မှာ ဖြစ်တဲ့အတွက် ဤဥပဒေ ပုဒ်မ (၆) အရ ပြစ်မှု မြောက်နိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် စေခံကြည့်ရေး အဖွဲ့တွေ ဖွဲ့စည်းလုပ်ရှားတာဟာ မှတ်ပုံတင်စရာမလို၊ ဆန္ဒခံယူပွဲရဲ့ လိုအပ်ချက်နဲ့ အညီ ပြုမူဆောင်ရွက်ခြင်းသာ ဖြစ်တဲ့ အတွက် မည်သည့်ပြစ်မှုမျှ မမြောက်နိုင်ကြောင်း သုံးသပ်တင်ပြလိုပါတယ်။

ဆက်လက်တင်ပြလိုသည့် အကြောင်းအရာများ ရှိသေးသော်လည်း အချိန်အကန့် အသတ်ကြောင့် ဒီမျှနဲ့ ဘဲကြေနပ် စေလိုပါတယ်။

နောက်ဆက်တွဲ (၁)

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် တော်လှန်ရေးကောင်စီ
ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၃၃၅ ခုနှစ်၊ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် (၁) ရက်
(၁၉၇၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၁၄) ရက်။

အောက်ဖော်ပြပါဥပဒေကို ထုတ်ပြန်လိုက်သည်။

၁၉၇၃ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်း
အတည်ပြုရေး ပြည်လုံး ကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေ
(၁၉၇၃ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် တော်လှန်ရေးကောင်စီ ဥပဒေအမှတ် ၉။)

နိဒါန်း

တိုင်းရင်းသား လုပ်သားပြည်သူများ မျှော်မှန်းခဲ့ကြသော သာယာဝပြောသည့် ဆိုရှယ်လစ် လူ့ဘောင်တည်
ဆောက်နိုင်ရေးအတွက် ပြည်သူအပေါင်း၏ ဆန္ဒသဘောထားကို ခံယူကာ ယင်းတို့ကိုယ်တိုင်ပါဝင်၍ အကြံပေးရေးဆွဲ
ခြင်းပြုခဲ့သော ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ် သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် တတိယမူကြမ်းအဆင့်
သို့ရောက်ရှိပြီးဖြစ်ပေသည်။ ဤမူကြမ်းကို ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့် အတည်ပြုပြဌာန်းနိုင်ရန်အတွက် ပြည်ထောင်စု
မြန်မာနိုင်ငံ တော်လှန်ရေးကောင်စီက အောက်တွင်ဖော်ပြသော ဥပဒေကို ပြဌာန်းလိုက်သည်။

အခန်း (၁)

အမည်၊ အာဏာတည်သည့် နေ့ရက်နှင့်အဓိပ္ပါယ်ဖော်ပြချက်များ

၁။ ။ (၁) ဤဥပဒေကို ၁၉၇၃ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ် သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ
ဥပဒေမူကြမ်းအတည်ပြုရေး ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေဟုခေါ်တွင်စေရမည်။

(၂) ဤဥပဒေသည် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတဝန်းလုံး၌ ချက်ချင်းအာဏာတည်စေရမည်။

၂။ ။ ဤဥပဒေနှင့် ဤဥပဒေအရ ပြဌာန်းသည့် နည်းဥပဒေများပါ စကားရပ်များသည် အောက်ပါအတိုင်း
အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်စေရမည်။

(၁) ဤဥပဒေ ဆိုသည်မှာ ၁၉၇၃ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ် သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ
အခြေခံဥပဒေမူကြမ်းအတည်ပြုရေး ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ဆိုသည်။

(၂) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ဆိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်း
ပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းကို အတည်ပြု ပြဌာန်းရေးအတွက်ကျင်းပသော ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူ
ပွဲကိုဆိုသည်။

(၃) ကော်မီရှင် ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေး ကော်မီရှင်ကို ဆိုသည်။

(၄) ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မီရှင်အဖွဲ့ခွဲ ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေး ကော်မီရှင်၏ ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းအဖွဲ့ကို ဆိုသည်။

(၅) မြို့နယ်ကော်မီရှင်အဖွဲ့ခွဲ ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေးကော်မီရှင်၏ မြို့နယ် အဖွဲ့ခွဲကို ဆိုသည်။

(၆) ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မီရှင်အဖွဲ့ခွဲ ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေးကော်မီရှင်၏ ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအဖွဲ့ခွဲကို ဆိုသည်။

(၇) နိုင်ငံသား ဆိုသည်မှာ တည်ဆဲဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ပြီးသူများ ကိုဆိုသည်။

(၈) သာသနာ့ဝန်ထမ်းဆိုသည်မှာ-

(က) ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် ဖြစ်လျှင်၊ ဗုဒ္ဓ သာသနာတော်ဝန်ကို ထမ်းရွက်နေသော ရဟန်း၊ သာမဏေ၊ ဖိုးသူတော်နှင့် မယ်သီလတို့ကို ဆိုသည်။

ရှင်းလင်းချက်။ ။ သာသနာ့ဝန်ထမ်းများဟု ဆိုရာတွင် သာသနာရေးဆိုင်ရာရဟန်း၊ သို့မဟုတ် သာသနာ့ဝန်ထမ်းအဖြစ် ခေတ္တခံယူသူများနှင့်လည်း ထိုသို့ခံယူဆဲကာလအဖို့ သက်ဆိုင်စေရမည်။

(ခ) ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်များအတွက်ဖြစ်လျှင် သာသနာ့ဝန်ကိုထမ်းဆောင်ရန် အဓိကအား ဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုဆပ်ကပ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု သက်ဆိုင်ရာ ခရစ်ယာန်အသင်းတော်ကြီးများ (Churches)က အသိအမှတ်ပြု၍ သိက္ခာပေးထားခြင်းခံရသော၊ သို့မဟုတ် တာဝန်ပေးထား ခြင်းခံရသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ဖြစ်စေ၊ မိမိတို့ကိုးကွယ်သော ဘာသာအရ ဂိုဏ်းချုပ်၏အုပ်ချုပ် ခြင်းကိုဆန္ဒအလျောက်လက်ခံ၍ ဘာသာရေးစည်းမျဉ်းဖြင့်၊ သို့မဟုတ် အဓိဋ္ဌာန်ပြုချက်ဖြင့် စည်းရုံးထားသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတွင်၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတွင်ပါဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဖြစ်စေ ဆိုသည်။

(ဂ) ဟိန္ဒူ ဘာသာဝင်များအတွက်ဖြစ်လျှင် စံယာစီ၊ မဟာနို့၊ သို့မဟုတ် ဟိန္ဒူဘုန်းတော်ကြီးတို့ ကိုဆိုသည်။

(၉) ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသ ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရန်အတွက် ဆန္ဒမဲပေးရန်ကော်မီရှင် ကသတ်မှတ်ပေးသောရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကို ဆိုသည်။

(၁၀) မဲစာရင်း ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရန်အတွက် သတ်မှတ်ထားသောဆန္ဒခံယူပွဲ ဒေသများတွင်ရှိသည့် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူများ၏ စာရင်းကို ဆိုသည်။

(၁၁) မဲရုံအဖွဲ့ ဆိုသည်မှာ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသတစ်ခုအတွင်းရှိ မဲရုံတစ်ရုံ၌ ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို စုပေါင်းတာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲက ခန့်အပ်ထားသော အဖွဲ့ကို ဆိုသည်။

(၁၂) မဲရုံးမှူး ဆိုသည်မှာ သက်ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲက ခန့်ထားသော မဲရုံအဖွဲ့၏ ခေါင်းဆောင်ကို ဆိုသည်။

(၁၃) မဲပယ် ဆိုသည်မှာ-

(က) ပြဌာန်းထားသည့် အမှတ်အသားမပါသော ဆန္ဒမဲပြား၊ သို့မဟုတ် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်၊

(ခ) လိမ်လည်ထားသော ဆန္ဒမဲပြား၊ သို့မဟုတ် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်ဖြစ်သည့်ဟု မဲရုံအဖွဲ့ကစိစစ် ဆုံးဖြတ်သည့် ဆန္ဒမဲပြား၊ သို့မဟုတ် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်၊

(ဂ) မဲပုံးထဲသို့ မထည့်ဘဲထားခဲ့သော ဆန္ဒမဲပြား၊

(ဃ) ချိုးဖဲ့ဖျက်ဆီး၍ မဲပုံးထဲသို့ ထည့်ထားသည်ဟု မဲရုံအဖွဲ့မှ ယူဆသော ဆန္ဒမဲပြား၊

(င) ပြဌာန်းထားသည့် အမှတ်အသားမှအပ အခြားအမှတ်အသားများ ရေးသားထားသော ဆန္ဒမဲလက်မှတ်၊ သို့မဟုတ် ဆန္ဒမဲပြား တို့ကိုဆိုသည်။

အခန်း (၂)

ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပခြင်း

၃။ ။ (၁) ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းကို အတည်ပြုပြဌာန်းနိုင်ရန်အတွက် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရမည်။

(၂) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို ကော်မရှင်က သတ်မှတ်သည့်ကာလအတွင်း အပြီးကျင်းပရမည်။

၄။ ။ (၁) ကော်မရှင်က ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပမည့် နေ့ရက်ကို အနည်းဆုံးရက်ပေါင်း (၃၀) ကြိုတင် ကြေညာရမည်။

(၂) မြို့နယ်ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲများ၊ ရပ်ကွက်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများနှင့် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ သည် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရန်အတွက် မိမိတို့၏ဆန္ဒ ခံယူပွဲဒေသအလိုက် မဲရုံနှင့်ယင်းမဲရုံတွင် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများ၏ စာရင်းကို အနည်းဆုံး (၁၀) ရက်ကြိုတင်ကြေညာရမည်။

အခန်း (၃)

ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ ဖွဲ့စည်းခြင်း

၅။ ။ (၁) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပနိုင်ရေးအတွက် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေးကော်မရှင် တစ်ရပ်ကိုသင့်လျော်သော နိုင်ငံသားများပါဝင်စေလျက် လိုအပ်သောအရေအတွက်ဖြင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်လှန်ရေးကောင်စီက ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်၍ ဖွဲ့စည်းရမည်။

(၂) ပုဒ်မခွဲ (၁) အရ ဖွဲ့စည်းထားသော ကော်မရှင်သည် အောက်ပါကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများကို ဖွဲ့စည်းရမည်။

(၁) ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းတခုလျှင်အဖွဲ့ဝင် (၁၅) ဦးပါဝင်သော ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲတစ်ခု။

(၂) မြို့နယ်တခုလျှင် အဖွဲ့ဝင် (၁၅) ဦး ပါဝင်သော မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲတခု။

(၃) ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု တခုလျှင် အဖွဲ့ဝင် (၉) ဦးမှ (၁၅) ဦးအထိပါဝင်သော ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲတခု။

အခန်း(၄)

ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေးကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ

၆။ ။ ကော်မရှင်၏ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် ---

(၁) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲများကို ကျင်းပခြင်း၊

(၂) ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများကို ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ လမ်းညွှန်ခြင်း၊ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်း၊

(၃) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရန်အတွက် ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသများကို သတ်မှတ်ကြေညာခြင်း၊

(၄) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲအတွက် ကာလသတ်မှတ်ပေးခြင်း၊

(၅) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေးနှင့် ပတ်သက်သော စာရင်းဇယားပြုစုရေးအတွက် လမ်းညွှန် ခြင်း၊ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်း၊

(၆) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေးအတွက် ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများက အသုံးပြုမည့်ပုံစံများ၊ တံဆိပ်များ၊ ဆန္ဒမဲပြားများ၊ ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို သတ်မှတ်ပေးခြင်း၊

(၇) ဆန္ဒမဲပြားများနှင့် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲအသီးသီးသို့ထုတ်ပေးခြင်း၊

(၈) နိုင်ငံခြားရှိ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများ ဆန္ဒမဲပေးနိုင်ရန်အတွက် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှတစ်ဆင့် သက်ဆိုင်ရာ သံရုံးအကြံအကဲ၊ သို့မဟုတ် အဆင့်ဆင့်သော တောင်စစ်ဝန်ရုံး အကြီးအကဲသို့ပေးပို့ခြင်း၊

(၉) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ပြီးဆုံးသည့်အခါ စာရင်းချုပ်၍ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူဦးရေ၊ ထောက်ခံသည့် ဆန္ဒမဲပေးသူဦးရေနှင့် ယင်းတို့၏ နှိုင်းယှဉ်ချက်ကို ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ကြေညာခြင်း၊

(၁၀) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အခြားလိုအပ်သော ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

၇။ ။ ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

(၁) မြို့နယ်ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲများ၏ လုပ်ငန်းများကို လမ်းညွှန်ခြင်း၊ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်း၊ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းခြင်း၊

(၂) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများအတွက် လိုအပ်သော ဆန္ဒမဲပြားများနှင့် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို ကော်မရှင်မှ တောင်းခံခြင်း၊ ယင်းသို့ တောင်းခံရရှိသော ဆန္ဒမဲပြားများနှင့် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသို့ လုံလောက်စွာ ခွဲဝေပေးခြင်း၊

၈။ ။ မြို့နယ် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

(၁) ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းတွင် ကျင်းပသော ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲများကို လမ်းညွှန်ခြင်း၊ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်း၊

(၂) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့် ပတ်သက်သည့် သက်ဆိုင်ရာ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသများအလိုက် မဲစာရင်းကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အတည်ပြုခြင်း၊

(၃) မြို့နယ်အတွင်းရှိ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသများအတွက် လိုအပ်သော ဆန္ဒမဲပြားများနှင့် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များ ကို ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲမှ တောင်းခံခြင်း၊ ယင်းသို့တောင်းခံရရှိသော ဆန္ဒမဲ ပြားများနှင့် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသအလိုက် ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲများသို့ လုံလောက်စွာ ခွဲဝေပေးခြင်း၊

(၄) မြို့နယ်အတွင်းရှိ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသများ၌ ဆန္ဒမဲပေးရမည့်နေ့ရက်များကို ကြေညာခြင်း၊

(၅) ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများမှ ပေးပို့သော ဆန္ဒမဲအရေအတွက်ကို စုပေါင်းပြီးလျှင် မဲစာရင်း၊ လာရောက်မဲပေးသူများစာရင်း၊ ထောက်ခံသည့်မဲ၊ ကန့်ကွက်သည့်မဲနှင့် ပယ်မဲများကို ခွဲခြားကာ စာရင်းပြုစု၍ ကော်မရှင်သို့အစီရင်ခံခြင်းနှင့် ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲသို့ မိတ္တူပေးပို့ခြင်း၊

(၆) မြို့နယ် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို ကော်မရှင်သို့ အစီရင်ခံခြင်း၊ မိတ္တူကို ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ပေးပို့ခြင်း၊

(၇) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အခြားလိုအပ်သော ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၉။ ။ ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲများ၏ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- (၁) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲများတွင် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများစာရင်းကို ပြုစုပြီး သက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ အတည်ပြုရန် တင်ပြခြင်း၊ အတည်ပြုပြီးသောစာရင်းကို ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း၊
- (၂) ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုဆန္ဒခံယူပွဲဒေသရှိ မဲရုံနယ်မြေနှင့် တည်နေရာများကို သတ်မှတ် ကြေညာခြင်း၊ မဲရုံအဖွဲ့ဝင်များနှင့် မဲရုံမှူးများကို ခန့်ထားခြင်း၊
- (၃) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲမှ ရရှိသောဆန္ဒမဲပြားများကို မဲရုံအဖွဲ့များသို့ လုံလောက်စွာခွဲဝေပေးခြင်း၊
- (၄) ကော်မရှင်၏ ညွှန်ကြားချက်နှင့်အညီ မဲပုံးများကို ပြုလုပ်ခြင်း၊
- (၅) ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းတွင် ကျင်းပသော ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲများကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (၆) မဲရုံအသီးသီးရှိ မဲပုံးများကို ယင်းမဲရုံ၌ပင်ဖွင့်ပြီး ဆန္ဒမဲများရေတွက်ရာတွင် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်း၊
- (၇) မဲစာရင်း လာရောက်မဲပေးသူများစာရင်း ထောက်ခံသည့်မဲ၊ ကန့်ကွက်သည့်မဲနှင့် ပယ်မဲများကို ခွဲခြားကာ စာရင်းပြုစုပြီးလျှင် မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ ပေးပို့ခြင်း၊
- (၈) ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲများ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ အစီရင်ခံခြင်း၊
- (၉) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အခြားလိုအပ်သော ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

အခန်း (၅)

မဲစာရင်းများ ပြုစုခြင်း

- ၁၀။ ။ (၁) ၁၉၇၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၅ ရက်နေ့တွင် အနည်းဆုံးအသက် (၁၈) နှစ်ပြည့်သည့် နိုင်ငံသားတိုင်း သည် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ဆန္ဒမဲ ပေးပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ယင်းဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများကို မဲစာရင်းတွင် ထည့်သွင်း ရမည်။
- (၂) အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များသည် ပုဒ်မခွဲ (၁) ပါပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်ညီညွတ်ပါက မိမိတို့၏ အမည်များကို မဲစာရင်းတွင်ထည့်သွင်းနိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (၁) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ သံတမန်များ၊ သံအဖွဲ့ဝင်များ၊ ကောင်စစ်အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ယင်းတို့ နှင့်အတူနေထိုင်သော မိသားစုများ၊
- (၂) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြင်ပ၌ အလုပ်ဝတ္တရားဆောင်ရွက်ရန် အစိုးရက ခန့်အပ်ထားခြင်း ခံရသူများနှင့် ယင်းတို့နှင့်အတူ နေထိုင်သောမိသားစုများ၊

(၃) နိုင်ငံခြားသို့ ရောက်ရှိနေသော အစိုးရပညာတော်သင်များနှင့် ယင်းတို့နှင့်အတူနေထိုင်သော မိသားစုများ၊

(၄) အစိုးရ၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် နိုင်ငံခြားတွင်ရောက်ရှိနေသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ၊

(၅) တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်နှင့် ကျောင်းအသီးသီးရှိ အဆောင်များတွင် နေထိုင်ကြသော ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများ။

ရှင်းလင်းချက်။ ။ ကျောင်းဆိုသည်မှာ ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများ နေရန် အဆောင်ရှိသည်။ အစိုးရကဖွင့်လှစ်ထားသော၊ သို့မဟုတ် အသိအမှတ်ပြုထားသော ကျောင်းကို ဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ ကျောင်းများ၊ ဗဟိုပြည်သူ့ဝန်ထမ်းကျောင်း၊ တပ်မတော်မှ ဖွင့်လှစ်ထားသော ကျောင်းများ၊ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီမှ ဦးဆောင်ဖွင့်လှစ်ထားသော ဗဟိုနိုင်ငံရေး တက္ကသိုလ်နှင့် ရေးရာသင်တန်းကျောင်းများ၊ လူမှုရေးကျောင်းများနှင့် ဂေဟာ များစသည်တို့ပါဝင်သည်။

(၆) ဆေးရုံတွင် တက်ရောက်ကုသနေသူများနှင့် တာဝန်ကျနေသော ဝန်ထမ်းများ၊

(၇) အစိုးရအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခု၏ တာဝန်ပေးချက်အရ မိမိတို့၏ အခြေစိုက်စခန်းမှခွဲခွါ၍ အခြား ဒေသရှိလုပ်ငန်းခွင်၌ ရောက်ရှိနေသူများ၊ ဥပမာ- ဘူမိဗေဒရှာဖွေရေး ဝန်ထမ်းများ၊ ရေနံရှာဖွေရေးဝန်ထမ်းများ၊ ဆောက်လုပ်ရေးဝန်ထမ်းများ၊ သစ်တောဝန်ထမ်းများ၊ စသည် တို့ဖြစ်သည်။

(၈) အချုပ်သားနှင့် အပြစ်ကျသူများ။

(၉) အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များကို မဲစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းခြင်းမပြုရ-

(၁) သာသနာ့ဝန်ထမ်းများ၊

(၂) တရားရုံးက စိတ်ပေါ်သွတ်သူဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်းခံရသူများ၊

၁၁။ ။ (၁) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲများအတွက် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူများ၏ စာရင်းကို ရပ်ကွက်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများနှင့် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများက မိမိတို့၏ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု အလိုက် တာဝန်ခံပြုစုရမည်။

(၂) မဲစာရင်းပြုစုရာ၌ ရပ်ကွက်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများနှင့် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသည် မိမိတို့၏ ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းနေထိုင်သော ပုဒ်မ-၁၀ ပုဒ်မခွဲ (၁)အရ မဲစာ ရင်းတွင် ပါဝင်ခွင့်ရှိသူတိုင်း၏ အမည်ကို ထည့်သွင်းရမည်။

(၃) ပုဒ်မ-၁၀ ပုဒ်မခွဲ (၂)တွင် ဖော်ပြထားသော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မဲစာရင်းပြုလုပ်သည့်အခါ၌ ထို ပုဂ္ဂိုလ်၏ အမည်ကို ယင်းနေထိုင်သောရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု မဲစာရင်းတွင် ထည့်သွင်း ခြင်းမပြုရ၊ အကယ်၍ မဲစာရင်းတွင်ပါရှိနေလျှင် ထိုသူကို မဲစာရင်းမှ ထုတ်ပယ်ရမည်။

(၄) ပုဒ်မ-၁၀ ပုဒ်မခွဲ (၂)တွင် အကျုံးဝင်သူများအတွက် မဲစာရင်းပြုစုရာတွင်-

(၁) နိုင်ငံခြားတွင်ရောက်ရှိနေသော ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများနှင့် ယင်းတို့နှင့်အတူနေထိုင်သော မိသားစုများအတွက် သက်ဆိုင်ရာသံရုံးအကြီးအကဲနှင့် အဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် အဆင့်ဆင့်သော ကောင် စစ်ဝန်ရုံး အကြီးအကဲနှင့်အဖွဲ့ကလည်းကောင်း၊

(၂) တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်နှင့် ကျောင်းအသီးသီးရှိ အဆောင်များတွင် နေထိုင်ကြသော ကျောင်း သူ ကျောင်းသူများအတွက် တက္ကသိုလ်ဖြစ်လျှင် တက္ကသိုလ်ပါမောက္ခချုပ်နှင့်အဖွဲ့ကလည်း ကောင်း၊ ကောလိပ်ဖြစ်လျှင် ကောလိပ်ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့်အဖွဲ့ကလည်းကောင်း၊ ကျောင်းဖြစ် လျှင် ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့်အဖွဲ့ကလည်းကောင်း၊ လူမှုရေးကျောင်းဖြစ်လျှင် ယင်းကျောင်း၏ အကြီးအကဲနှင့်အဖွဲ့ကလည်းကောင်း၊ ဂေဟာဖြစ်လျှင် ဂေဟာမှူးနှင့်အဖွဲ့ကလည်းကောင်း၊

(၃) ဆေးရုံတွင်တက်ရောက်ကုသနေသူများနှင့် တာဝန်ကျနေသောဝန်ထမ်းများအတွက် သက် ဆိုင်ရာဆေးရုံအုပ်ကြီးနှင့်အဖွဲ့ကလည်းကောင်း၊

(၄) အစိုးရအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခု၏ တာဝန်ပေးချက်အရ မိမိတို့၏အခြေစိုက်စခန်းမှ ခွဲခွာ၍ အခြား ဒေသရှိ လုပ်ငန်းခွင်၌ရောက်ရှိနေသူများအတွက် ယင်းလုပ်ငန်းခွင်အကြီးအကဲနှင့် အဖွဲ့က လည်းကောင်း၊

(၅) အကျဉ်းစခန်းရှိ အချုပ်သားနှင့်အပြစ်ကျသူများအတွက် ထောင်ပိုင်နှင့်အဖွဲ့၊ ရဲဘက်များအ တွက် ရဲဘက်စခန်းတာဝန်ခံနှင့်အဖွဲ့၊ ရဲစခန်းအချုပ်တွင် အချုပ်ခံနေရသူများအတွက် ရဲစခန်း မှူးနှင့်အဖွဲ့ကလည်းကောင်း မဲစာရင်းများကို ပြုစုရမည်။ ယင်းအဖွဲ့များကို သင့်လျော်သော အဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့ဝင်အရေအတွက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။

(၅) ပုဒ်မ-၁၀ ပုဒ်မခွဲ (၁) အရ မဲစာရင်းတွင်ပါဝင်ခွင့်ရှိသည့် တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေတပ်ဖွဲ့ဝင်များ နှင့် ယင်းတို့၏ မိသားစုများအတွက် မဲစာရင်းပြုစုရာတွင် အောက်ပါအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။

(၁) ရပ်ကွက် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများနှင့် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသည် -

(က) မိမိတို့နှင့်သက်ဆိုင်သော ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း အခြေစိုက်လျက် ရှိသည့် တိုင်း၊ တပ်မ၊ တပ်ရင်း၊ တပ်ဖွဲ့များ၌ နေထိုင်ကြသော တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် ယင်းတို့၏မိသားစုများ၏ အမည်များကို သက်ဆိုင်ရာ တပ်မှူး များ၏ အကူအညီဖြင့် မဲစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းရမည်။

(ခ) တပ်တွင်းတွင် နေထိုင်သော်လည်း ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပသည့်အချိန်တွင် ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသ၏ ပြင်ပသို့ တာဝန်ဖြင့် ရောက်ရှိနေသော တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေ

တပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ ယင်းတို့နှင့်လိုက်ပါနေထိုင်သော မိသားစုများ၏ အမည်များကို သက်ဆိုင်ရာတပ်မှူး၏ အကူအညီဖြင့် မဲစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းရမည်။

(၂) သက်ဆိုင်ရာတပ်တွင်း၌ မနေဘဲ တပ်၏ပြင်ပ၌ နေထိုင်ကြသော တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ ယင်းတို့နှင့်အတူ နေထိုင်ကြသည့် မိသားစုများ၏ အမည်များကို ယင်းတို့နေထိုင်ရာ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသ၏ မဲစာရင်း၌ သက်ဆိုင်ရာ ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲက တည့်သွင်းရမည်။

၁၂။ ။ (၁) ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် မဲစာရင်းကို စစ်ဆေးခြင်း၊ ကြေညာခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့်ဖြည့်စွက်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရမည်။ သို့ရာတွင် မဲစာရင်းပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်၍ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ အတည်ပြုချက်ကို ရယူရမည်။

(၂) ပုဒ်မ-၁၁ ပုဒ်မခွဲ (၄)အရ ဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့များသည် မဲစာရင်းစစ်ဆေးခြင်း၊ ကြေညာခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်းတို့ကို ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများကဲ့သို့ ပြုလုပ်ရမည်။ မဲစာရင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားလျှင် ပုဒ်မ-၁၁ ပုဒ်မခွဲ(၄) အပိုဒ်(၁)အရ ဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့မှအပအခြားအဖွဲ့များသည် ယင်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သောမြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ အတည်ပြုချက်ကိုရယူရမည်။ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် အပြီးအပြတ်ဖြစ်စေရမည်။

အခန်း (၆)

ဆန္ဒမဲပေးခြင်း

၁၃။ ။ (၁) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲအတွက် ပြုစုသော မဲစာရင်း၌ ပါဝင်သူတိုင်းသည် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၂) ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူတစ်ဦးသည် မိမိ၏အမည်စာရင်းပါဝင်သည့် ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသအတွင်းရှိ မဲရုံ၌သာ ဆန္ဒမဲပေးရမည်။

၁၄။ ။ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများ ဖြစ်နိုင်သမျှ အလုပ်မပျက်ပဲ အလွယ်တကူ သွားရောက်ဆန္ဒမဲပေးနိုင်မည့် နေရာများတွင် မဲရုံးများကို သတ်မှတ်ထားရှိရမည်။

၁၅။ ။ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပမည့် မဲရုံးတိုင်းတွင် ထောက်ခံသည့် မဲပုံးနှင့်ကန့်ကွက်သည့်မဲပုံးတို့ကို သိသာထင်ရှားစေရန် အရောင်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အမှတ်အသားဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲခြားလျက် စီစဉ်ထားရှိရမည်။

၁၆။ ။ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူတစ်ဦးသည် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ဆန္ဒမဲတစ်ကြိမ်သာ ပေးပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

၁၇။ ။ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ တစ်ဦးသည် မဲရုံမှထွက်သော်လည်းကောင်း၊ မဲရုံကတောဝန်လွှဲအပ်ထားသူများထံမှသော်လည်းကောင်း၊ ဆန္ဒမဲပြားကို ရယူနိုင်သည်။ ယင်းတို့ရယူထားသော ဆန္ဒမဲပြားကို မဲရုံအတွင်းရှိ ထောက်ခံသည့်မဲပုံးနှင့် ကန့်ကွက်သည့် မဲပုံးနှစ်ပုံးအနက် နှစ်သက်ရာ မဲပုံးတခုထဲသို့ ထည့်ရမည်။

- ၁၈။ ။ နိုင်ငံခြားတွင်ရောက်ရှိနေသော ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများနှင့် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပသည့် နေ့တွင် မိမိနေထိုင်သောဆန္ဒခံယူပွဲဒေသတွင် မရှိဘဲ ခရီးဝေးသွားလာနေရသော ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများသည် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်ဖြင့် ဆန္ဒမဲပေးရမည်။
- ၁၉။ ။ ပုဒ်မ-၁၀ ပုဒ်မခွဲ (၂)တွင် ဖော်ပြထားသော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ပုဒ်မ-၁၁ ပုဒ်မခွဲ (၅)၊ အပိုဒ် ၁ (ခ)တွင် ဖော်ပြထားသော တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေ၊ တပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် ယင်းတို့၏ မိသားစုများအတွက် ဆန္ဒမဲပေးရန် နည်းလမ်းများမှာ ဤဥပဒေအရ ပြဌာန်းသည့် နည်းဥပဒေများတွင် သတ်မှတ်ထားသည့် အတိုင်း ဖြစ်စေရမည်။

အခန်း (၇)

ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းနှင့် ဖျက်သိမ်းခြင်း

- ၂၀။ ။ (၁) သဘာသဘေးအန္တရာယ်ကြောင့်ဖြစ်စေ၊ လုံခြုံရေးပျက်ပြားသည့် အခြေအနေကြောင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားဘေးအန္တရာယ် တခုခုကြောင့်ဖြစ်စေ၊ လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော ဆန္ဒမဲပေးပွဲကို တည်ငြိမ် စွာကျင်းပနိုင်ခြင်းမရှိလျှင်၊ သက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် ဆန္ဒခံယူပွဲ ဒေသ တခုလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော မဲရုံအားလုံးကိုဖြစ်စေ၊ မဲရုံအချို့ကိုဖြစ်စေ၊ မဲရုံတရုံကိုဖြစ်စေ၊ ပုဒ်မ-၆ အပိုဒ် (၄) အရ သတ်မှတ်ထားသောကာလအတွင်း သင့်လျော်သည့်နေ့ရက်ကို ဆန္ဒမဲပေးရန်အတွက် တစ်ကြိမ်ရွှေ့ဆိုင်း နိုင်သည်။ ထို့ပြင် မဲရုံများကိုလည်း မိမိသင့်လျော်သည်ဟု ထင်မြင်သည့်နေရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းနိုင် သည်။ယင်းကဲ့သို့ ရွှေ့ပြောင်းကြောင်းကို ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ ချက်ခြင်း အကြောင်းကြားရမည်။
- (၂) ပုဒ်မခွဲ (၁) ပါအကြောင်းတခုခုကြောင့် မဲရုံတခုခုတွင် ဆန္ဒမဲပေးရန်သတ်မှတ်ထားသောနေ့ရက် ၌ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများ ဆန္ဒမဲပေးခြင်း မပြုလုပ်နိုင်လျှင် မဲရုံအဖွဲ့သည် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို ရွှေ့ဆိုင်းကြောင်း ကြေညာရမည်။ ဆန္ဒမဲပေးခိုက်တွင် ရွှေ့ဆိုင်းရလျှင် မဲရုံအဖွဲ့သည် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ (၅) ဦးရှေ့တွင် မဲပုံးများကို ချိပ်တံဆိပ်နှိပ်၍ ပိတ်ထားပြီး၊ ယင်းအဖြစ်အပျက်ကို သက်ဆိုင်ရာရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ ချက်ခြင်းအကြောင်းကြား ရမည်။ ယင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် မိမိ၏ ထောက်ခံချက်နှင့်အတူ သက်ဆိုင်မြို့နယ်ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲသို့ အစီရင်ခံရမည်။
- (၃) ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် ရွှေ့ဆိုင်းလိုက်ကြောင်းကြေညာခဲ့ သည့် မဲရုံတွင် ဆန္ဒမဲပေးရန် ကျန်နေသည့် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူများအတွက် ဆန္ဒမဲပေးရန် နေ့ ရက်နှင့် နေရာကို ပုဒ်မ-၆ အပိုဒ် (၄) အရ သတ်မှတ်ထားသောကာလအတွင်း ရက်တရက်ကို သတ်မှတ်၍ ကြေညာပေးရမည်။
- (၄) ရွှေ့ဆိုင်းလိုက်သည့်နေ့တွင် ဆန္ဒမဲပေးရာ၌ မဲပုံးအသစ်ကို အသုံးပြုရမည်။
- ၂၁။ ။ (၁) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲအတွက် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို အကြောင်းတခုခုကြောင့် ဖျက်သိမ်းရန်အခြေ အနေ ဖြစ်ပေါ်လာပါက၊ ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည်၊ မိမိ၏ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသအတွင်းရှိ မဲရုံတရုံကိုဖြစ်စေ၊ မဲရုံအားလုံး၏ ထက်ဝက်အထိကိုဖြစ်စေ၊ ဖျက်သိမ်း နိုင်သည်။ အကယ်၍ မဲရုံအားလုံး၏ ထက်ဝက်ကျော်ကို ဖျက်သိမ်းရန် အခြေအနေဖြစ်ပေါ်

လာပါက၊ ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် မိမိ၏ထောက်ခံချက် နှင့်တကွသက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ တင်ပြရမည်။

- (၂) ပုဒ်မခွဲ (၁)အရ ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲက ထောက်ခံတင်ပြလာ သည်ကို မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲက အဆုံးအဖြတ်ပေးရမည်။ ယင်းအဆုံးအဖြတ်သည် အပြီးအ ပြတ်ဖြစ်စေရမည်။ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် ထိုသို့ဖျက်သိမ်းရန် ဆုံးဖြတ်ကြောင်းကို ကော်မရှင်သို့ အစီရင်ခံ၍ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ မိတ္တူပေး ပို့ရမည်။
- (၃) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲအတွက် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို အကြောင်းတစ်ခုကြောင့် ဖျက်သိမ်းရန်အခြေ အနေပေါ်လာပါက မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် မိမိမြို့နယ်အတွင်းရှိ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသတစ်ခုကိုဖြစ် စေ၊ သတ်မှတ်ထားသော ဆန္ဒခံယူပွဲ ဒေသအားလုံး၏ ထက်ဝက်အထိကိုဖြစ်စေ၊ ဖျက်သိမ်းနိုင် သည်။ အကယ်၍ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသအားလုံး၏ ထက်ဝက်ကျော်ကို ဖျက်သိမ်းရန်အခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်လာပါက မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် မိမိ၏ထောက်ခံချက်နှင့်တကွ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ တင်ပြရမည်။
- (၄) ပုဒ်မခွဲ (၃) အရ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲက ထောက်ခံတင်ပြလာသည်ကို ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲက အဆုံးအဖြတ်ပေးရမည်။ ယင်းအဆုံးအဖြတ်သည် အပြီးအပြတ်ဖြစ်စေရ မည်။ ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည်၊ ထိုသို့ဖျက်သိမ်းရန် ဆုံးဖြတ်ကြောင်းကို ကော်မရှင်သို့ အစီရင်ခံရမည်။

အခန်း (၈)

ဆန္ဒမဲရေတွက်ခြင်း

- ၂၂။ ။ (၁) မဲရုံတွင် မဲရုံပိတ်ပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် မဲရုံအဖွဲ့သည် (၁၀) ဦးထက်မနည်းသော ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ သူတို့၏ ရှေ့တွင် မဲပုံးများကို စစ်ဆေးရမည်။ ယင်းသို့စစ်ဆေးပြီးနောက် မဲပုံးများကိုဖွင့်၍ ဆန္ဒညမဲ များရေတွက်ရာတွင် ထောက်ခံသည့်မဲ၊ ကန့်ကွက်သည့်မဲနှင့် ပယ်မဲများကို ခွဲခြားရေတွက်ရမည်။
- (၂) ပုဒ်မ-၂၀ ပုဒ်မခွဲ (၃) အရ သတ်မှတ်သောနေ့ရက်တွင် ကျန်ရှိနေသေးသော ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ များထံမှ ဆန္ဒမဲခံယူသည့် မဲရုံပိတ်ပြီးမှသာလျှင်၊ ယင်းမဲရုံမှ ဆန္ဒမဲများကို ပုဒ်မ-၂၀ ပုဒ်မခွဲ (၂) အရ ချုပ်ပိတ်ထားသော မဲပုံးများရှိ ဆန္ဒမဲများနှင့်ပေါင်း၍ ရေတွက်ရမည်။
- (၃) ပုဒ်မ-၂၀ ပုဒ်မခွဲ (၃)အရ ရွှေ့ဆိုင်းလိုက်သည့်နေ့တွင် ဆန္ဒမဲပေးခြင်း မပြုလုပ်နိုင်လျှင် ပုဒ်မ-၂၀ ပုဒ်မခွဲ (၂) အရ ချုပ်တံဆိပ်နှိပ်၍ ပိတ်ထားသော မဲပုံးများရှိ ဆန္ဒမဲများကိုသာ ရေတွက်ရမည်။
- (၄) ဆန္ဒမဲများကို ရေတွက်ပြီးသောအခါ မဲရုံအဖွဲ့သည် မဲစာရင်း၊ လာရောက်ဆန္ဒမဲပေးသူများစာရင်း၊ ထောက်ခံသည့်မဲ၊ ကန့်ကွက်သည့်မဲ၊ ပယ်မဲ၊ လက်ကျန်ဆန္ဒမဲပြားများနှင့် လက်ခံရရှိသည့် ဆန္ဒမဲ ပြားများ စသည်တို့၏ စာရင်းများကို သီးခြားပြုလုပ်ပြီး ရက်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ ပေးပို့ရမည်။

(၅) ပုဒ်မခွဲ (၄) အရ ပေးပို့ရရှိသော စာရင်းများကို ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲသည် မဲရုံအလိုက် စုစည်း၍ စာရင်းပြုလုပ်ပြီးလျှင် အစီရင်ခံစာနှင့်အတူ သက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့သို့ပေးပို့ရမည်။

(၆) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည်-

(၁) ပုဒ်မခွဲ (၅) အရ သက်ဆိုင်ရာ ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများမှ ပေးပို့ရရှိသော စာရင်းများကို ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအလိုက် စုစည်း၍ ပြုလုပ်သော စာရင်းနှင့်

(၂) ပုဒ်မ-၁၁ ပုဒ်မခွဲ (၄) အပိုဒ် ၂၊ ၃၊ ၄၊ ၅ တို့အရ ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့များမှပေးပို့ရရှိသော မဲပုံးများမှ ဆန္ဒမဲပြားများနှင့် ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများမှ ပေးပို့ရရှိသော ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို ရေတွက်ပြီး ပြုလုပ်ထားသော စာရင်းတို့ကို အစီရင်ခံစာနှင့်အတူ ကော်မရှင်သို့ပေးပို့ရမည်။ ယင်း၏ မိတ္တူကို ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ ပေးပို့ရမည်။

(၇) ကော်မရှင်သည် ပုဒ်မ-၁၁ ပုဒ်မခွဲ (၄) အပိုဒ် ၁ အရ ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့များမှ ပေးပို့ရရှိသော ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို ထောက်ခံသည့်မဲ ကန့်ကွက်သည့်မဲနှင့် ပယ်မဲများခွဲခြား၍ ရေတွက်ရမည်။

အခန်း (၉)

ဆန္ဒမဲများကြေညာခြင်း

၂၃။ ။ ကော်မရှင်သည် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲပြီးဆုံးသည့်အခါ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများမှ ပေးပို့ရရှိသော ဆန္ဒမဲစာရင်းများနှင့် ကော်မရှင်မှ ပုဒ်မ-၂၂ ပုဒ်မခွဲ (၇) အရ ရေတွက်ရရှိထားသော ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို တပေါင်းတည်း စာရင်းချုပ်၍ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူဦးရေ၊ ထောက်ခံသည့်ဆန္ဒမဲပေးသူဦးရေနှင့် ယင်းတို့၏ နှိုင်းယှဉ်ချက်ကို ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ကြေညာရမည်။

အခန်း (၁၀)

တားမြစ်ချက်နှင့် ပြစ်ဒဏ်

၂၄။ ။ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မည်သူမျှ အောက်ပါတခုခုကို မပြုလုပ်ရ။

(၁) ဆန္ဒမဲတကြိမ်ထက်ပို၍ပေးခြင်း။

(၂) ဆန္ဒမဲပြား၊ သို့မဟုတ် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း။

(၃) မဲပုံးကိုဖျက်ဆီးခြင်း၊ အခွင့်အာဏာမရှိပဲ ဖွင့်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားတနည်းနည်းဖြင့် နှောင့်ယှက်ခြင်း။

(၄) မဲရုံကိုဖျက်ဆီးခြင်း။

(၅) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကို ပျက်ပြားစေရန်အတွက် မဲရုံအတွင်း၌ ဖြစ်စေ၊ အများပြည်သူတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော နေရာ၌ဖြစ်စေ၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင်နေရာ၌ ဖြစ်စေ၊ ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို နှောင့်ရှက်ခြင်း၊ စည်းဝေးဟောပြောခြင်း၊ ကြေညာစာတမ်းကမ်းလှမ်းခြင်း အသံချဲ့စက်ဖြင့်ဟောပြောခြင်း ပိုစတာ များအသုံးပြုခြင်း။

၂၅။ ။ ပုဒ်မ ၂၄ တွင် ဖော်ပြထားသော တားမြစ်ချက်တစ်ခုခုကို ကျူးလွန်သည်၊ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ရန်အားပေး သူသည်တစ်နှစ်ထက်မများသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်ထောင်ထက်မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံး ဖြစ်စေ၊ အပြစ်ပေးခြင်းခံရမည်။

အခန်း (၁၁)

ဘဏ္ဍာရေးနှင့် ဝန်ထမ်းအကူအညီရယူခြင်း

၂၆။ ။ (၁) ကော်မရှင်သည် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရန်အတွက် ခန့်မှန်းခြေ ကုန်ကျစရိတ်ကို တွက် ချက်၍ တော်လှန်ရေးကောင်စီသို့ တင်ပြတောင်းခံသုံးစွဲရမည်။

(၂) ပုဒ်မခွဲ (၁) အရ တောင်းခံရရှိသော ငွေကို ကော်မရှင်သည် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသို့ သင့်လျော် သလို ခွဲဝေပေးရမည်။

(၃) ပုဒ်မခွဲ (၂) အရ ကော်မရှင်ထံမှ ခွဲဝေရရှိသော ငွေများကို ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသည် ကော်မရှင်က ညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း သုံးစွဲ၍ စာရင်းများကို စနစ်တကျထားရှိရမည်။

(၄) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲပြီးဆုံးသောအခါ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသည် မိမိတို့၏ ငွေစာရင်းရှင်းတမ်း များကို ကော်မရှင်သို့ ပေးပို့ရမည်။

(၅) ပုဒ်မခွဲ (၄) အရ ပေးပို့ရရှိသော ငွေစာရင်းရှင်းတမ်းများကို ကော်မရှင်က တော်လှန်ရေးကောင်စီ သို့ တင်ပြရမည်။

၂၇။ ။ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲပြီးဆုံးသည်အထိ ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲများအတွက် လိုအပ်သော ဝန်ထမ်းများနှင့် ပစ္စည်းအကူအညီရယူခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကော်မရှင်သည် တော်လှန်ရေးကောင်စီနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည်။

အခန်း (၁၂)

အထွေထွေ

၂၈။ ။ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု၊ မဖြစ်မှုကိစ္စကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အခြားအကြောင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိ၊ မရှိ အငြင်းပွားခဲ့လျှင် သက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ်ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲသည် ဆန္ဒမဲပေးခွင့် ရှိ ၊ မရှိ ကိုအပြီးအပြတ် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းကဲ့သို့ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိ၊ မရှိ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် ထိုသူ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု၊ မဖြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိစေရ။

- ၂၉။ ။ မဲရုံအတွင်းရှိ မဲပုံးသည် မူလအခြေအနေမျိုးတွင် မရှိဘဲ တရားမျှတ၍ လျှို့ဝှက်ဆန္ဒမဲပေးမှုကို ထိခိုက်သည့်အခြေအနေကို တွေ့ရှိလျှင် တွေ့ရှိချင်း မဲရုံအဖွဲ့သည် ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ ချက်ချင်းတင်ပြ၍ ယင်း၏ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။ ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် အပြီးအပြတ်ဖြစ်စေရမည်။
- ၃၀။ ။ (၁) ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသည် လိုအပ်သလို အစည်းအဝေးများကို ကျင်းပပြုလုပ်နိုင်သည်။
- (၂) ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ အဖွဲ့ဝင်ထက်ဝက်ကျော် တက်ရောက်လျှင် အစည်းအဝေးအထမြောက်သည်။
- (၃) မဲခွဲဆုံးဖြတ်ရန် အကြောင်းကိစ္စပေါ်ပေါက်လာပါက အဖွဲ့ဝင်အများစု၏ ဆန္ဒမဲဖြင့် အဆုံးဖြတ်ပေးရမည်။
- ၃၁။ ။ ပုဒ်မ (၂၃) အရ ကော်မရှင်သည် ဆန္ဒမဲများ ကြေညာပြီးနောက် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်လွန်ရေးကောင်စီသို့ အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းသည့်နေ့တွင် ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ သက်တမ်းသည်ကုန်ဆုံးရ မည်။
- ၃၂။ ။ (၁) ကော်မရှင်တွင် တစ်စုံတရာသောအကြောင်းကြောင့် အဖွဲ့ဝင်နေရာ လစ်လပ်ခဲ့လျှင် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တော်လှန်ရေးကောင်စီက ယင်းနေရာအတွက် အဖွဲ့ဝင် အစားထိုးခန့်နိုင်သည်။
- (၂) ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲတွင် တစ်စုံတရာသောအကြောင်းကြောင့် အဖွဲ့ဝင်နေရာ လစ်လပ်ခဲ့လျှင်---
- (၁) ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲ၏ အဖွဲ့ဝင်နေရာဖြစ်ပါက ကော်မရှင်ကလည်းကောင်း၊
- (၂) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ အဖွဲ့ဝင်နေရာဖြစ်ပါက ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲကလည်းကောင်း၊
- (၃) ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲ၏ အဖွဲ့ဝင်နေရာဖြစ်ပါက မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲကလည်းကောင်း၊ ယင်းနေရာတွင် အဖွဲ့ဝင်အစားထိုးခန့်ထားနိုင်သည်။
- (၃) ကော်မရှင်၊ သို့မဟုတ် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲတွင် အဖွဲ့ဝင်နေရာ လစ်လပ်ခြင်းကြောင့် ယင်းကော်မရှင်၊ သို့မဟုတ် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ လုပ်ငန်းများသည် ပျက်ပြယ်ခြင်းမရှိစေရ။
- ၃၃။ ။ ဤဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များကို ထမြောက်အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အလို့ငှာ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တော်လှန်ရေးကောင်စီသည် နည်းဥပဒေများကို ပြဌာန်းနိုင်သည်။
- ၃၄။ ။ ဤဥပဒေပါ၊ သို့မဟုတ် ဤဥပဒေအရ ပြဌာန်းသည့် နည်းဥပဒေများပါ ပြဌာန်းချက်များအရ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို အောင်မြင်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အလို့ငှာ ကော်မရှင်သည် ဤဥပဒေပါ၊ သို့မဟုတ် ဤဥပဒေအရ ပြဌာန်းသည့် နည်းဥပဒေများပါ ပြဌာန်းချက်များနှင့် မဆန့်ကျင်စေဘဲ သင့်လျော်သောအမိန့်များနှင့် ညွှန်ကြားချက်များကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

ဦးနေဝင်း

ဥက္ကဋ္ဌ

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်လွန်ရေးကောင်စီ။

ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၃၃၅ ခုနှစ်၊ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁ ရက်။
(၁၉၇၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၄ ရက်)

နောက်ဆက်တွဲ (၂)

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်
နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ
၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်း
အတည်ပြုရေး ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေ
(နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ ဥပဒေအမှတ် ၁/၂၀၀၈)
၁၃၆၉ ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၅ ရက်
(၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၆ ရက်)

နိဒါန်း

ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုမပြိုကွဲရေးနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားပြည်သူတစ်ရပ်လုံး မျှော်မှန်းလျက်ရှိကြသော ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီး စည်းကမ်းပြည့်ဝသည့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးကိုလည်းကောင်း၊ အမျိုးသားညီလာခံကချမှတ်ခဲ့သည့် အခြေခံမူများနှင့် အသေးစိတ်အခြေခံရမည့်မူများနှင့် အညီ ပြည်ထောင်စုအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်နေကြသော တိုင်းရင်းသားများအားလုံး၏ ရေရှည်အကျိုးစီးပွားကိုလည်းကောင်း ရှေးရှုလျက် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းကို နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူကြမ်း ရေးဆွဲရေးကော်မရှင်က ရေးဆွဲခဲ့သည်။

ဤသို့ရေးဆွဲထားသည့် ဥပဒေမူကြမ်းကို ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးပါဝင်သော ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့် အတည်ပြုနိုင်ရေးအတွက် နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီသည် အောက်ပါဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်။

အခန်း (၁)

အမည်နှင့် အဓိပ္ပါယ်ဖော်ပြချက်

- ၁။ ဤဥပဒေကို ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းအတည်ပြုရေးပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေ ဟုခေါ်တွင်စေရမည်။
- ၂။ ဤဥပဒေတွင်ပါရှိသော အောက်ပါစကားရပ်များသည် ဖော်ပြပါအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်စေရမည်-
- (က) ဤဥပဒေဆိုသည်မှာ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်း အတည်ပြုရေးပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဥပဒေကို ဆိုသည်။
 - (ခ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ဆိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်း အတည်ပြုနိုင်ရေးအတွက် ကျင်းပသော ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို ဆိုသည်။
 - (ဂ) ကော်မရှင်ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင်ကို ဆိုသည်။
 - (ဃ) ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေး ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲကိုဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် ရှမ်းပြည်နယ် (မြောက် ပိုင်း)၊ ရှမ်းပြည်နယ် (အရှေ့ ပိုင်း) နှင့် ပဲခူးတိုင်း (အနောက်ပိုင်း) တို့၏ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများလည်း ပါဝင်သည်။
 - (င) ခရိုင်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေး ခရိုင်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲကို ဆိုသည်။
 - (စ) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေး မြို့နယ်ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲကိုဆိုသည်။

- (ဆ) ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပ ရေး ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲကို ဆိုသည်။
- (ဇ) နိုင်ငံသား ဆိုသည်မှာ တည်ဆဲဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ပြီးသူကို ဆိုသည်။
- (ဈ) သာသနာ့ဝန်ထမ်း ဆိုသည်မှာ -
 - (၁) ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက်ဖြစ်လျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာ့ဝန်ကို ထမ်းရွက်နေသော ရဟန်း၊ သာမဏေ၊ ဖိုးသူတော်နှင့် မယ်သီလတို့ကို ဆိုသည်။
ရှင်းလင်းချက်။ သာသနာ့ဝန်ထမ်းဟုဆိုရာတွင် သာသနာ့ဝန်ထမ်းအဖြစ် ခေတ္တ ခံယူသူ များနှင့်လည်း ထိုသို့ခံယူထားဆဲကာလအတွက် သက်ဆိုင်စေရမည်။
 - (၂) ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များအတွက်ဖြစ်လျှင် ခရစ်ယာန်သာသနာ့ဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရန် အဓိကအားဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ဆက်ကပ်ထားပြီးသည့်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု သက်ဆိုင်ရာ ခရစ်ယာန်အသင်းတော်ကြီးများ (Churches) က အသိအမှတ်ပြု၍ သိက္ခာပေးထားခြင်းခံရသော သို့မဟုတ် တာဝန်ပေးထားခြင်းခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ၊ မိမိတို့ကိုးကွယ်ရာဘာသာအရ ဂိုဏ်း ချုပ်၏ အုပ်ချုပ်ခြင်းကို မိမိဆန္ဒအလျောက် လက်ခံ၍ ဘာသာရေးစည်းမျဉ်းဖြင့် သို့မဟုတ် အဓိဋ္ဌာန်ပြုချက်ဖြင့် စည်းရုံးထားသော ပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတွင်ပါဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုဖြစ်စေ ဆိုသည်။
 - (၃) ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များအတွက် ဖြစ်လျှင် စံယာစီ၊ မဟာနဲ့ သို့မဟုတ် ဟိန္ဒူဘုန်းတော်ကြီးကို ဆိုသည်။
- (ည) ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသ ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးအတွက် ဆန္ဒမဲပေးရန် ကော်မရှင်က သတ်မှတ်ပေးသော ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကို ဆိုသည်။
- (ဋ) မဲစာရင်း ဆိုသည်မှာ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးအတွက် သတ်မှတ်ထားသော ဆန္ဒခံယူ ပွဲ ဒေသများတွင်ရှိသည့် ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများ၏ စာရင်းကို ဆိုသည်။
- (ဌ) မဲရုံအဖွဲ့ ဆိုသည်မှာ မဲရုံတစ်ရုံ၌ ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို စုပေါင်းတာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲက ခန့်အပ်ထားသောအဖွဲ့ကို ဆိုသည်။
- (ဍ) မဲရုံမှူးဆိုသည်မှာ သက်ဆိုင်ရာကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲက ခန့်အပ်ထားသော မဲရုံအဖွဲ့၏ ခေါင်းဆောင်ကိုဆိုသည်။
- (ဎ) ပယ်မဲ ဆိုသည်မှာ -
 - (၁) သတ်မှတ်ထားသည့် အမှတ်အသားမပါသော ဆန္ဒမဲလက်မှတ် သို့မဟုတ် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲ လက်မှတ်၊
 - (၂) ဆန္ဒမဲလက်မှတ် သို့မဟုတ် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ် အတုဖြစ်ကြောင်း မဲရုံအဖွဲ့က စိစစ်ဆုံးဖြတ်သည့် ဆန္ဒမဲလက်မှတ် သို့မဟုတ် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်၊
 - (၃) တစ်နည်းနည်းဖြင့် ဖျက်ဆီး၍ မဲပုံးထဲထည့်ထားသည့်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်။

အခန်း (၂)

ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပခြင်း

- ၃။ (က) ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းကို အတည်ပြုနိုင်ရေးအတွက် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရမည်။
- (ခ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို ကော်မရှင်က သတ်မှတ်သည့်ကာလအတွင်း အပြီးကျင်းပရမည်။
- ၄။ (က) ကော်မရှင်သည် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပမည့် နေ့ရက်ကို အနည်းဆုံး ၂၁ ရက် ကြိုတင် ကြေညာရမည်။

- (ခ) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲနှင့် ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသည် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးအတွက် မိမိတို့၏ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသအလိုက် ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများ ၏ စာရင်းကို အနည်းဆုံး ခုနစ်ရက် ကြိုတင်ကြေညာရမည်။

အခန်း (၃)

ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများဖွဲ့စည်းခြင်း

- ၅။ (က) နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီသည် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပနိုင်ရေးအတွက် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေးကော်မရှင်တစ်ရပ်ကို သင့်လျော်သော နိုင်ငံသားများပါဝင်စေလျက် လိုအပ်သောအရေအတွက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။
- (ခ) ပုဒ်မခွဲ (က) အရ ဖွဲ့စည်းထားသော ကော်မရှင်သည် အောက်ပါကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများကို ဖွဲ့စည်းရမည် သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းစေနိုင်သည် -
 - (၁) ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းတစ်ခုလျှင် အဖွဲ့ဝင် ၁၅ ဦး ပါဝင်သော ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲတစ်ခု၊
 - (၂) ခရိုင်တစ်ခုလျှင် အဖွဲ့ဝင် ၁၅ ဦး ပါဝင်သော ခရိုင်ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲတစ်ခု၊
 - (၃) မြို့နယ်တစ်ခုလျှင် အဖွဲ့ဝင် ၁၅ ဦး ပါဝင်သော မြို့နယ်ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲတစ်ခု၊
 - (၄) ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုတစ်ခုလျှင် အဖွဲ့ဝင် ငါးဦးမှ ၂၀ ဦးအထိ ပါဝင်သော ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲတစ်ခု။

အခန်း (၄)

- ၆။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ကော်မရှင်၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -
 - (က) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို ကျင်းပခြင်း၊
 - (ခ) ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများကို ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ လမ်းညွှန်ခြင်းနှင့် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်း
 - (ဂ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးအတွက် ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသများကို သတ်မှတ်ကြေညာခြင်း၊
 - (ဃ) ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရန် အချိန်ကာလ သတ်မှတ်ပေးခြင်း၊
 - (င) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသော စာရင်းဇယားပြုစုရေးအတွက် လမ်းညွှန်ခြင်းနှင့်ကြီးကြပ်ခြင်း၊
 - (စ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးအတွက် ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများက အသုံးပြုမည့် ပုံစံများ၊ တံဆိပ်များ၊ ဆန္ဒမဲလက်မှတ်နှင့် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို သတ်မှတ်ပေးခြင်း၊
 - (ဆ) ဆန္ဒမဲလက်မှတ်နှင့် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို ခရိုင်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲအသီးသီးသို့ ထုတ်ပေး ခြင်း၊
 - (ဇ) နိုင်ငံခြားရှိ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများ ဆန္ဒမဲပေးနိုင်ရေးအတွက် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှတစ်ဆင့် သက်ဆိုင်ရာသံရုံးအကြီးအမှူး သို့မဟုတ် ကောင်စစ်ဝန်ရုံး အကြီးအမှူးထံသို့ ပေးပို့ခြင်း၊
 - (ဈ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပပြီးစီးသည့်အခါ စာရင်းချုပ်၍ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူဦးရေ၊ ဆန္ဒမဲပေးသူ ဦးရေ၊ ထောက်ခံဆန္ဒမဲပေးသူဦးရေနှင့် ယင်းတို့၏နိုင်ငံ့ယဉ်ကျေးမှုကို ရာနှုန်းဖြင့် ကြေငြာခြင်း၊ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကော်စီသို့ အစီရင်ခံစာတင်ပြခြင်း၊
 - (ည) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အခြားလိုအပ်သောကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- ၇။ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာအောက်ပါအတိုင်းဖြစ် သည်

- (က) ကော်မရှင်၏ ညွှန်ကြားချက်နှင့်အညီ ခရိုင်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများနှင့် မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ ကို ဖွဲ့စည်းခြင်း၊
- (ခ) ခရိုင်၊ မြို့နယ်နှင့် ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက် ချက်များကို ကြီးကြပ်ကွက်ကဲခြင်းနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းခြင်း၊
- (ဂ) ပြည်နယ်သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များကို ကော်မရှင်သို့ အစီရင်ခံခြင်း၊
- (ဃ) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများက မြို့နယ်အလိုက်ပေးပို့သော ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများစာရင်းကို ကော် မရှင်သို့ကြိုတင်ပေးပို့ခြင်း၊
- (င) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပပြီးစီးသည့်အခါ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများက ပေးပို့သော ဆန္ဒမဲ အရေအတွက်ကို စုပေါင်းပြီး ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူစာရင်း၊ ဆန္ဒမဲပေးသူစာရင်း၊ ထောက်ခံမဲ၊ ကန့် ကွက်မဲနှင့် ပယ်မဲများကို ခွဲခြား၍ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ စာရင်းပြုစုပြီး ကော်မရှင်သို့ ပေးပို့ ခြင်း။

၈။ ခရိုင်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- (က) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများအတွက် လိုအပ်သောဆန္ဒမဲလက်မှတ်နှင့် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ် များကို ကော်မရှင်မှ တောင်းခံခြင်းနှင့် မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသို့ လုံလောက်စွာ ခွဲဝေပေး ခြင်း၊
- (ခ) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲနှင့် ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ချက်များကို ကြီးကြပ်ကွက်ကဲခြင်းနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းခြင်း၊
- (ဂ) ကော်မရှင်နှင့် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ ညွှန်ကြားချက်များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၉။ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- (က) ကော်မရှင်၏ ညွှန်ကြားချက်များနှင့်အညီ ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ များကို ဖွဲ့စည်းခြင်း၊
- (ခ) ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းကျင်းပသော ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို ကြီးကြပ် ကွက်ကဲခြင်း၊
- (ဂ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သက်ဆိုင်ရာဆန္ဒခံယူပွဲဒေသများအလိုက် မဲစာရင်း များကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်း၊ အတည်ပြုပြီးသော ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူစာရင်းကို သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲကို ကြိုတင် ပေးပို့ခြင်း၊
- (ဃ) မြို့နယ်အတွင်းရှိ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသများအတွက် လိုအပ်သောဆန္ဒမဲလက်မှတ်နှင့် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲ လက်မှတ်များကို ခရိုင်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲမှ တောင်းခံခြင်းနှင့် ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသအလိုက် ရပ်ကွက် သို့မ ဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများနှင့် ပုဒ်မ ၁၂၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ)၊ ပုဒ်မခွဲငယ် (၂)၊ (၃)၊ (၄)၊ (၅)နှင့် (၆) တို့ပါ အဖွဲ့ခွဲများသို့ လုံလောက်စွာခွဲဝေပေးခြင်း၊
- (င) မြို့နယ်တွင်းရှိ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသများ၌ ဆန္ဒမဲပေးရမည့်နေ့ရက်များကို ကြေညာခြင်း၊
- (စ) ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများကပေးပို့သော ဆန္ဒမဲအရေအတွက်ကို စု ပေါင်းပြီးဆန္ဒမဲပေးသူစာရင်း၊ ထောက်ခံမဲ၊ ကန့်ကွက်မဲနှင့် ပယ်မဲများကို ခွဲခြား၍ စာရင်းပြုစုပြီး ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ အစီရင်ခံခြင်းနှင့် မတ္တူကို ကော်မရှင်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ခရိုင် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသို့ ပေးပို့ခြင်း၊

- (ဆ) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များကို ခရိုင်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ အစီရင်ခံခြင်း နှင့် မိတ္တူကို ကော်မရှင်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသို့ ပေးပို့ခြင်း၊
- (ဇ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အခြားလိုအပ်သောကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၁၀။ ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်-

- (က) ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း ကျင်းပသော ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ခ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲအတွက်မဲစာရင်းကိုပြုစုပြီး သက်ဆိုင်ရာမြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ အတည်ပြုရန် တင်ပြခြင်းနှင့်အတည်ပြုပြီးသော မဲစာရင်းကို ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း၊
- (ဂ) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ အတည်ပြုချက်ဖြင့် ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသရှိ မဲရုံနယ်မြေနှင့် တည်နေရာများကို သတ်မှတ်ကြေညာခြင်းနှင့် မဲရုံအဖွဲ့ဝင်များနှင့် မဲရုံမှူးများကို ခန့်ထားခြင်း၊
ခြွင်းချက်။ ။ ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပသော နေ့ရက်တွင် အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာကြောင့် ခန့်ထားသော မဲရုံမှူးနှင့် မဲရုံအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးသည် ပေးအပ်သောတာဝန်ကို ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုနိုင်လျှင် ရပ်ကွက် ကြည်ညိုလေးစားခြင်းခံရသည့် သင့်လျော်သော နိုင်ငံသားတစ်ဦးကို အစားထိုးတာဝန်ပေးအပ်နိုင်သည်။ ယင်းသို့ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းကို မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ သို့အစီရင်ခံရမည်။
- (ဃ) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲမှ ရရှိသော ဆန္ဒမဲလက်မှတ်နှင့် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို မဲရုံအဖွဲ့များ သို့လုံလောက်စွာ ခွဲဝေပေးခြင်း၊
- (င) မဲပုံးများကို သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ပြုလုပ်ခြင်း၊
- (စ) မဲရုံအသီးသီးရှိ မဲပုံးများကို ယင်းမဲရုံ၌ပင်ဖွင့်ပြီး ဆန္ဒမဲများရေတွက်ရာတွင် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်း၊
- (ဆ) ဆန္ဒမဲပေးသူစာရင်း၊ ထောက်ခံမဲ၊ ကန့်ကွက်မဲ၊ ပယ်မဲ၊ လက်ခံရရှိသည့် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်နှင့် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်၊ လက်ကျန်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်နှင့် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို ခွဲခြား၍ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ စာရင်းပြုစုပြီး မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ ပေးပို့ခြင်း၊
- (ဇ) ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များကို မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ အစီရင်ခံခြင်း၊
- (ဈ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အခြားလိုအပ်သောကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

အခန်း (၅) မဲစာရင်းများပြုစုခြင်း

- ၁၁။ (က) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပသည့်နေ့ရက်တွင် အသက် ၁၈နှစ် ပြည့်ပြီးဖြစ်သည့် နိုင်ငံသား၊ ဧည့်နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူနှင့် ယာယီသက်သေခံလက်မှတ် ကိုင်ဆောင်ထားသူတိုင်းသည် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒ ခံယူပွဲတွင် ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသည်။ ယင်းဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူတိုင်းကို မဲစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းရမည်။
- (ခ) ပုဒ်မခွဲ (က)ပါ ပြဌာန်းချက်များနှင့်ညီညွတ်သော အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အမည်များကို မဲစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းနိုင်ခွင့်ရှိသည်-
 - (၁) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ သံတမန်များ၊ သံအဖွဲ့ဝင်များ၊ ကောင်စစ်အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ယင်းတို့နှင့် အတူ နေထိုင်သော မိသားစုဝင်များ၊

- (၂) တပ်တွင်းနေထိုင်သော်လည်း ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပသည့် နေ့ရက်တွင် ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသ၏ပြင်ပသို့ တာဝန်ဖြင့်ရောက်ရှိနေသော တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေ တပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ ယင်းတို့နှင့် လိုပ်ပါနေထိုင်သော မိသားစုဝင်များ၊
- (၃) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြင်ပ၌ အလုပ်ဝတ္တရားဆောင်ရွက်ရန် အစိုးရကခန့်အပ်ထားခြင်းခံရသူများနှင့် ယင်းတို့နှင့်အတူ နေထိုင်သောမိသားစုဝင်များ၊
- (၄) နိုင်ငံခြားသို့ရောက်ရှိနေသော အစိုးရပညာတော်သင်များနှင့် ယင်းတို့နှင့်အတူ နေထိုင်သော မိသားစုဝင်များ၊
- (၅) အစိုးရ၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် နိုင်ငံခြားတွင် ရောက်ရှိနေသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ၊
- (၆) တက္ကသိုလ်၊ ဒီဂရီကောလိပ်၊ ကောလိပ်၊ သိပ္ပံနှင့်ကျောင်းအသီးသီးတွင် ပညာသင်ကြားနေသော ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများ၊

ရှင်းလင်းချက်။

။ တက္ကသိုလ်၊ ဒီဂရီကောလိပ်၊ သိပ္ပံနှင့်ကျောင်းဆိုသည်မှာ ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများ ပညာသင်ကြားရန်အစိုးရကဖွင့်လှစ်ထားသော သို့မဟုတ် အသိအမှတ်ပြု ထားသော တက္ကသိုလ်၊ ဒီဂရီကောလိပ်၊ ကောလိပ်၊ သိပ္ပံနှင့် ကျောင်းများကိုဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာကျောင်းများ၊ လူမှုရေးကျောင်းများနှင့် ဂေဟာများသည်လည်းကောင်း၊ တပ်မတော်က ဖွင့်လှစ်သော တက္ကသိုလ်များနှင့် ကျောင်းများသည်လည်းကောင်း ပါဝင်သည်။

တက္ကသိုလ်၊ ဒီဂရီကောလိပ်၊ ကောလိပ်၊ သိပ္ပံနှင့် ကျောင်းများတွင် ပညာသင်ကြားနေသော ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများအနက် သက်ဆိုင်ရာ တက္ကသိုလ်၊ ဒီဂရီကောလိပ်၊ ကောလိပ်၊ သိပ္ပံနှင့်ကျောင်းဖွင့်လှစ်ထားသည့် ဒေသရှိမဲစာရင်းတွင် ပါရှိသော ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများမှအပ အခြားဒေသမှ လာရောက်ပညာသင်ကြားနေသော ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများသည် ဤဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသည်။

- (၇) ဆေးရုံတွင်တက်ရောက်ကုသနေသူများနှင့် တာဝန်ကျနေသောဝန်ထမ်းများ၊
- (၈) အစိုးရဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခု၏ တာဝန်ပေးချက်အရ မိမိတို့၏အခြေစိုက်စခန်းမှခွဲခွာ၍ အခြားဒေသရှိလုပ်ငန်းခွင်၌ ရောက်ရှိနေသူများ၊
- (၉) ရဲစခန်းနှင့် အကျဉ်းထောင်များရှိ အချုပ်သားများ၊
- (၁၀) မဲစာရင်းပြုစုရာတွင် အမြဲတမ်းနေထိုင်သည့် ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသတစ်ခုသို့ တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ၊ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပသည့် နေ့ရက်ကျော်လွန်သည့်အထိ ယာယီလာရောက် အလုပ်လုပ် ကိုင်သူများကို ရောက်ရှိနေသော ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသ၏ မဲစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းနိုင်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အမည်စာရင်းကို မူလနေထိုင်ရာ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသရှိ မဲစာရင်းမှပယ်ဖျက်ရန် သက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ်ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲသို့ အကြောင်းကြားရမည်။
- (ဃ) အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များကို မဲစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းခြင်းမပြုရန်၊
 - (၁) သာသနာ့ဝန်ထမ်းများ၊
 - (၂) စိတ်ပေါ့သွပ်နေသည်ဟု သက်ဆိုင်ရာဥပဒေက ပြဌာန်းထားသည့်အတိုင်းသတ်မှတ်ခြင်းခံရသူများ၊
 - (၃) ပြစ်မှုတစ်ခုခုကြောင့် တရားရုံး၏အမိန့်၊ စီရင်ချက်အရ ထောင်ဒဏ်ကျခံနေရသူများ၊
 - (၄) ပြည်ပသို့ တရားမဝင်ရောက်ရှိနေသူများ၊
 - (၅) နိုင်ငံခြားသားများ၊
- (က) မဲစာရင်းကို ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများက မိမိတို့ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအလိုက် ပြုစုရမည်။

- (ခ) ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသည် မိမိတို့၏ ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာ အုပ်စုအတွင်းနေထိုင်သော ပုဒ်မ ၁၁၊ ပုဒ်မခွဲ (က)အရ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူတိုင်း၏ အမည်ကို မဲစာရင်း တွင်ထည့်သွင်းရမည်။
- (ဂ) ပုဒ်မခွဲ (က)အရ မဲစာရင်းပြုစုသည့်အခါ ပုဒ်မ ၁၁၊ ပုဒ်မခွဲ (ခ)တွင် ဖော်ပြထားသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အမည်ကို ယင်းတို့နေထိုင်သော ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုမဲစာရင်း၌ တည့်သွင်းခြင်းမပြုရ၊ အကယ်၍ ယင်းမဲစာရင်းတွင်ပါရှိနေလျှင် ထိုသူ၏အမည်ကို မဲစာရင်းမှ ထုတ်ပယ်ရမည်။
- (ဃ) ပုဒ်မ ၁၁၊ ပုဒ်မခွဲ (ခ)တွင် အကျုံးဝင်သူများအတွက် မဲစာရင်းပြုစုရာတွင် ကော်မရှင်က ညွှန်ကြား သည့်အတိုင်း သင့်လျော်သောအဖွဲ့ဝင်အရေအတွက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည့် အောက်ပါအဖွဲ့များက ပြုစု ရမည်-
- (၁) နိုင်ငံခြားတွင်ရောက်ရှိနေသော ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများနှင့် ယင်းတို့နှင့်အတူနေထိုင်သော မိသားစု ဝင်များအတွက် သက်တိုင်ရာ သံရုံးအကြီးအမှူးနှင့်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကောင်စစ်ဝန်ရုံးအကြီးအမှူး နှင့်အဖွဲ့၊
- (၂) တပ်တွင်းတွင်နေထိုင်သော်လည်း ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပသည့် နေ့ရက်တွင် ဆန္ဒခံယူပွဲ ဒေသ၏ပြင်ပသို့ တာဝန်ဖြင့်ရောက်ရှိနေသော တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ ယင်းတို့နှင့်လိုက်ပါနေထိုင်သော မိသားစုဝင်များအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တပ်မှူးနှင့်အဖွဲ့၊
- (၃) တက္ကသိုလ်၊ ဒီဂရီကောလိပ်၊ ကောလိပ်၊ သိပ္ပံနှင့်ကျောင်းအသီးသီးတွင် ပညာသင်ကြားလျက်ရှိကြ သော ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများအတွက် တက္ကသိုလ်ဖြစ်လျှင်၊ တက္ကသိုလ်ပါမောက္ခချုပ်နှင့် အဖွဲ့၊ ဒီဂရီကောလိပ်နှင့် ကောလိပ်ဖြစ်လျှင် ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့်အဖွဲ့၊ သိပ္ပံနှင့်ကျောင်းဖြစ်လျှင် ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့်အဖွဲ့၊ လူမှုရေးကျောင်းဖြစ်လျှင် ယင်းကျောင်း၏ အကြီးအမှူးနှင့်အဖွဲ့၊ ဂေဟာဖြစ်လျှင် ဂေဟာမှူးနှင့်အဖွဲ့၊
- (၄) ဆေးရုံတွင် တက်ရောက်ကုသနေသူများနှင့် တာဝန်ကျသော ဝန်ထမ်းများအတွက် ဆေးရုံအုပ် ကြီးနှင့်အဖွဲ့၊
- (၅) အစိုးရဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခု၏ တာဝန်ပေးချက်အရ မိမိတို့၏ အခြေစိုက်စခန်းမှ ခွဲခွာ၍ အခြားဒေသရှိ လုပ်ငန်းခွင်၌ ရောက်ရှိသူများအတွက် ယင်းလုပ်ငန်းခွင် အကြီးအမှူးနှင့်အဖွဲ့၊
- (၆) ရဲစခန်းရှိ အချုပ်သားများအတွက် သက်ဆိုင်ရာ ရဲစခန်းမှူးနှင့်အဖွဲ့၊ အကျဉ်းထောင်ရှိအချုပ်သား များအတွက် သက်ဆိုင်ရာ ထောင်ပိုင်နှင့်အဖွဲ့၊
- (င) ပုဒ်မ ၁၊ ပုဒ်မခွဲ (က)အရ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသည့် တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် ယင်းတို့ ၏မိသားစုဝင်များအတွက် မဲစာရင်းပြုစုရာတွင် ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ ခွဲများသည် အောက်ပါအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်-
- (၁) မိမိတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း အခြေစိုက်လျက်ရှိသည့် တပ်ရင်း၊ တပ်ဖွဲ့၊ တပ်ဌာနချုပ်များ၌ နေထိုင်ကြသော တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေ တပ်ဖွဲ့ ဝင်များနှင့် ယင်းတို့ မိသားစုဝင်များ၏ အမည်များကို သက်ဆိုင်ရာ တပ်မှူး၏အကူအညီဖြင့် မဲစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းခြင်း၊
- (၂) သက်ဆိုင်ရာ တပ်တွင်း၌မနေဘဲ တပ်၏ပြင်ပ၌ နေထိုင်ကြသော တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေ တပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ ယင်းတို့နှင့်အတူနေထိုင်ကြသည့် မိသားစုဝင်များ၏ အမည်များကို ယင်းတို့ နေ ထိုင်ရာ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသ၏ မဲစာရင်း၌ ထည့်သွင်းခြင်း၊
- ၁၃။ (က) ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသည် မဲစာရင်းကို စစ်ဆေးခြင်း၊ ကြေညာခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် ဖြည့်စွက်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရမည်။ သို့ရာတွင် မဲစာရင်း ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်းတို့ နှင့်စပ်လျဉ်း၍ သက်ဆိုင်ရာမြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ အတည်ပြုချက်ကို ရယူရမည်။
- (ခ) ပုဒ်မ ၁၂၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ)အရ ဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့များသည် မဲစာရင်းစစ်ဆေးခြင်း၊ ကြေညာခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်းတို့ကို ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်

အဖွဲ့ခွဲများကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ရမည်။ မဲစာရင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အငြင်းပွားလျှင် ပုဒ်မ ၁၂၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ)၊ ပုဒ်မခွဲငယ် (၁)နှင့် (၂) တို့အရ ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အတွက် ကော်မရှင်ထံမှလည်းကောင်း၊ အခြား အဖွဲ့များအတွက် ယင်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲထံမှလည်းကောင်း အတည်ပြု ချက်ကို ရယူရမည်။ ကော်မရှင်နှင့် မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် အပြီးအပြတ် ဖြစ်စေရမည်။

**အခန်း (၆)
ဆန္ဒမဲပေးခြင်း**

- ၁၄။ (က) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲအတွက် ပြုစုသောမဲစာရင်း၌ ပါဝင်သူတိုင်းသည် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ တွင်ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသည်။
- (ခ) ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူ တစ်ဦးသည် မိမိ၏ အမည်စာရင်းပါဝင်သည့် ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသအတွင်းရှိ မဲရုံ၌သာ ဆန္ဒမဲပေးရမည်။
- ၁၅။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပမည့် မဲရုံတိုင်းတွင် ဆန္ဒမဲပေးသူများ လွယ်ကူစွာ ဆန္ဒမဲပေးနိုင်ရေးအတွက် အများမြင်သာသည့်နေရာတွင် သတ်မှတ်ထားသော မဲပုံးကို ထားရှိရမည်။
- ၁၆။ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူ တစ်ဦးသည် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် တစ်ကြိမ်သာ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသည်။
- ၁၇။ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူတစ်ဦးသည် မဲရုံမှူးထံမှသော်လည်းကောင်း၊ မဲရုံမှူးက တာဝန်လွှဲအပ်ထားသူထံမှသော်လည်းကောင်း၊ ဆန္ဒမဲလက်မှတ်ကိုရယူ၍ မဲရုံအတွင်းရှိ သတ်မှတ်ထားသောနေရာတွင် လျှို့ဝှက်ဆန္ဒပြုပြီးနောက် မဲပုံး အတွင်းသို့ ထည့်ရမည်။
- ၁၈။ နိုင်ငံခြားတွင် ရောက်ရှိနေသော ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများနှင့် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပသည့် နေ့ရက်တွင် မိမိနေထိုင်သော ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသ၏ ပြင်ပသို့ ခရီးသွားရန်ရှိသော ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများသည် သတ်မှတ်ချက် များနှင့်အညီ ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်ဖြင့် ဆန္ဒမဲပေးနိုင်သည်။
- ၁၉။ ပုဒ်မ ၁၁ ၊ ပုဒ်မခွဲ (ခ) တွင် ဖော်ပြထားသော ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ဆန္ဒမဲပေးရန် နည်းလမ်းများမှာ ဤဥပဒေ အရ ပြဌာန်းသည့် နည်းဥပဒေများတွင် သတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း ဖြစ်စေရမည်။

**အခန်း (၇)
ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းနှင့် ဖျက်သိမ်းခြင်း**

- ၂၀။ (က) သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကြောင့်ဖြစ်စေ၊ လုံခြုံရေးပျက်ပြားသည့် အခြေအနေကြောင့်ဖြစ်စေ၊ အခြား ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုခုကြောင့်ဖြစ်စေ၊ လွတ်လပ်၍တရားမျှတသော ဆန္ဒခံယူပွဲကို တည်ငြိမ်စွာ ကျင်ပနိုင်ခြင်း မရှိလျှင် သက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသတစ်ခုလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော မဲရုံအားလုံး ကိုဖြစ်စေ၊ မဲရုံအချို့ကိုဖြစ်စေ၊ မဲရုံတစ်ရုံကိုဖြစ်စေ၊ ပုဒ်မ ၆၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ) အရ သတ်မှတ်ထားသောကာလ အတွင်း ဆန္ဒမဲပေးနိုင်ရေးအတွက် သင့်လျော်သည့်နေ့ရက်သို့ တစ်ကြိမ်ရွှေ့ဆိုင်းနိုင်သည်။ ထို့ပြင် မဲရုံများကို လည်း မိမိသင့်လျော်သည်ဟု ထင်မြင်နေရာသို့ ချက်ချင်းရွှေ့ပြောင်းနိုင်သည်။
- (က) ယင်းသို့ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းကို ခရိုင်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ တင်ပြပြီး မိတ္တူကို ကော်မရှင်နှင့် သက် ဆိုင်ရာပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသို့ တင်ပြရမည်။
- (ခ) မဲရုံတစ်ရုံတွင် ဆန္ဒမဲပေးရန် သတ်မှတ်ထားသောနေ့ရက်၌ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများက ပုဒ်မခွဲ (က)ပါ အကြောင်း တစ်စုံတစ်ရာကြောင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းမပြုလုပ်နိုင်လျှင် မဲရုံအဖွဲ့သည် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို ရွှေ့ဆိုင်းကြောင်း ကြေညာရမည်။ ဆန္ဒမဲပေးနေစဉ် ရွှေ့ဆိုင်းရလျှင် မဲရုံအဖွဲ့သည် ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူ ငါးဦး၏ ရွှေ့မှောက်တွင် မဲပုံးများကို လုံခြုံစွာပိတ်ထားပြီး ယင်းဖြစ်စဉ်ကို သက်ဆိုင်ရာ ရပ်ကွက်

သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ ချက်ချင်းတင်ပြရမည်။ ယင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် မိမိ၏ ထောက်ခံချက်နှင့်အတူ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ အစီရင်ခံရမည်။

- (ဂ) ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် ရွှေ့ဆိုင်းလိုက်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည့် မဲရုံတွင် ဆန္ဒမဲပေးရန် ကျန်နေသည့် ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများ ဆန္ဒမဲပေးရန် နေ့ရက်နှင့်နေရာကို ပုဒ်မ ၆၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ)အရ သတ်မှတ်ထားသော ကာလအတွင်းမှ ရက်တစ်ရက်သတ်မှတ်၍ကြေညာပေးရမည်။
- (ဃ) ရွှေ့ဆိုင်းလိုက်သည့်နေ့ရက်တွင် ဆန္ဒမဲပေးရာ၌ မဲပုံးအသစ်ကို အသုံးပြုရမည်။
- (ဃ) ရွှေ့ဆိုင်းလိုက်သည့်နေ့ရက်တွင် ဆန္ဒမဲပေးရာ၌ မဲပုံးအသစ်ကို အသုံးပြုရမည်။

- ၂၁။ ။ (က) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲအတွက် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို ပုဒ်မ ၂၀ ပါ အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် ဖျက်သိမ်းရန်အခြေအနေဖြစ်ပေါ်လာပါက ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် ယင်း၏ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသအတွင်းရှိ မဲရုံအချို့ကိုဖြစ်စေ၊ မဲရုံအားလုံးကိုဖြစ်စေ၊ ဖျက်သိမ်းနိုင်သည်။ ယင်းသို့ အခြေအနေဖြစ်ပေါ်လာပါက ရပ်ကွက်သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲသည် မိမိ၏ဆောင်ရွက်ချက်ကို သက်ဆိုင်ရာမြို့နယ်ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲသို့ ချက်ချင်းတင်ပြရမည်။
- (ခ) ပုဒ်မခွဲ (က) အရ ရပ်ကွက်သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ တင်ပြချက်ကို မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် မိမိ၏ သဘောထားမှတ်ချက်နှင့်အတူ ခရိုင်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ အစီရင်ခံပြီး မိတ္တူကို ကော်မရှင်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့များသို့ ပေးပို့ရမည်။
 - (ဂ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲအတွက် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို ပုဒ်မ ၂၀ ပါ အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကြောင့် ဖျက်သိမ်းရန်အခြေအနေဖြစ်ပေါ်လာပါက မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် မိမိမြို့နယ်အတွင်းရှိ ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသတစ်ခုခုဖြစ်စေ၊ သတ်မှတ်ထားသည့်ဆန္ဒခံယူပွဲဒေသအားလုံး၏ ထက်ဝက်ကျော်ကို ဖျက်သိမ်းရန်အခြေအနေဖြစ်ပေါ်လာပါက မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် မိမိထောက်ခံချက်နှင့်အတူ သက်ဆိုင်ရာ ခရိုင်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲနှင့် ပြည်နယ်သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့များသို့ ချက်ချင်း အစီရင်ခံရမည်။
 - (ဃ) ပုဒ်မခွဲ (ဂ) အရ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ ထောက်ခံတင်ပြချက်ကို ပြည်နယ်သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲက အဆုံးအဖြတ်ပေးရမည်။ ယင်းအဆုံးအဖြတ်သည် အပြီးအပြတ်ဖြစ်စေရမည်။ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် ထိုသို့ဖျက်သိမ်းရန် ဆုံးဖြတ်ကြောင်းကို ကော်မရှင်သို့ အစီရင်ခံ၍ သက်ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်အဖွဲ့နှင့် မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့များသို့ မိတ္တူပေးပို့ရမည်။

အခန်း (ဂ) ဆန္ဒမဲရေတွက်ခြင်း

- ၂၂။ ။ (က) မဲရုံတွင် မဲရုံပိတ်ပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက် မဲရုံအဖွဲ့သည်-
- (၁) ၁၀ ဦးထက်မနည်းသော ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူတို့၏ ရှေ့မှောက်တွင် မဲပုံးများကို စစ်ဆေးပြီးနောက် ယင်းမဲပုံးများကိုဖွင့်၍ ဆန္ဒမဲများကို ရေတွက်ရမည်။ ယင်းသို့ရေတွက်ရာ၌ ထောက်ခံမဲ၊ ကန့်ကွက်မဲ၊ ပယ်မဲများကို ခွဲခြားရေတွက်ရမည်။
 - (၂) ပုဒ်မ ၂၀၊ ပုဒ်မခွဲ (ဂ)အရ ရွှေ့ဆိုင်းသတ်မှတ်သောနေ့ရက်တွင် ကျန်ရှိနေသေးသော ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူများထံမှ ဆန္ဒမဲဆက်လက်ရယူရမည်။ ထိုဆန္ဒမဲရယူသည့် မဲရုံပိတ်ပြီးမှသာလျှင် ယင်းမဲရုံမှ ဆန္ဒမဲများကို ပုဒ်မ ၂၀၊ ပုဒ်မခွဲ (ခ)အရ လုံခြုံစွာပိတ်ထားသော မဲပုံးများရှိ ဆန္ဒမဲများနှင့်ပေါင်း၍ ရေတွက်ရမည်။
 - (၃) ပုဒ်မ ၂၀၊ ပုဒ်မခွဲ (ဂ)အရ ရွှေ့ဆိုင်းသတ်မှတ်သော နေ့ရက်တွင်လည်း ဆန္ဒမဲပေးခြင်း မပြုလုပ်နိုင်လျှင်ဥပဒေပုဒ်မ ၂၀၊ ပုဒ်မခွဲ (ခ)အရ လုံခြုံစွာပိတ်ထားသော မဲပုံးများရှိဆန္ဒမဲများ ကိုပါ ရေတွက်ရမည်။

(၄) ပုဒ်မခွဲငယ် (၁) နှင့်အညီ ဆန္ဒမဲများကို ရေတွက်ပြီးသောအခါ မဲစာရင်းအပါဆန္ဒမဲပေးသူစာ ရင်း၊ ထောက်ခံမဲ၊ ကန့်ကွက်မဲ၊ ပယ်မဲ လက်ခံရရှိသည့် ဆန္ဒမဲလက်မှတ်နှင့် လက်ကျန်ဆန္ဒမဲ လက်မှတ် တို့၏စာရင်းများကိုသီးခြားပြုစုပြီး ရပ်ကွက်သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ပေးပို့ရမည်။

(ခ) ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည် ပုဒ်မခွဲ (က)၊ ပုဒ်မခွဲငယ် (၄)အရ ပေးပို့သည့်စာရင်းများကို မဲရုံအလိုက်စုစည်းပြီး စာရင်းချုပ်ပြုစု၍လည်းကောင်း၊ လက်ခံရရှိထားသော ကြိုတင်ဆန္ဒမဲ လက် မှတ်များကိုလည်းကောင်း၊ အစီရင်ခံစာနှင့်အတူ သက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ်ကော်မရှင် အဖွဲ့ခွဲသို့ ပေးပို့ရမည်။

(ဂ) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသည်။

(၁) ပုဒ်မခွဲ (ခ)အရ သက်ဆိုင်ရာ ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများက ပေးပို့သည့်စာရင်းများကို ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအလိုက် စုစည်း၍ ပြုစုသော စာရင်း၊

(၂) ပုဒ်မ ၁၂၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ)အရ ပုဒ်မခွဲငယ် (၂)၊ (၃)၊ (၄)၊ (၅) နှင့် (၆) တို့အရ ဖွဲ့စည်းသော အဖွဲ့များကပေးပို့သည့်ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များနှင့် ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများက ပေးပို့သည့် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို ရေတွက်ပြီး ရရှိသည့်စာရင်းများကိုလည်းကောင်း၊ ပုဒ်မခွဲငယ် (၁) ပါ စာရင်းများကိုလည်း စုပေါင်းပြုစုထားသောစာရင်းတို့ကို အစီရင်ခံစာနှင့်အတူ ပြည်နယ်သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသို့ပေးပို့ရမည်။

(ဃ) ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲသို့ ပုဒ်မခွဲ (ဂ)အရ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများက ပေးပို့သောမဲစာရင်းများကို စုစည်း၍ ကော်မရှင်သို့ ပေးပို့ရမည်။

(င) ကော်မရှင်သည် ပုဒ်မ ၁၂၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ)၊ ပုဒ်မခွဲငယ် (၁)အရ ဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့များကပေးပို့သည့် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို ထောက်ခံမဲ၊ ကန့်ကွက်မဲ၊ ပယ်မဲများခွဲခြား၍ ရေတွက်ရမည်။

အခန်း (၉) ဆန္ဒမဲများကြေညာခြင်း

၂၃။ ။ ကော်မရှင်သည် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပပြီးစီးသည့်အခါ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင် အဖွဲ့များကပုဒ်မ ၂၂၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ)အရ ပေးပို့တင်ပြသော ဆန္ဒမဲစာရင်းများနှင့် ပုဒ်မ ၂၂၊ ပုဒ်မခွဲ(င) အရကော်မရှင်ရေတွက်ရရှိထားသောဟကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်စာရင်းများကို တပေါင်းတည်းစာရင်းချုပ်၍ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူဦးရေ၊ ဆန္ဒမဲပေးသူဦးရေ၊ ထောက်ခံမဲပေးသူဦးရေ၊ ယင်းတို့၏နှိုင်းယှဉ်ချက်ကို ရာခိုင်နှုန်းဖြင့်ကြေညာရမည်။

အခန်း (၁၀) တားမြစ်ချက်နှင့်အပြစ်ဒဏ်

၂၄။ ။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သူမျှအောက်ပါတစ်ခုခုကို မပြုလုပ်ရ-
(က) တကြိမ်ထက်ပို၍ ဆန္ဒမဲပေးခြင်း၊
(ခ) ဆန္ဒမဲလက်မှတ် သို့မဟုတ် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်အတုကို လက်ဝယ် ထားရှိခြင်း၊
(ဂ) ဆန္ဒမဲလက်မှတ် သို့မဟုတ် ကြိုတင်ဆန္ဒမဲလက်မှတ်များကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊
(ဃ) ဆန္ဒမဲလက်မှတ်ကို မဲရုံပြင်ပသို့ ယူဆောင်သွားခြင်း၊
(င) မဲပုံးကိုအခွင့်အာဏာမရှိဘဲ ဖွင့်ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း သို့မဟုတ် အခြားတနည်းနည်းဖြင့် ထိခိုက်စေခြင်း၊
(စ) မဲရုံကိုဖျက်ဆီးခြင်း၊

- (ဆ) ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများက ထုတ်ပြန်ထားသောစာရင်းအကြောင်းကြားစာ သို့မဟုတ် အခြားစာရွက်စာတမ်းများကို ဖတ်ရှု၍မရစေရန် တမင်ကြံရွယ်ချက်ဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီး ခြင်း၊
- (ဇ) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကို ပျက်ပြားစေရန် မဲရုံအတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ မဲရုံပရဝုဏ်အတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ အများပြည် သူတို့နှင့်သက်ဆိုင်သောနေရာ၌ ဖြစ်စေ၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင်နေရာ၌ဖြစ်စေ၊ ဟောပြောခြင်း၊ စာရွက်ကမ်းလှမ်းခြင်း၊ ပိုစတာများအသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းကို တနည်းနည်းဖြင့် နှောင့်ယှက်ခြင်း၊

၂၅။ ။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၂၄ ပါ တားမြစ်ချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ဖောက်ဖျက်ကြောင်း၊ ယင်းသို့ဖောက်ဖျက်ရန် အားထုတ်ကြောင်း၊ ဖောက်ဖျက်ရန် ပူးပေါင်းကြံစည်၍ ပြစ်မှုမြောက်သောပြုလုပ်မှုတစ်ခုခုကို ပြုလုပ် ကြောင်း သို့မဟုတ် ဖောက်ဖျက်ရာတွင် အားပေးကူညီကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူ အား သုံးနှစ်ထက်မပို သောထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်သိန်းထက်မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ဒဏ်နှစ်ရပ် လုံးဖြစ်စေ၊ ချမှတ်ရမည်။

အခန်း (၁၁) ဘဏ္ဍာရေးနှင့်ဝန်ထမ်းအကူအညီရယူခြင်း

- ၂၆။ ။ (က) ကော်မရှင်သည်-
 - (၁) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးအတွက် ခန့်မှန်းခြေကုန်ကျစရိတ်ကို တွက်ချက်ပြီး နိုင်ငံ တော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီသို့ တင်ပြတောင်းခံ သုံးစွဲရမည်။
 - (၂) ပုဒ်မခွဲငယ် (၁) အရတောင်းခံရရှိသောငွေအနက် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသို့ သင့်လျော်သ လိုခွဲဝေပေးရမည်။
- (ခ) ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသည်-
 - (၁) ပုဒ်မခွဲ (က)အရ ကော်မရှင်ထံမှ ခွဲဝေရရှိသောငွေကို ကော်မရှင်က ညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း သုံးစွဲ၍ စာရင်းများကို ကော်မရှင်သို့ ပေးပို့ရမည်။
 - (၂) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပပြီးစီးသောအခါ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများသည် မိမိတို့၏ ငွေစာရင်းရှင်းတန်းများကို ကော်မရှင်သို့ပေးပို့ရမည်။
- ၂၇။ ။ ကော်မရှင်သည် ကော်မရှင်နှင့်ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များအတွက် လိုအပ်သောဝန်ထမ်းများနှင့်ပစ္စည်း အကူအညီတို့ကိုဝန်ထမ်းဌာနများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ ညှိနှိုင်းရယူနိုင်သည်။

အခန်း (၁၂) အထွေထွေ

- ၂၈။ ။ ကော်မရှင်သည် ပုဒ်မ (၂၃)အရ၊ ဆန္ဒမဲရှိမှုအခြေအနေကို ကြေညာပြီးနောက် နိုင်ငံတော်အေးချမ်း သာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီသို့ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရမည်။
- ၂၉။ ။ (က) ကော်မရှင်တွင် တစ်စုံတစ်ရာသောအကြောင်းကြောင့် အဖွဲ့ဝင်နေရာလစ်လပ်ခဲ့လျှင် နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီသည် ယင်းနေရာအတွက် အဖွဲ့ဝင်အစားထိုးခန့်ထား နိုင်သည်။
- (ခ) ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲတစ်ခုခုတွင် တစ်စုံတစ်ရာသောအကြောင်းကြောင့် အဖွဲ့ဝင်နေရာလစ်လပ်ခဲ့ လျှင် အောက်ပါကော်မရှင် သို့မဟုတ် ကော်မရှင်အဖွဲ့က အစားထိုးခန့်ထားနိုင်သည်-

- (၁) ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ အဖွဲ့ဝင်နေရာဖြစ်ပါက ကော်မရှင်၊
 - (၂) ခရိုင်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ အဖွဲ့ဝင်နေရာဖြစ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၊
 - (၃) မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ အဖွဲ့ဝင်နေရာဖြစ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၊
 - (၄) ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ အဖွဲ့ဝင်နေရာဖြစ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၊
 - (ဂ) ကော်မရှင် သို့မဟုတ် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲတွင် အဖွဲ့ဝင်နေရာ လစ်လပ်ခြင်းကြောင့် ကော်မရှင် သို့မဟုတ် ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များသည် ပျက်ပြယ်ခြင်းမရှိစေရ။
- ၃၀။ ။ ဤဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန်အလို့ငှာ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီသည် လိုအပ်သော ဥပဒေများကို ပြဌာန်းနိုင်သည်။
- ၃၁။ ။ ကော်မရှင်သည် ဤဥပဒေ သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ ပြဌာန်းသည့် နည်းဥပဒေပါပြဌာန်းချက်များနှင့် မဆန့်ကျင်စေပဲ လိုအပ်သောအမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်နှင့် ညွှန်ကြားချက်များကိုထုတ်ပြန်နိုင် သည်။